

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

MBA-TOURISM MANAGEMENT

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: «Η ΑΠΕΙΛΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ
ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ -ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ».**

ΚΥΝΗΓΑΛΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ

A.M: 1616

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2018

ΕΠΙΣΥΝΑΨΗ ΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ-MANAGEMENT ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
(περιλαμβάνεται ως ξεχωριστή -δεύτερη- σελίδα στο σώμα της διπλωματικής
εργασίας)

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Διοίκηση Επιχειρήσεων -Μάνατζμεντ Τουρισμού: MBA-Tourism Management» με τίτλο:

«Η ΑΠΕΙΛΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΝΑΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΟΥ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ - ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ»

.....
έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή/ τριος.....

Όνοματεπώνυμο ΚΥΡΗΓΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ.....

Ημερομηνία 27/11/2018.....

**Αφιερώνεται στη μνήμη των θυμάτων των τρομοκρατικών
επιθέσεων.**

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θα ήθελα να εκφράσω την εκτίμηση μου στην καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Πειραιώς και επιβλέπουσα της παρούσας διπλωματικής εργασίας Βικτωρία Πέκκα – Οικονόμου, όχι μόνο για την ενθάρρυνση, την στήριξη και την εμπιστοσύνη της ώστε να ασχοληθώ με το φλέγον ζήτημα της τρομοκρατίας στην Ευρώπη αλλά και για όλα αυτά που με δίδαξε καθ' όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Έπειτα θα ήθελα να ευχαριστήσω βαθύτατα τους συμφοιτητές μου γι' αυτή την όμορφη και άκρως δημιουργική χρονιά που περάσαμε μαζί.

Τέλος αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου και να πω ένα τεράστιο «Ευχαριστώ» προς τους γονείς μου Παναγιώτη και Αμαλία και την αδερφή μου Αγγελική που όλα αυτά τα χρόνια με συμβουλεύουν και με στηρίζουν αμέριστα. Χωρίς την ψυχολογική και οικονομική συνεισφορά τους δεν θα είχα καταφέρει να διευρύνω τις γνώσεις και τους πνευματικούς μου ορίζοντες.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.1	26
Διεθνείς Αφίξεις, Έσοδα και Μ.Ο κατά κεφαλήν Δαπάνης ανά Ευρωπαϊκή χώρα το έτος 2017	
Πίνακας 2.1	34
Τρομοκρατικές Ενέργειες	
Πίνακας 3.1	80
Διάσημες εκκλησίες της Ευρώπης ανά χώρα και πόλη	
Πίνακας 3.2	84, 85
Επικινδυνότητα προορισμού ανά Ευρωπαϊκή χώρα	
Πίνακας 3.3	112
Ποσοστό μείωσης επισκεψιμότητας ανά μνημείο στη Γαλλία	
Πίνακας 3.4	113
Μειώσεις αφίξεων τουριστών στη Γαλλία ανά χώρα προέλευσης	

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 2.1	43
Συλλήψεις για ανάμειξη σε τρομοκρατικές ενέργειες ανά έτος	
Διάγραμμα 4.1.....	120
Οικονομικά κόστη	
Διάγραμμα 4.2	122
Αναλογία Άμεσων και Έμμεσων εξόδων	
Διάγραμμα 4.3	126
Πολιτικές συνέπειες τρομοκρατίας	
Διάγραμμα 4.4.....	128
Κοινωνικές συνέπειες τρομοκρατίας	
Διάγραμμα 4.5	132
Ποσοστά εμφάνισης PTSD (Post-traumatic stress disorder)	
Διάγραμμα 5.1	137
Αίτια δημιουργίας κρίσης στην τουριστική βιομηχανία	
Διάγραμμα 5.2	146
Πυλώνες αντιτρομοκρατικής στρατηγικής ΕΕ	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

1*	ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
2*	ΜΟ	Μέσος Όρος
3*	NATO	North Atlantic Treaty Organization
4*	ISIS	Islamic State of Iraq and Syria
5*	ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
6*	FBI	Federal Bureau of Investigation
7*	ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
8*	ΟΑΣΕ	Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
9*	ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
10*	OAS	Organisation armée secrète
11*	GIA	Armed Islamic Group
12*	ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
13*	PNR	Passenger Name Record

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Contents

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	5
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	6
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	15
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	15
1.1 Εισαγωγή.....	15
1.2 Ιστορία και εξέλιξη τουρισμού.....	15
1.3 Ορισμοί.....	20
1.3.1 Ορισμός τουρισμού.....	20
1.3.2 Ορισμός τουρίστα.....	21
1.3.3 Ορισμός ταξιδιώτη.....	21
1.3.4 Ορισμός επισκέπτη.....	21
1.3.5 Ορισμός εκδρομέα.....	21
1.4 Οι διακρίσεις του τουρισμού.....	22
1.4.1 Εγχώριος τουρισμός.....	22
1.4.2 Εξερχόμενος τουρισμός.....	22
1.4.3 Εισερχόμενος τουρισμός.....	22
1.4.4 Διεθνής τουρισμός.....	22
1.5 Μορφές Τουρισμού.....	22
1.5.1 Μαζικός Τουρισμός.....	22
1.5.2 Τουρισμός Ειδικών Ενδιαφερόντων.....	22
1.5.3 Εναλλακτικός Τουρισμός.....	22
1.6 Παράγοντες ανάπτυξης τουρισμού.....	23
1.7 Τουρισμός στην Ευρώπη.....	24
1.7.1 Οι σημαντικότεροι τουριστικοί ευρωπαϊκοί προορισμοί.....	25
1.7.2 Οι πρωταγωνιστές της Ευρώπης.....	26
1.8 Τουρισμός και οικονομία.....	27
1.9 Επίλογος – Συμπεράσματα.....	29
1.10 Επιλεγμένη Βιβλιογραφία Κεφαλαίου.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	30

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ	30
2.1 Εισαγωγή.....	30
2.2 Η ιστορία της τρομοκρατίας.....	30
2.3 Ορισμός τρομοκρατίας.....	33
2.4 Τρομοκρατικές ενέργειες.....	34
2.5 Χαρακτηριστικά τρομοκρατίας.....	35
2.6 Μορφές Τρομοκρατίας.....	36
2.6.1 Ισλαμικός Εξτρεμισμός.....	36
2.6.2 Τρομοκρατία κατά Παραγγελία.....	37
2.6.3 Τρομοκρατία του ενός Θέματος.....	37
2.6.4 Νέο Οργανωμένο Έγκλημα και Τρομοκρατική Δραστηριότητα.....	38
2.7 Όπλα μαζικής καταστροφής και «νέα» τρομοκρατική βία.....	39
2.7.1 Πυρηνική Τρομοκρατία.....	39
2.7.2 Χημική Τρομοκρατία.....	40
2.7.3 Βιολογική Τρομοκρατία.....	40
2.7.4 Ηλεκτρονική Τρομοκρατία.....	42
2.8 Στατιστικά στοιχεία Τρομοκρατίας.....	43
2.8.1 Συλλήψεις.....	43
2.8.2 Θύματα.....	43
2.8.3 Ηλικίες τρομοκρατών.....	43
2.8.4 Εκρηκτικά.....	44
2.8.5 Τεχνολογικά μέσα.....	44
2.8.6 Χρηματοδότηση τρομοκρατών.....	44
2.8.7 Γυναίκες και παιδιά.....	44
2.8.8 Διαδικτυακή προπαγάνδα.....	45
2.8.9 Κοινωνικό δίκτυο/επαφές.....	45
2.9 Η Ελλάδα πέρασμα τζιχαντιστών στην Ευρώπη.....	45
2.10 Λόγοι που η Ελλάδα δεν έχει αποτελέσει ακόμα στόχο τρομοκρατών.....	48
2.11 Επίλογος - Συμπεράσματα.....	48
2.12 Επιλεγμένη Βιβλιογραφία Κεφαλαίου.....	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	50
ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	50
3.1 Εισαγωγή.....	50
3.2 Τρομοκρατία και Τουρισμός.....	51
3.3 Τα τρομοκρατικά χτυπήματα που συγκλόνισαν την Ευρώπη.....	53

3.3.1 25/08/2017 Βρυξέλλες-Βέλγιο	53
3.3.2 17/08/2017 Βαρκελώνη-Ισπανία.....	54
3.3.3 03/06/2017 Λονδίνο-Ηνωμένο Βασίλειο	55
3.3.4 22/05/2017 Μάντσεστερ-Ηνωμένο Βασίλειο	56
3.3.5 22/03/2017 Λονδίνο-Ηνωμένο Βασίλειο	58
3.3.6 01/01/2017 Κωνσταντινούπολη-Τουρκία.....	59
3.3.7 19/12/2016 Βερολίνο-Γερμανία.....	61
3.3.8 14/07/2016 Νίκαια-Γαλλία.....	63
3.3.9 22/03/2016 Βρυξέλλες-Βέλγιο	64
3.3.10 13/11/2015 Παρίσι-Γαλλία.....	65
3.3.11 22/7/2011 Όσλο-Νορβηγία	67
3.3.12 07/07/2005 Λονδίνο-Ηνωμένο Βασίλειο.....	68
3.3.13 11/03/2004 Μαδρίτη-Ισπανία.....	70
3.3.14 21/12/1988 Λόκερμπι-Ηνωμένο Βασίλειο	71
3.3.15 02/08/1980 Μπολόνια-Ιταλία.....	73
3.4 Στόχοι τρομοκρατικών επιθέσεων.....	74
3.4.1 Πολυσύχναστοι δρόμοι και αξιοθέατα	74
3.4.2 Μέσα μεταφοράς.....	75
3.4.3 Χώροι εστίασης.....	76
3.4.4 Χώροι αναψυχής.....	77
3.4.5 Χώροι διαμονής.....	78
3.5 Επόμενοι πιθανοί στόχοι τρομοκρατών.....	80
3.5.1 Εκκλησίες	80
3.5.2 Τρένα και σιδηροδρομικοί σταθμοί.....	81
3.6 Επικίνδυνοι ευρωπαϊκοί ταξιδιωτικοί προορισμοί.....	83
3.6.1 Συμπεράσματα	85
3.7 Η τρομοκρατία αλλάζει τον τουριστικό χάρτη.....	86
3.8 Η περίπτωση της Τουρκίας.....	89
3.8.1 Τουρκία και τουρισμός	89
3.8.2 Ανάπτυξη τουρισμού	90
3.8.3 Κυριότερες μορφές τουρισμού	91
3.8.4 Πτώση Τουρκικού τουρισμού	94
3.8.4.1 Πολιτικές. Κοινωνικές αναταραχές	94
3.8.5 Τρομοκρατία στην Τουρκία.....	98
3.8.6 Συνέπειες	98

3.8.7 Η αντίδραση της Τουρκίας.....	99
3.9 Η περίπτωση της Γαλλίας	101
3.9.1 Γαλλία και Τουρισμός	101
3.9.2 Κυριότερες μορφές τουρισμού	102
3.9.3 Παρίσι	105
3.9.4 Πτώση Γαλλικού Τουρισμού	105
3.9.5 Τρομοκρατία στη Γαλλία	108
3.9.6 Συνέπειες	111
3.9.7 Η αντίδραση της Γαλλίας	114
3.10 Επίλογος – Συμπεράσματα.....	115
3.11 Επιλεγμένη Βιβλιογραφία Κεφαλαίου	115
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	116
ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	116
4.1 Εισαγωγή.....	116
4.2 Τομείς που επηρεάζονται από τρομοκρατικά φαινόμενα.....	117
4.3 Οικονομικές συνέπειες.....	119
4.3.1 Άμεσα οικονομικά κόστη	120
4.3.2 Έμμεσα οικονομικά κόστη	121
4.3.3 Μακροοικονομικές συνέπειες	122
4.4 Πολιτικές συνέπειες	125
4.5 Κοινωνικές συνέπειες	126
4.6 Ψυχολογικές συνέπειες της τρομοκρατίας	128
4.6.1 Κατηγορίες ατόμων που επηρεάζονται περισσότερο	129
4.6.2 Συναισθήματα μετά από ένα τρομοκρατικό χτύπημα	130
4.6.3 Συναισθηματικές αντιδράσεις:.....	130
4.6.4 Γνωσιακές αντιδράσεις:	131
4.6.5 Σωματικές αντιδράσεις:	131
4.6.6 Αλλαγές στις διαπροσωπικές σχέσεις:.....	131
4.6.7 Στάδια	132
4.7 Επίλογος – Συμπεράσματα.....	134
4.8 Επιλεγμένη Βιβλιογραφία Κεφαλαίου	134
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	135
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	135
5.1 Εισαγωγή.....	135
5.2 Ορισμός κρίσης	135

5.3 Πιθανά αίτια δημιουργίας κρίσης στην τουριστική βιομηχανία.....	137
5.4 Ορισμός διαχείρισης κρίσεων	138
5.5 Διαχείριση τρομοκρατικών επιθέσεων στον τουρισμό	139
5.6 Κανόνες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας	141
5.7 Τρόποι αντιμετώπισης.....	144
5.7.1 Τρόποι αντιμετώπισης ψυχολογικών προβλημάτων ενηλίκων	145
5.7.2 Τρόποι αντιμετώπισης ψυχολογικών προβλημάτων ανηλίκων.....	145
5.8 Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της ΕΕ.....	146
5.8.1 Πρόληψη	147
5.8.2 Προστασία.....	147
5.8.3 Καταδίωξη.....	148
5.8.4 Αντίδραση	148
5.9 Συνεργασία με διεθνείς εταίρους	149
5.10 Δεδομένα καταστάσεων ονομάτων επιβατών	150
5.11 Συμπεράσματα - Επίλογος.....	153
5.12 Επιλεγμένη Βιβλιογραφία Κεφαλαίου	154
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	155
ΠΗΓΕΣ	156

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αναμφισβήτητα ζούμε σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο και άκρως απρόβλεπτο περιβάλλον, είναι επομένως λογικό να αντιμετωπίζουμε καθημερινά κινδύνους, οι οποίοι μπορούν οποιαδήποτε στιγμή να εξελιχθούν σε κρίση. Αναφέροντας τον όρο κρίση εννοούμε οτιδήποτε είναι ικανό να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό αρνητικά την πορεία συγκεκριμένων τομέων και συνεπώς να έχει αντίκτυπο σε μία χώρα, ήπειρο ή ακόμα και παγκόσμια.

Πιο συγκεκριμένα υπάρχουν εξωτερικοί και εσωτερικοί παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τη φήμη, την οικονομική κατάσταση και να προκαλέσουν μια πρόσκαιρη ή μη αναστρέψιμη ζημιά για την τουριστική βιομηχανία.

Είναι γνωστό πως ο τουρισμός αποτελεί ένα άκρως ευάλωτο και ασταθές προϊόν, το οποίο επηρεάζεται από παράγοντες, οι οποίοι είναι εκτός των ορίων ελέγχου των τουριστικών επιχειρήσεων και προορισμών. Υπάρχουν πολλές αιτίες που μπορούν να επηρεάσουν ή ακόμα και να απειλήσουν την οικονομική κατάσταση, την ομαλή λειτουργία και την εικόνα μιας χώρας τουριστικού ενδιαφέροντος η οποία έχει επενδύσει στο τουριστικό της προϊόν.

Μία από τις βασικότερες αιτίες που είναι ικανές να πλήξουν τον τουρισμό είναι η τρομοκρατία. Η τρομοκρατία αποτελεί ένα φαινόμενο που δεν έγινε πρόσφατα γνωστό, καθώς προϋπήρχε αρκετά χρόνια πριν. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια ασύλληπτη έξαρση η οποία χρήζει άμεσης αντιμετώπισης αλλά και πρόληψης.

Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή ήπειρος αποτελεί στο σύνολο της έναν άκρως ελκυστικό προορισμό. Μέσα από την τουριστική βιομηχανία, την οποία ανέπτυξε με τον καιρό, πολλές χώρες όπως άλλωστε και η Ελλάδα, βρήκαν οικονομική διέξοδο. Συνεπώς εύκολα αντιλαμβάνεται κάποιος το μέγεθος της ζημιάς που μπορεί να υποστεί μια χώρα εάν πληγεί η «βαριά» βιομηχανία της.

Η παρούσα εργασία σκοπό έχει να ρίξει φως στον σκοτεινό κόσμο της τρομοκρατίας και να διαλευκάνει τα αίτια, να κάνει γνωστές τις συνέπειες μέσω συγκεκριμένων αληθινών παραδειγμάτων που έπληξαν την Ευρώπη και συγκλόνησαν ολόκληρο τον κόσμο. Τέλος θα γίνει αναφορά στην διαχείριση κρίσεων, ένα πολύ σημαντικό και χρήσιμο για όλες τις χώρες αλλά και για τους πολίτες τους ζήτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1.1 Εισαγωγή

Στο πρώτο κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας αρχικά επιχειρείται η ιστορική ανασκόπηση του τουριστικού φαινομένου καθώς και η παρουσίαση της πορείας και εξέλιξης του μέσα στον χρόνο. Στη συνέχεια δίνονται οι επίσημοι, απαραίτητοι, για την κατανόηση του κεφαλαίου ορισμοί, όπως αυτός του τουρισμού και του τουρίστα. Έπειτα, παρουσιάζονται οι διακρίσεις, οι μορφές του τουρισμού αλλά και οι κυριότεροι σύγχρονοι παράγοντες που οδήγησαν στην γιγάντωση του. Τέλος, θα γίνει αναφορά στον Ευρωπαϊκό τουρισμό, στους σημαντικότερους προορισμούς, στις χώρες πρωταγωνιστές της ηπείρου ανάλογα τον αριθμό διεθνών τουριστικών αφίξεων, εσόδων και κατά κεφαλήν δαπάνης αλλά και την τεράστια συμβολή και σημασία του τουριστικού φαινομένου στον τομέα της οικονομίας.

1.2 Ιστορία και εξέλιξη τουρισμού

Αδιαφιλονίκητα ο τουρισμός αποτελεί μία άκρως σημαντική οικονομική δραστηριότητα. Οι βάσεις της σύγχρονης μορφής του τοποθετούνται χρονικά στον 18^ο και 19^ο αιώνα. Η λέξη τουρισμός πρωτοεμφανίστηκε τον 19^ο αιώνα και προέρχεται από την αγγλική - γαλλική λέξη *tour*. Στην πραγματικότητα όμως είναι μια έννοια που πηγάζει από την αρχαιότητα. Ως πρώτοι ταξιδιώτες εμφανίζονται οι επιστήμονες και οι έμποροι οι οποίοι συνέδεαν το ταξίδι τους με επαγγελματικούς λόγους.

(Βαρβαρέσος Σ, 2000, σελ. 40)

Η εξέλιξη και ανάπτυξη των πρώτων μεγάλων πόλεων στη Μεσοποταμία οδήγησε με την σειρά της στην ανάγκη δημιουργίας επαφών για εμπορικούς, πολιτικούς και μορφωτικούς λόγους.

Η εφεύρεση του χρήματος από τους Σουμέριους καθώς και η επινόηση της σφηνοειδούς γραφής αλλά και του τροχού, τους χαρίζει τον τίτλο των ιδρυτών του τουρισμού. Δεν χωρά άλλωστε αμφιβολία πως η βελτίωση των μεταφορικών μέσων, η επέκταση δρόμων και η ανάπτυξη των θαλάσσιων μεταφορών έδωσαν μεγάλη ώθηση στη πραγματοποίηση των ταξιδιών.

Οι αρχαίοι Έλληνες και οι Ρωμαίοι από την άλλη πλευρά, ταξίδευαν τόσο για εμπορικούς όσο και για ιδιωτικούς λόγους. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως στην αρχαία Ελλάδα οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτέλεσαν τις πρώτες οργανωμένες εκδηλώσεις με διεθνή συμμετοχή και ειδικό κίνητρο (αθλητισμός, εορτασμός). Οι ταξιδιώτες εκείνης της εποχής προέρχονταν αποκλειστικά από την άρχουσα τάξη καθώς έπρεπε να πληρούν δύο απαραίτητες προϋποθέσεις, πρώτον να είναι οικονομικά εύρωστοι και δεύτερον να έχουν την πολυτέλεια του ελεύθερου χρόνου. Όσον αφορά τη βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών, πρωταγωνιστικό ρόλο είχε η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, η οποία περιορίσε δραστικά τις φθορές στα εμπορεύματα, γεγονός το οποίο μέχρι τότε αποτελούσε τροχοπέδη στην οικονομική ανάπτυξη των εμπλεκόμενων κρατών αλλά και στην αξιοπιστία των εξαγωγέων.

(Τσάρτας Π, 1996)

Την περίοδο του Μεσαίωνα (5^{ος} – 15^{ος} αιώνας μΧ) η πλειοψηφία των μετακινήσεων πραγματοποιούνταν για θρησκευτικούς και θεραπευτικούς λόγους. Ήδη από την εποχή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας οι ιαματικές πηγές έχαιραν μεγάλης αναγνώρισης λόγω των θεραπευτικών ιδιοτήτων τους, ενώ αργότερα κατά την περίοδο της Αναγέννησης (15^{ος} – 17^{ος} αιώνας μΧ) αποτέλεσαν σημαντικά κέντρα αναψυχής διαθέσιμα για την υψηλή κοινωνία.

(Βιτουλαδίτη 2000, σελ. 17-18)

Την περίοδο της Αναγέννησης (15^{ος} – 17^{ος} αιώνας μΧ) οι ανάγκες των ταξιδιωτών απέκτησαν διαφορετικό χαρακτήρα και οι γόνοι των αριστοκρατικών οικογενειών ενθαρρύνονται να ταξιδέψουν στην Ευρώπη, για χρονικό διάστημα συνήθως τριών έως επτά ετών, με σκοπό την διεύρυνση των γνώσεων και την ανάπτυξη του πνευματικού τους επιπέδου ώστε να γίνουν από κοινού δεκτοί στις βασιλικές αυλές. Τα ταξίδια αυτού του χαρακτήρα ονομάστηκαν “Grand Tour”. Η ανάπτυξη τους οδήγησε έμμεσα στη μαζικοποίηση του τουρισμού και στη δημιουργία των πρώτων τουριστικών πακέτων με ιδιαίτερες νέες παροχές. Ακόμα συνετέλεσε στην ανάπτυξη όλων των υποδομών που έχουν σχέση με τον τουρισμό όπως οι χώροι διαμονής, τα μεταφορικά μέσα και οι δρόμοι.

Την στιγμή που αναπτύσσονταν τα οργανωμένα ταξίδια στην Ευρώπη, άρχισαν και οι μεγάλες εξερευνήσεις στην Αμερική, την Αφρική, την Ασία, την Αυστραλία και την Ωκεανία. Αμέσως μετά την ανακάλυψη των νέων χωρών, οι λαοί της Ευρώπης διαπίστωσαν πως το μέλλον για την επίτευξη νέων ταξιδιών προμηνυόταν λαμπρό. Έμποροι, επιστήμονες και ιεραπόστολοι ακολούθησαν τους θαλασσοπόρους στους νέους προορισμούς, μεταφέροντας έτσι την ιστορία, τον πολιτισμό, την κουλτούρα, τα ήθη, τα έθιμα, την επιστήμη, την γνώση αλλά και τις ιδέες τους στις νέες χώρες.

(Βιτουλαδίτη, 2000, σελ. 19)

Κατά τον 19^ο αιώνα η τεράστια άνθιση του τουρισμού οδήγησε στην μελλοντική μαζικοποίησή του. Οι δύο τεχνολογικές αλλαγές στις αρχές του 19ου αιώνα που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη του ταξιδιού ήταν: 1^ο η εμφάνιση του σιδηρόδρομου και 2^ο η ναυπήγηση του ατμόπλοιου. Με την ναυπήγηση των ατμόπλοιων και την εμφάνιση του σιδηροδρόμου το κόστος μεταφοράς μειώθηκε σημαντικά και η μετακίνηση έγινε ταχύτερη, ασφαλέστερη και πιο άνετη.

Παράλληλα όμως με την εξέλιξη του τουρισμού παρουσιάστηκε και η ανάγκη οργάνωσης της μετακίνησης καθώς και πολλών άλλων στοιχείων όπου συμβάλουν στην πραγματοποίηση του ταξιδιού. Η ανάγκη αυτή αναγνωρίστηκε και σε εύλογο χρονικό διάστημα έκαναν την εμφάνισή τους εταιρίες όπου αναλάμβαναν εξ

ολοκλήρου ή εν μέρει την οργάνωση του ομαδικού ταξιδιού, βάζοντας έτσι γερά τα θεμέλια του tour operating και των γραφείων ταξιδιών. Το πρώτο τουριστικό πρακτορείο δημιουργήθηκε το 1841 στην Αγγλία από τον Thomas Cook τον πατέρα του σύγχρονου τουρισμού όπως αποκαλείται. Αρχικά δημιούργησε τα πρώτα πακέτα με μετ' επιστροφής εισιτήριο ενώ στην συνέχεια επεκτάθηκε και στην οργάνωση δύσκολων, μακρινών ταξιδιών σε Ευρώπη, Αμερική και τους Αγίους Τόπους. Ήταν ο πρώτος που έδωσε στους ταξιδιώτες την δυνατότητα να απολαύσουν επιπλέον παροχές και υπηρεσίες όπως τουριστικούς οδηγούς, κουπόνια για ξενοδοχεία και συναλλαγματικές διευκολύνσεις. Τέλος θεωρείται ο πρωτεργάτης του σημερινού πακέτου διακοπών «all inclusive» όπου ο πελάτης μπορεί να προγραμματίσει εξαρχής τα έξοδα των διακοπών του, καθώς και να διασφαλίσει την πιθανότητα να μην βρεθεί εκτός προϋπολογισμού ή αντιμέτωπος με έξοδα που δεν είχε υπολογίσει αρχικά.

(Βιτουλαδίτη, 2000, σελ. 20)

Τον Thomas Cook όπως ήταν αναμενόμενο, μιμήθηκαν και πολλοί άλλοι ευρωπαίοι και αμερικάνοι επιχειρηματίες, οι οποίοι πήραν μεν κομμάτι της τουριστικής αγοράς, χωρίς να ρισκάρουν δε την αποτυχία μιας τέτοια τολμηρής κίνησης. Όπως άλλωστε συμβαίνει και στον σύγχρονο επιχειρηματικό κόσμο ο επιχειρηματίας ο οποίος κάνει πρώτος το άνοιγμα σε μια καινούργια για την εποχή αγορά (blue ocean strategy), συχνά αποκομίζει το μεγαλύτερο μέρος αυτής της αγοράς, εφόσον αυτή φυσικά ανταποκριθεί θετικά. Εάν αυτό το άνοιγμα κριθεί απο την αγορά επιτυχημένο, τότε νέοι επιχειρηματίες θα προσελκύσουν με παρόμοια προϊόντα αυτή την αγορά (red ocean strategy).

(Γεωργόπουλος Νικόλαος, 2016)

Έπειτα από την ενασχόληση και των νέων επιχειρηματιών, τα οργανωμένα ταξίδια έγιναν πολύ δημοφιλή στην μεσαία τάξη. Ο τουρισμός πλέον ήταν ένα αγαθό που απευθυνόταν σε πολίτες διαφόρων κοινωνικών στρωμάτων και οικονομικών επιπέδων και όχι αποκλειστικά σε ανώτερα στρώματα και εύπορους πολίτες. Με άλλα λόγια ο τουρισμός έπαψε να είναι μια δύσκολα προσβάσιμη υπηρεσία καθώς από πολυτέλεια έγινε ανάγκη και καθημερινότητα.

Κατά τον 20^ο αιώνα ο οργανωμένος και μαζικός τουρισμός άκμασε και η Ευρώπη αποτέλεσε τον δημοφιλέστερο τουριστικό προορισμό για τους Αμερικανούς. Τα ατμόπλοια αναβαθμίστηκαν σχετικά με την ταχύτητα ενώ τα ταξίδια ως προς την ασφάλεια αντίστοιχα.

Μετά το τέλος όμως του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου άλλαξαν και πάλι οι τρόποι πραγματοποίησης του ταξιδιού. Η σιδηροδρομική και η αεροπλοϊκή μετακίνηση μπήκαν σε δεύτερη μοίρα λόγω της εμφάνισης του αεροπλάνου το οποίο πλέον έδωσε άλλο αέρα, άνεση και ταχύτητα στις μετακινήσεις.

(Βιτουλαδίτη, 2000, σελ. 22)

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα παρατηρήθηκε εξάπλωση των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων με ξενοδοχεία σε περισσότερες από μία περιοχές (αλυσίδες) καθώς και των μεγάλων τουριστικών πρακτορείων. Στις πολυάριθμες περιοχές που αναπτύχθηκαν τουριστικά ο τουρισμός έδωσε άλλη διάσταση καθώς αποτέλεσε νέα πηγή εισοδήματος και απασχόλησης.

Μετά το 1950 η ανάπτυξη του τουρισμού ήταν αλματώδης καθώς αποτέλεσε πλέον ένα οικονομικό τομέα που επηρέαζε άμεσα τις χώρες όπου αναπτυσσόταν. Τα έσοδα όπου χάριζε, ο αριθμός των κατοίκων όπου απασχολούσε, αλλά και οι υποχρεώσεις οργάνωσης όπου επέβαλλε, ήταν πλέον σε εντελώς διαφορετικό επίπεδο από το αρχικό.

Μετά το 2000 προχωρώντας προς το σήμερα, η μορφή του τουρισμού άλλαξε ριζικά. Νέα μέσα και τεχνολογίες έχουν έρθει και συνεχίζουν να έρχονται στο φως. Μέσα διευκόλυνσης του πελάτη και του παρόχου όπου παλαιότερα υπήρχαν μόνο στην φαντασία, πλέον φαντάζουν δεδομένα. Οι πελάτες μπορούν να κανονίσουν από το μηδέν τις διακοπές τους, μέσω του διαδικτύου, χωρίς να εμπλακούν με κανένα μεσάζοντα. Αυτό συμβαίνει χάρη στις νέες πλατφόρμες εξυπηρέτησης όπου παρέχουν:

1. την δυνατότητα αγοράς εισιτηρίων για όλα τα μέσα μεταφοράς
2. την δυνατότητα ενοικίασης οχήματος για μεταφορά ή αναψυχή
3. την δυνατότητα κράτησης σε οποιοδήποτε ξενοδοχείο, ενοικιαζόμενο διαμέρισμα, air bnb κλπ
4. την δυνατότητα εξασφάλισης εισόδου σε μουσεία, αξιοθέατα, εστιατόρια κ.ά
5. την δυνατότητα ανάγνωσης «κριτικών» για χώρους εστίασης, αναψυχής κλπ αλλά και βαθμολόγηση αυτών

Αυτή η τεχνολογική επανάσταση αναβάθμισε πλήρως την ποιότητα τόσο των παρεχόμενων όσο και των ληφθέντων υπηρεσιών. Κερδισμένοι λοιπόν δεν είναι μόνο οι πάροχοι τουριστικών παροχών όπου μπορούν σχεδόν με μηδενικό κόστος να διαφημίζουν το προϊόν τους παγκόσμια αλλά και οι πελάτες οι οποίοι πλέον έχουν τρομακτική δύναμη. Χάρη στις σελίδες καταγραφής κριτικών για ξενοδοχεία, μέρη, αξιοθέατα κ.ά. ο πελάτης έχει ήδη αρχίσει να δημιουργεί άποψη για το μέρος όπου πρόκειται να επισκεφθεί. Με αυτό τον τρόπο λαμβάνει ένα κομμάτι του μέρους της ταξιδιωτικής εμπειρίας πριν ακόμη ζήσει σε αληθινό χρόνο την εμπειρία αυτή. Με αυτό τον τρόπο μειώνεται τραγικά ο χρόνος που χρειαζόταν παλαιότερα για να εξερευνήσει το μέρος όπου επιθυμούσε ,ενώ παράλληλα μειώνεται το ρίσκο λήψης μιας λανθασμένης απόφασης. Οι υποψήφιοι πελάτες ,ανάλογα την «έρευνα» που θα κάνουν και τον χρόνο που θα διαθέσουν για να ανακαλύψουν τα μέρη και τις επιχειρήσεις που θεωρούν ότι θα καλύψουν τις ανάγκες τους σε έναν προορισμό, τόσο πιο κοντά θα έρθουν στην πραγματοποίηση μια επιτυχημένης αγοράς/επιλογής.

(Τσόγκας Μάρκος, Ζούνη Γεωργία, 2016)

1.3 Ορισμοί

1.3.1 Ορισμός τουρισμού

Ο τουρισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες των ανθρώπων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε προορισμούς και περιοχές άλλες εκτός από αυτές που αποτελούν το συνηθισμένο περιβάλλον τους, για χρονικό διάστημα που δεν ξεπερνά τον έναν χρόνο, με σκοπό την αναψυχή, την ικανοποίηση των επαγγελματικών τους αναγκών κ.ά.

(World Tourism Organization: <http://www.worldtourism.org/>, 2008)

1.3.2 Ορισμός τουρίστα

Τουρίστες καλούνται οι προσωρινοί επισκέπτες που παραμένουν τουλάχιστον 24 ώρες στον τόπο υποδοχής για το οποίο ο κύριος σκοπός του ταξιδιού τους δεν είναι η άσκηση αμειβόμενης δραστηριότητας από το εσωτερικό του τόπου επίσκεψης.

(United Nations Conference on International Travel and Tourism, Rome 1963).

1.3.3 Ορισμός ταξιδιώτη

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, ταξιδιώτης είναι όποιος πραγματοποιεί ένα ταξίδι για οποιοδήποτε σκοπό, εκτός της εργασίας, μεταξύ δυο γεωγραφικών τόπων είτε εντός της χώρας του, είτε στο εξωτερικό.

Στους ταξιδιώτες εντάσσονται οι επισκέπτες, δηλαδή τα άτομα που μετακινούνται από τον τόπο μόνιμης κατοικίας τους σε έναν άλλο, για οποιοδήποτε σκοπό εκτός εργασίας και για διάστημα μικρότερο των 12 μηνών.

1.3.4 Ορισμός επισκέπτη

Στους επισκέπτες περιλαμβάνονται οι τουρίστες και οι εκδρομείς. Οι τουρίστες μένουν στον τόπο προορισμού τουλάχιστον για 24 ώρες και οι σκοποί τους μπορεί να είναι η αναψυχή και οι διακοπές, επαγγελματική δραστηριότητα (συνέδρια κλπ) ή άλλο (άθληση, υγεία, θρησκεία κλπ).

1.3.5 Ορισμός εκδρομέα

Οι εκδρομείς, σε αντίθεση με τους τουρίστες, μένουν στον τόπο προορισμού για λιγότερο από 24 ώρες -δηλαδή δεν διανυκτερεύουν. Στους εκδρομείς περιλαμβάνονται επιβάτες κρουαζιερόπλοιων, μέλη πληρωμάτων και διασυνοριακοί αγοραστές.

1.4 Οι διακρίσεις του τουρισμού

1.4.1 Εγχώριος τουρισμός (domestic tourism): ο τουρισμός των κατοίκων μίας χώρας όταν ταξιδεύουν μόνο εντός αυτής (πχ. ένας Αθηναίος πηγαίνει στην Τρίπολη).

1.4.2 Εξερχόμενος τουρισμός (outbound tourism): αφορά στους μόνιμους κατοίκους μίας χώρας οι οποίοι ταξιδεύουν σε μία άλλη χώρα (πχ. ένας Έλληνας που ταξιδεύει στη Γαλλία).

1.4.3 Εισερχόμενος τουρισμός (inbound tourism): ο τουρισμός των αλλοδαπών οι οποίοι ταξιδεύουν σε δεδομένη χώρα (πχ. ένας Γάλλος που ταξιδεύει στην Ελλάδα).

1.4.4 Διεθνής τουρισμός (international tourism): το σύνολο του εισερχόμενου και του εξερχόμενου τουρισμού. Εσωτερικός τουρισμός (internal tourism): το σύνολο του εγχώριου και του εισερχόμενου τουρισμού Εθνικός τουρισμός: (national tourism): το σύνολο του εγχώριου και του εξερχόμενου τουρισμού.

1.5 Μορφές Τουρισμού

1.5.1 Μαζικός Τουρισμός: είναι η πιο «παραδοσιακή» μορφή, η οποία περιλαμβάνει την πλειοψηφία των τουριστών που αναζητούν στο ταξίδι κυρίως ξεκούραση και διασκέδαση.

1.5.2 Τουρισμός Ειδικών Ενδιαφερόντων: σχετίζεται με ένα πλήθος επιμέρους μορφών τουρισμού που επιλέγουν τα άτομα ανάλογα με τα ειδικά ενδιαφέροντα και κίνητρα που έχουν (θρησκευτικός τουρισμός, επαγγελματικός, συνεδριακός, υγείας, θεματικός, εκπαιδευτικός, κοινωνικός, αστικός, κινήτρων).

1.5.3 Εναλλακτικός Τουρισμός : περιλαμβάνει επίσης ένα πλήθος επιμέρους μορφών τουρισμού (αγροτουρισμός, αθλητικός τουρισμός, θαλάσσιος, ορεινός,

χειμερινός), τις οποίες επιλέγουν άνθρωποι που αναζητούν ένα διαφορετικό τρόπο διακοπών. Αυτή η μορφή τουρισμού, συνδέεται με την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη· ειδικότερα συνδέεται με την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, την προστασία της τοπικής κουλτούρας και την αναζήτηση νέων αξιών και τρόπων ζωής.

(Λαγός Δ, 2005, σελ. 62)

1.6 Παράγοντες ανάπτυξης τουρισμού

Η σημερινή μορφή και το επίπεδο ποιότητας του σύγχρονου τουρισμού αποτελούν απότοκο ενός συνόλου παραγόντων. Οι παράγοντες αυτοί συνέβαλαν ο καθένας με τον τρόπο του στην ανάπτυξη του τουρισμού. Παραπάνω, έγινε αναφορά σε παράγοντες όπως η ανάπτυξη των υποδομών και των μέσων μετακίνησης. Αυτοί οι δύο παράγοντες έχουν μεγάλη σχέση μεταξύ τους, καθώς ο ένας δεν μπορεί να λειτουργήσει στα ίδια επίπεδα χωρίς τον άλλο, ιδιαίτερα όταν αναφερόμαστε στις χερσαίες μεταφορές. Αυτό το παράδειγμα κάνει κατανοητή την σύνδεση και την αλληλεπίδραση διαφόρων παραγόντων, οι οποίοι δεν μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά ως μονάδες.

Στην πραγματικότητα φυσικά δεν έχουν όλοι οι παράγοντες το ίδιο μερίδιο συμβολής στην γιγάντωση του τουριστικού φαινομένου, για αυτό το λόγο θα γίνει αναφορά στους σημαντικότερους εξ αυτών:

- Η ανάπτυξη των μαζικών μέσων μεταφοράς
- Η απλοποίηση μετακίνησης των ανθρώπων μεταξύ δύο χωρών
- Η ανάπτυξη των υποδομών
- Η παγκοσμιοποίηση
- Η πολιτική σταθερότητα και ειρήνη στις αναπτυγμένες χώρες
- Η οικονομική και εμπορική εξάρτηση του ενός κράτους από το άλλο
- Η οικονομική ανάπτυξη στις αναπτυγμένες χώρες
- Δημογραφικοί και οικονομικοί παράγοντες

- Η μετατροπή του τουρισμού σε καταναλωτικό προϊόν
  - Η αύξηση των επαγγελματικών και προσωπικών αναγκών
  - Η προώθηση του τουρισμού από την πολιτική των εταιριών, των κρατών και των οργανώσεων του κλάδου
  - Η αύξηση του ελεύθερου χρόνου
  - Η προώθηση του τουρισμού από τα ΜΜΕ(1*)
  - Η χρήση και οι λειτουργίες του διαδικτύου
- (Ηγουμενάκης Γ, 2000, σελ. 22-23)

1.7 Τουρισμός στην Ευρώπη

Η Γηραιά ήπειρος αποτελεί έναν από τους κορυφαίους παγκόσμιους τουριστικούς προορισμούς. Αν αναλογιστεί κανείς την πληθώρα επιλογών που προσφέρουν οι χώρες που την απαρτίζουν, εύκολα κατανοεί τον λόγο που εκατομμύρια τουρίστες επιλέγουν κάθε χρόνο να ταξιδέψουν στις ευρωπαϊκές χώρες.

Πέρα από τεράστιο ιστορικό, πολιτισμικό και οικονομικό πρωταγωνιστή όπου στεγάζει παγκόσμιους κολοσσούς, η Ευρώπη αποτελεί ιδανικό προορισμό για όλες τις εποχές του χρόνου. Οι χώρες της διαθέτουν από χιονοδρομικά κέντρα ως κορυφαίες παραλίες, καθιστώντας την έτσι ενεργό τουριστικό προορισμό 12 μήνες τον χρόνο.

Λόγω των μεγάλων οικονομικών διαφορών που παρουσιάζουν οι χώρες της ηπείρου μπορεί κανείς να επιλέξει τον κατάλληλο προορισμό με βάση την οικονομική του κατάσταση. Σε αυτή την διαδικασία επιλογής παίζουν φυσικά ρόλο και άλλοι παράγοντες πέρα της χώρας, όπως για παράδειγμα η προσφορά, ο αριθμός και η δυνατότητα επιλογής διαφορετικών καταλυμάτων. Οι περισσότερες εάν όχι όλες οι Ευρωπαϊκές χώρες προσφέρουν την δυνατότητα διαμονής από υπερπολυτελή ξενοδοχεία έως airbnb και ενοικιαζόμενα διαμερίσματα. Συνεπώς ταξιδιώτες όλων των οικονομικών στρωμάτων έχουν την ευκαιρία να ταξιδέψουν και να γνωρίσουν νέα μέρη .

Τέλος μιλώντας με αριθμούς το έτος 2017 η Ευρώπη υποδέχθηκε συνολικά 671 εκατ. ταξιδιώτες ,σημειώνοντας ιστορικό ρεκόρ διεθνών τουριστικών αφίξεων.

(Εκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ταξιδίων «Ευρωπαϊκός Τουρισμός (2017) -Τάσεις και Προοπτικές»).

1.7.1 Οι σημαντικότεροι τουριστικοί ευρωπαϊκοί προορισμοί

1.7.1.1 Οι ακτές της Μεσογείου

Οι οποίες προσελκύουν πάνω από 150 εκατομμύρια επισκέπτες κατά τη θερινή περίοδο λόγω του επιτυχημένου τουριστικού μοντέλου "ήλιος και θάλασσα".

1.7.1.2 Τα χιονοδρομικά κέντρα των ορεινών περιοχών

Στα οποία οι χειμερινοί επισκέπτες έχουν την δυνατότητα να απολαύσουν χειμερινά σπορ όπως ski, snowboard, snowmobile κλπ, ενώ τις υπόλοιπες εποχές του χρόνου μπορούν να εξερευνήσουν τα πανέμορφα ορεινά τοπία, να κάνουν πεζοπορία, ορειβασία, mountain bike, κ.ά.

1.7.1.3 Οι μεγάλες πόλεις

Οι οποίες προσελκύουν επισκέπτες όλες τις εποχές του χρόνου, με βασική προσφερόμενη δραστηριότητα την εξερεύνηση των μνημείων τους, της ιστορίας τους, τα αθλητικά και εορταστικά φεστιβάλ κ.ά.

1.7.2 Οι πρωταγωνιστές της Ευρώπης

Πίνακας 1.1 - Διεθνείς Αφίξεις, Έσοδα και Μ.Ο(2*) κατά κεφαλήν Δαπάνης ανά Ευρωπαϊκή χώρα το έτος 2017

ΧΩΡΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	Η/Β	ΙΤΑΛΙΑ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ *1	68.521.255	86.451.621	34.971.458	34.435.840	50.731.770
ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ *2	48.234.4	39.224.4	31.491.7	38.834.5	33.697.1
Μ.Ο ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΔΑΠΑΝΗΣ *3	703.94	464.42	900.49	1.127,70	664,22

*1 - Εκατομμύρια

*2 - Σε Δισεκατομμύρια Ευρώ

*3 - Σε Ευρώ

(The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017 - World Economic Forum)

1.7.2.1 Αφίξεις

Μεγάλος πρωταγωνιστής στην Ευρώπη σχετικά με τις διεθνείς τουριστικές αφίξεις για το έτος 2017 αναδείχθηκε για ακόμη μια φορά η Γαλλία. Την δεύτερη θέση κατέκτησε η Ισπανία η οποία εκμεταλλεύτηκε πολύ σωστά το τουριστικό προϊόν της, ενώ μια ακόμα Μεσογειακή χώρα, η Ιταλία, βρέθηκε στην πρώτη τριάδα της Ευρώπης. Η λίστα των κορυφαίων 5 χωρών συμπληρώνεται με τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

1.7.2.2 Έσοδα

Σημαντικότερος για όλους παράγοντας, σχετικά με την τουριστική επιτυχία μιας χώρας, είναι τα έσοδα από τον τουρισμό. Σκοπός άλλωστε της κάθε χώρας δεν είναι να προσελκύσει τους περισσότερους τουρίστες αλλά να έχει όσο το δυνατόν μεγαλύτερα έσοδα. Στον τομέα των εσόδων «νικήτρια» χώρα αναδείχθηκε η Ισπανία, με περισσότερα από 9 δις ευρώ διαφορά από την δεύτερη χώρα.

1.7.2.3 Μ.Ο κατά κεφαλήν δαπάνης

Πολλοί θα περίμεναν ότι στη χώρα με τα περισσότερα έσοδα από τον τουρισμό θα συναντούσαμε και την μεγαλύτερη κατά κεφαλήν δαπάνη, όμως κάτι τέτοιο δεν ισχύει για το συγκεκριμένο έτος. Αντιθέτως, ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο βρισκόταν 3^ο στην λίστα των τουριστικών εσόδων, ήταν το κράτος στο οποίο ο κάθε τουρίστας ως μονάδα ξόδεψε τα περισσότερα χρήματα κατά την επίσκεψη του.

1.8 Τουρισμός και οικονομία

Ο τουρισμός αποτελεί μία από τις σημαντικότερες πηγές πλούτου για τις περισσότερες χώρες. Σε πολλές χώρες μάλιστα, αποτελεί τον τομέα με την μεγαλύτερη συνεισφορά κερδών στην οικονομία. Για αυτό τον λόγο και η κάθε κυβέρνηση επιδιώκει μέσω έργων και αποφάσεων την ενίσχυση και αναζωογόνηση του.

Δεν πρέπει να παραγνωρίζουμε το γεγονός πως τα έσοδα μιας χώρας από τον τουρισμό δεν εξαρτώνται αποκλειστικά από τον αριθμό των τουριστών που την επισκέπτονται, αλλά και από την οικονομική κατάσταση αυτών. Ο αριθμός, το ύψος του εισοδήματος και η προέλευση των τουριστών που δέχεται μια χώρα εξαρτώνται από αρκετούς παράγοντες:

- **Τη γεωγραφική θέση της**

Για παράδειγμα η Ελβετία και η Αυστρία, οι οποίες αποτελούν διάσημους χειμερινούς προορισμούς, βρίσκονται στο κέντρο της Ευρώπης πάνω σε συγκοινωνιακούς άξονες που ενώνουν τη βόρεια με τη νότια Ευρώπη, υπερτερώντας έτσι έναντι άλλων χωρών με παρόμοιο φυσικό τοπίο.

- **Το κόστος ζωής**

Το πόσο ακριβές ή φθηνές είναι οι τιμές των υπηρεσιών και των προϊόντων κάθε χώρας είναι για πολλούς ο παράγοντας που καθορίζει το αν θα επισκεφθούν αυτή την

χώρα ή όχι. Μερικοί προορισμοί οι οποίοι ξεχωρίζουν για το χαμηλό κόστος που απαιτείται για την επίσκεψη τους είναι η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Λιθουανία, η Λετονία, η Κροατία και η Βουλγαρία. Αντίθετα από τις ακριβότερες χώρες στην Ευρώπη είναι η Ελβετία και η Νορβηγία.

- **Το κλίμα**

Οι χώρες με εύκρατο μεσογειακό κλίμα όπως η Ισπανία, η Ιταλία και η Ελλάδα ενδείκνυνται για διακοπές όλο τον χρόνο με ελκυστικότερες εποχές την άνοιξη και το καλοκαίρι.

- **Το φυσικό περιβάλλον**

Το φυσικό κάλλος όπως τα δάση, οι λίμνες, οι θάλασσες και οτιδήποτε ανήκει στο περιβάλλον είναι ένας εξίσου σημαντικός παράγοντας για την επιλογή ενός ταξιδιού. Αρκετοί ταξιδιώτες θεωρούν ότι η φυσική ομορφιά δεν μπορεί να αντικατασταθεί από οποιοδήποτε ανθρώπινο δημιούργημα, για αυτό και προτιμούν προορισμούς όπου η ανθρώπινη παρέμβαση είναι όσο το δυνατόν μικρότερη.

- **Την ύπαρξη αρχαιοτήτων και μεγάλης ιστορίας**

Ένας από τους παλιότερους σκοπούς ταξιδιού ήταν η διεύρυνση των πνευματικών οριζώντων του ανθρώπου μες από την γνώση της ιστορίας και του πολιτισμού άλλων χωρών. Ο σκοπός αυτός είναι ζωντανός έως και σήμερα εάν αναλογιστεί κανείς την επισκεψιμότητα των αρχαίων μνημείων και τον τόπων με μεγάλη ιστορία.

- **Τις συγκοινωνιακές υποδομές της**

Πιο συγκεκριμένα η πρόσβαση στην ίδια την χώρα αλλά και τα σημεία ενδιαφέροντος είναι άκρως σημαντική. Για παράδειγμα όποιος επιθυμεί να ταξιδέψει σε νησιά σίγουρα έχει απαίτηση για ανεπτυγμένη ακτοπλοΐα. Ενώ όποιος θέλει να μετακινηθεί εντός αστικών κέντρων, σίγουρα θα λάβει υπ' όψιν του την συχνότητα δρομολογίων και το κόστος.

- **Την οργάνωση των τουριστικών υπηρεσιών της**

Ο συγκεκριμένος παράγοντας περιλαμβάνει πλήθος υπηρεσιών, όπως η εξυπηρέτηση, η επαγγελματική συμπεριφορά, η γνώση ξένων γλωσσών, η ποιότητα και ποικιλία εστιατορίων, η ασφάλεια των ξενοδοχειακών χώρων κ.ά .

1.9 Επίλογος – Συμπεράσματα

Με βάση τα όσα προαναφέρθηκαν παρατηρούμε πως η εμφάνιση τουρισμού τοποθετείται χρονολογικά πολύ πριν απ' όσο θα περίμενε κανείς. Φυσικά αυτό είναι δικαιολογημένο καθώς οι λόγοι, τα μέσα αλλά και η συχνότητα των μετακινήσεων μεταξύ δύο τόπων έχει αλλάξει δραματικά. Η συγκεκριμένη απόδοση των ορισμών των σημαντικότερων εννοιών του τουρισμού, καθώς και η ανάλυση των διακρίσεων και μορφών αυτού, καθιστούν την κατανόηση του φαινομένου εύκολη υπόθεση. Οι ακριβείς αριθμοί αφίξεων και εσόδων που επιτυγχάνουν οι Ευρωπαϊκές χώρες μαρτυρούν την τουριστική επιτυχία αλλά και την τεράστια οικονομική συμβολή του τομέα του τουρισμού στην Ευρωπαϊκή ήπειρο. Τέλος ως μεγαλύτερες τουριστικές δυναμείς θα χαρακτηρίζονταν η Ισπανία λόγω εσόδων, η Γαλλία λόγω αφίξεων και το Ηνωμένο Βασίλειο ως κυρίαρχο κατά το κριτήριο της κατά κεφαλήν δαπάνης.

1.10 Επιλεγμένη Βιβλιογραφία Κεφαλαίου

Βαρβαρέσος. Σ, (2000) Τουρισμός, Οικονομικές προσεγγίσεις, εκδόσεις Προπομπός

Βιτουλαδίτη Ουρανία. (2000). Τουριστικό Μάρκετινγκ Φορέων, Οργανώσεων και Επιχειρήσεων Μάρκετινγκ Φορέων, Οργανώσεων και Επιχειρήσεων, ΕΑΠ/1997-2000

Ηγουμενάκης Γ, (2000), Τουρισμός και ανάπτυξη, εκδόσεις Interbooks

Λαγός Δ, (2005), Τουριστική Οικονομική, εκδόσεις Κριτική

Τσάρτας Π, (1996), Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό, εκδόσεις Εξάντας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

2.1 Εισαγωγή

Το δεύτερο κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας αφορά αποκλειστικά στο φαινόμενο της τρομοκρατίας, ένα φαινόμενο παλιό μα πάντα επίκαιρο και επικίνδυνο. Αρχικά γίνεται αναφορά στην ιστορία της τρομοκρατίας, πού και πότε ξεκίνησε καθώς και πώς άλλαξαν οι μορφές, οι μέθοδοι, η δύναμη και τα κίνητρα της μέσα στο χρόνο. Στη συνέχεια θα γνωρίσουμε τους ορισμούς των βασικών εννοιών όπως τρομοκρατία και τρομοκράτης, όσον αυτό είναι φυσικά εφικτό, καθώς και τα χαρακτηριστικά, τις μορφές και τις διακρίσεις της τρομοκρατίας. Επιπροσθέτως, θα παρουσιαστούν τα επίσημα στατιστικά στοιχεία σε σχέση με την τρομοκρατία όπως ο αριθμός συλλήψεων κ.ά. Τέλος, θα δοθεί ένα μικρό παράδειγμα για την Ελλάδα, σχετικά με το πώς ακουσίως στο παρελθόν έχει αποτελέσει πύλη εισόδου τρομοκρατών στην Ευρώπη.

2.2 Η ιστορία της τρομοκρατίας

Ανατρέχοντας στο παρελθόν παρατηρούμε πως η έννοια της τρομοκρατίας συναντάται σε αρχαία κείμενα Ελλήνων φιλοσόφων και άλλων συγγραφέων. Η εμφάνιση του όρου «τρομοκρατία» κάνει την εμφάνιση της για πρώτη φορά την περίοδο της Γαλλικής Επανάστασης το 1789. Η συγκεκριμένη λέξη χρησιμοποιήθηκε από την πολιτική οργάνωση των Ιακωβίνων που τα μέλη της ανήκαν στον χώρο των ακραίων και αδιάλλακτων. Οι Ιακωβίνοι προκειμένου να οικοδομήσουν τη νέα κοινωνική τάξη προχώρησαν σε πράξεις βίας και τρομοκρατίας, εκτελώντας μάλιστα

τους αριστοκράτες και πραγματοποιώντας τρομοκρατικές ενέργειες για να εκδικηθούν τους αντιφρονούντες.

Το ίδιο χρονικό διάστημα ο όρος «τρομοκρατία» λαμβάνει την ερμηνεία του "καθεστώτος του τρόμου" από το Λεξικό της Γαλλικής Ακαδημίας. Αυτομάτως λοιπόν η «τρομοκρατία» αποκτά αρνητική έννοια, ενώ «τρομοκράτης» θεωρείται όποιος έχει εγκληματικές προθέσεις.

Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα οι όροι «τρομοκρατία» και «τρομοκράτης» απέκτησαν διαφορετικό ιδεολογικό περιεχόμενο. Αναλυτικότερα, την περίοδο 1818–1881 οι Ρώσοι επαναστάτες εναντιώθηκαν έντονα κατά της αυταρχικής κυβέρνησης. Την ίδια στιγμή διάφορες εθνικιστικές ομάδες έκαναν την εμφάνιση τους στην Ευρώπη. Η ομάδα των Ιρλανδών και η ομάδα των Μακεδόνων και των Αρμενίων στην Τουρκία είναι μόνο δύο παραδείγματα των συνόλων που διεκδίκησαν την αυτονομία τους μέσω της βίας.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα η βία αλλάζει χαρακτήρα καθώς πηγάζει από τις πολιτικοκοινωνικές ανισότητες διατηρώντας όμως τον σκληρό της χαρακτήρα. Οι πολιτικές και κοινωνικές διαφορές δεν έκαναν προφανώς την εμφάνιση τους εκείνη την περίοδο καθώς όπως είναι γνωστό υπήρχαν ανέκαθεν. Η διαφορά όμως είναι ότι μέχρι τότε δεν εκφράζονταν ιδεολογικά. Το φύτρωμα της αναρχικής ιδεολογίας στο μυαλό των ανθρώπων αποτέλεσε την σπίθα που πυροδότησε αυτό το βίαιο ξέσπασμα. Η δημιουργία των αναρχικών κινημάτων που δραστηριοποιήθηκαν εκείνη την περίοδο ήταν απόρροια:

- της καταδυνάστευσης των πολιτών από τις αυταρχικές κυβερνήσεις
- της παντελούς απουσίας δικαιωμάτων για τις μειονότητες
- της βαθιάς επιθυμίας διεκδίκησης της αυτονομίας και ανεξαρτησίας του λαού

Η τρομοκρατία όπως είδαμε λοιπόν δεν αποτελεί σημερινό φαινόμενο. Αντιθέτως, οι ρίζες της είναι πολλά χρόνια ριζωμένες βαθιά στον πολιτικό και κοινωνικό πυρήνα.

Ο ακριβής προσδιορισμός της κρίνεται εξαιρετικά δύσκολος και πολύπλοκος, αγγίζοντας τα όρια του ανέφικτου κατά πολλούς. Παρόλο που ο ορισμός της είναι δυσχερής, η κατανόηση της βρίσκεται σε απλούστερα επίπεδα, γεγονός που την κάνει ευκολότερα αντιληπτή. Αυτό που όμως πρέπει να κατανοηθεί πλήρως είναι πως η τρομοκρατία αποτελεί μια πολιτική έννοια, οι επιπτώσεις της οποίας συχνά έχουν τεράστιο αντίκτυπο στην πορεία της ανθρωπότητας και είναι ικανές να αλλάξουν το ρου της ιστορίας.

Τα δύο πρώτα ερωτήματα που έρχονται στο μυαλό αυτού που θέλει να προσεγγίσει ή να κατανοήσει το φαινόμενο αυτό είναι:

1. *τι είναι εν τέλει τρομοκρατία;*
2. *ποιος θεωρείται τρομοκράτης;*

Η απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα είναι μάλλον απογοητευτική καθώς μέχρι και σήμερα παραμένουν αναπάντητα. Αυτό συμβαίνει κυρίως εξαιτίας της πληθώρας των ερμηνειών που έχουν επιδεχθεί στο παρελθόν αλλά και συνεχίζουν να επιδέχονται αυτές οι έννοιες. Το αποτέλεσμα λοιπόν αυτών των προσεγγίσεων είναι η έλλειψη ενός καθολικά αποδεκτού ορισμού περί τρομοκρατίας και τρομοκράτη. Η ερμηνεία τους ποικίλει ανάλογα την οπτική γωνία και προσέγγιση. Σύμφωνα με πολλές αναλύσεις αλλά και επιστημονικές προσεγγίσεις η έννοια και η πρακτική της τρομοκρατίας αποτελούν ένα πολιτικό και ιστορικό γεγονός. Οι προσεγγίσεις όμως αυτές δεν ασχολούνται σχετικά με τα αίτια γένεσης, ύπαρξης και εξέλιξης του φαινομένου.

<https://aggelikikardara.wordpress.com/21/01/2013>

2.3 Ορισμός τρομοκρατίας

Όπως προαναφέρθηκε, οι ορισμοί και οι ερμηνείες της τρομοκρατίας ισούνται αριθμητικά με τις απόπειρες προσέγγισης του πολυσύνθετου αυτού φαινομένου.

Η συντριπτική πλειοψηφία των απλών ορισμών που έχουν δοθεί σχετικά με τον όρο θεωρούν την τρομοκρατία ως βία ή ως απειλή χρήσης βίας, με στόχο τον εκφοβισμό ή την επίτευξη μιας αλλαγής στη στάση ή τις διαθέσεις μιας ομάδας πληθυσμού.

Οι ορισμοί που εντάσσουν την τρομοκρατία σ' ένα νομικό πλαίσιο εστιάζουν στη διάσταση της εγκληματικής βίας καθώς και στο ποινικό σκέλος της αντιμετώπισής της. Ασχολούνται αποκλειστικά με τα παράγωγα των τρομοκρατικών πράξεων, ενώ την ίδια στιγμή αδυνατούν να προσεγγίσουν τα αίτια και τις αφορμές ύπαρξής της.

Οι πιο αναλυτικοί ορισμοί δίνουν με την σειρά τους μεγαλύτερη βαρύτητα στην πολιτική διάσταση και υπογραμμίζουν τα κοινωνικά κίνητρα που έχουν ή διατείνονται πως έχουν οι τρομοκρατικές οργανώσεις.

Τέλος, εντός των πλαισίων αυτών των ορισμών, διακρίνουμε και μια άλλη σχολή η οποία επικεντρώνεται στην κρατική τρομοκρατία. Η κρατική τρομοκρατία περιορίζεται σε απλές καταγραφές των τρομοκρατικών οργανώσεων που απειλούν τα δυτικά συμφέροντα ή κρατών που ασκούν πολιτική βία στο εσωτερικό τους.

Οι κατηγορίες που αναφέρθηκαν, σε συνδυασμό με τις αναρίθμητες επιμέρους συνιστώσες τους, είναι σίγουρο πως θα συνεχίσουν να αποτελούν αντικείμενο προβληματισμού τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

(Μπόση Μαίρη, 2000, σελ. 151-152)

2.4 Τρομοκρατικές ενέργειες

Πολλές ενέργειες ή πράξεις βίας με απώτερο σκοπό την θορύβηση του πολιτικού σκηνικού μιας χώρας και τον διασκορπισμό τρόμου στις ψυχές των πολιτών της θα μπορούσε να θεωρηθεί τρομοκρατική. Ωστόσο η λίστα που ακολουθεί περιέχει αναφορικά τις συνηθέστερες και χαρακτηριστικότερες ενέργειες οι οποίες θεωρούνται τρομοκρατικές σε διεθνές επίπεδο:

(Μπόση Μαίρη, 2000, σελ. 129)

Πίνακας 2.1 - Τρομοκρατικές Ενέργειες

Βομβιστικές ενέργειες
Επιθέσεις σε χώρους εστίασης
Αεροπειρατείες
Απαγωγές
Καταστάσεις ομηρίας
Δολοφονίες και τραυματισμοί
Παράνομες εκδηλώσεις εκφοβισμού

(Παπαδάτου, 1987, σελ. 15-16)

Προς πρόληψη παρανόησης των προαναφερθέντων ενεργειών πρέπει να υπογραμμιστεί πως οι συγκεκριμένες πράξεις θεωρούνται τρομοκρατικές μόνο στην περίπτωση όπου πραγματοποιηθούν με συγκεκριμένα κίνητρα.

Η τρομοκρατία λοιπόν, δεν είναι ουσιαστικά μία συγκεκριμένη ιδεολογία όπως συχνά εκλαμβάνεται από πολλούς. Αποτελεί μία οργανωμένη στρατηγική εγκληματικής δράσης, με σκοπό την πραγμάτωση διάφορων επιδιώξεων, που θα χαρακτηρίζονταν ως "πολιτικές" με την ευρύτερη έννοια του όρου.

2.5 Χαρακτηριστικά τρομοκρατίας

- Μια τρομοκρατική ενέργεια είναι πολιτικά εμπνευσμένη.
- Αν μια ενέργεια δεν εμπεριέχει βία ή απειλή βίας δεν θεωρείται τρομοκρατική.
- Το ζητούμενο της τρομοκρατίας δεν είναι να νικήσει τον εχθρό αλλά να στείλει ένα μήνυμα.
- Η ενέργεια και το θύμα έχουν συνήθως συμβολικό χαρακτήρα. Ο συμβολισμός του στόχου αυξάνει σε μεγάλο βαθμό την αξία της ενέργειας.
- Η τρομοκρατία είναι το όπλο των αδυνάτων. Τα τρομοκρατικά κινήματα υπολείπονται σε άνδρες και όπλα έναντι των αντιπάλων τους. Αυτό είναι φανερό και από τις ενέργειες στρατολόγησης τις οποίες ακολουθούν, εντάσσοντας παιδιά και γυναίκες στο δυναμικό τους.
- Πολλές φορές η τρομοκρατία είναι δράση υποκρατικών ομάδων και όχι κρατών.
- Το θύμα της βίας και το ακροατήριο στο οποίο οι τρομοκράτες προσπαθούν να αποκτήσουν πρόσβαση δεν ταυτίζονται. Τα θύματα τα οποία αποτελούν τυχαίους κατά κύριο λόγο στόχους, χρησιμοποιούνται ως μέσον για την παράδοση του μηνύματος σε μεγαλύτερο ακροατήριο, συνήθως σε ολόκληρη κυβέρνηση.
- Το τελευταίο και σημαντικότερο χαρακτηριστικό της τρομοκρατίας είναι η εσκεμμένη στοχοποίηση αμάχων. Αυτό είναι άλλωστε που διακρίνει την τρομοκρατία από τις άλλες μορφές βίας.

(Richardson Louis, 2008, σελ. 34-37)

2.6 Μορφές Τρομοκρατίας

2.6.1 Ισλαμικός Εξτρεμισμός

Μία από τις σημαντικότερες παραγράφους του κεφαλαίου της σύγχρονης τρομοκρατικής δραστηριότητας αποτελούν οι βίαιες εκδηλώσεις του ισλαμικού εξτρεισμού. Το σύνολο των οργανώσεων που εκφράζουν τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά την ισλαμική βία, ασπάζονται ιδεολογίες που αγγίζουν τα όρια του θρησκευτικού παραληρήματος. Χαρακτηριστικά τους είναι η ασπλαχνία και η αγριότητα καθώς δεν διστάζουν στιγμή να επιδοθούν σε πολύνεκρες τρομοκρατικές πράξεις, αγνοώντας πλήρως τον σεβασμό προς τις άλλες θρησκείες, κουλτούρες και πιστεύω. Οι αξίες τους δεν αφήνουν περιθώρια για την κατανόηση της διαφορετικότητας και οι εξτρεμιστές δεν ενστερνίζονται ποτέ κάτι πέραν των διδαγμάτων και της ανατροφής που έχουν ήδη λάβει.

Ένας φανατικός ισλαμιστής τρομοκράτης δεν ενδιαφέρεται για την άμεση αποκομιδή πολιτικού ή οικονομικού οφέλους σε αντίθεση με άλλους τρομοκράτες. Είναι ικανός και πρόθυμος να προκαλέσει επανειλημμένα τεράστιες καταστροφές αδιαφορώντας για το ανθρώπινο κόστος. Οι μεγάλες οργανώσεις όπως η Τζιχάντ, η Χαμάς και η Χεζμπολάχ, αλλά και μικρότερες οργανώσεις, στηρίζουν με κάθε τρόπο την δράση της ισλαμικής βίας. Μάλιστα η δράση τους δεν μένει χωρίς ανταμοιβή, καθώς η οργάνωση και η εκτέλεση ενός χτυπήματος προϋποθέτει κάποια έξοδα, τα οποία αναλόγως την έκταση και τον σκοπό της τρομοκρατικής ενέργειας διαφέρουν.

Η ισλαμική βία δεν μένει ανώνυμη, καθώς στην πλειοψηφία των ενεργειών, υπάρχει ανάληψη ευθύνης από την αντίστοιχη οργάνωση σχεδόν άμεσα. Αυτό συμβαίνει γιατί οι ενέργειες τους θέλουν να φέρουν υπογραφή προς επίδειξη της δύναμης και της ικανής ζημιάς που μπορούν να προκαλέσουν ανά πάσα στιγμή.

(Μπόση Μαίρη, 2000, σελ. 44-45)

2.6.2 Τρομοκρατία κατά Παραγγελία (Terrorism on Demand)

Αυτού του είδους η τρομοκρατία αποτελεί μία ιδιαίτερη κατηγορία που σχετίζεται κατά κύριο λόγο με μισθοφόρους. Οι μισθοφόροι σε αντίθεση με τους ισλαμιστές εξτρεμιστές που αναφέραμε παραπάνω ,έχουν ως μόνο κίνητρο το οικονομικό όφελος χωρίς να εμπλέκουν τις πράξεις τους με κάποια ιδεολογία. Αναλαμβάνουν να εκτελέσουν διάφορες βίαιες ενέργειες όπως δολοφονίες, εμπρησμούς, δολιοφθορές και οτιδήποτε άλλο θα τους επιφέρει χρήματα. Η συγκεκριμένη κατηγορία δεν εμφανίζει κοινά σημεία με τους τρομοκράτες των ευρωπαϊκών οργανώσεων. Τέλος πρέπει να επισημανθεί ότι το μέρος της δραστηριότητάς τους υπάγεται στο πλαίσιο του νέου οργανωμένου εγκλήματος.

(Μπόση Μαίρη, 2000, σελ. 47-48).

2.6.3 Τρομοκρατία του ενός Θέματος (Single Issue Terrorism)

Μεγάλο ενδιαφέρον στη μελέτη του φαινομένου της πολιτικής βίας αποτελούν οι τρομοκρατικές πράξεις που αναφέρονται σε μεμονωμένα κοινωνικού χαρακτήρα αιτήματα ή αλλιώς «τρομοκρατία του ενός θέματος». Η συγκεκριμένη μορφή βίας εκδηλώνεται μέσω ενεργειών που διαπράττονται από ομάδες ή άτομα που διαμαρτύρονται για θέματα και γεγονότα τα οποία αποδίδονται σε κυβερνητικές πράξεις ή σε κυβερνητική αδράνεια.

Παραδείγματα δράσης της «τρομοκρατίας του ενός θέματος» αποτελούν ορισμένες πράξεις βίας που σχετίζονται με τα δικαιώματα των ζώων, την οικολογία ή ακόμα και θέματα όπως η απαγόρευση της εμβρυοκτονίας (έκτρωσης). Η πλειονότητα των αιτημάτων που προβάλλουν κατά καιρούς οι συγκεκριμένες οργανώσεις έχουν απασχολήσει την κοινή γνώμη ουκ ολίγες φορές. Αποτέλεσμα μάλιστα πολλές φορές αυτής της αναταραχής είναι ο διχασμός της κοινής γνώμης και η δημιουργία υποστηρικτών και αντιπάλων. Οι διαφωνίες αυτές μπορούν να πάρουν μεγάλη έκταση ειδικά όταν ενθαρρύνονται και από το διαδίκτυο, τον τύπο και την τηλεόραση. Φυσικά κάποια από αυτά τα αιτήματα έχουν ικανοποιηθεί μερικώς ή πλήρως σε διεθνές κυβερνητικό επίπεδο.

Οι μορφές βίας που υιοθετούν «οι τρομοκράτες του ενός θέματος», παρουσιάζουν κοινά στοιχεία με την λεγόμενη «αριστερή τρομοκρατία», από την άποψη ότι δρουν επώνυμα, έχουν συγκεκριμένες πεποιθήσεις, εναντιώνονται στο κράτος και ανήκουν στην πλειοψηφία τους σε ομάδες με συγκεκριμένη πολιτική ιδεολογία.

Η συγγενείά τους με τη γενικότερη έννοια της τρομοκρατίας, έγκειται αποκλειστικά και μόνο στο γεγονός ότι χρησιμοποιούν σποραδικά και δίχως συγκεκριμένη τακτική, μεθόδους και πράξεις που συγκαταλέγονται στο πλαίσιο της βίας.

(Μπόση Μαίρη, 2000, σελ. 48-50).

2.6.4 Νέο Οργανωμένο Έγκλημα και Τρομοκρατική Δραστηριότητα

Το «νέο οργανωμένο έγκλημα» χρησιμοποιώντας ως εφαλτήριο τις πολιτικό-οικονομικές ανακατατάξεις που συνέβησαν μετά το τέλος του διπολικού συστήματος, διακίνησε πληθώρα αγαθών και ειδικοτήτων με την βία, όπως δολοφονίες, δολοφονικές απόπειρες και επιθέσεις κατά πολιτικών προσώπων. Οι συγκεκριμένες ενέργειες θα μπορούσαν να θεωρηθούν τρομοκρατικές και να ταυτιστούν με την υπό ορισμό ερμηνεία της τρομοκρατίας. Η «σύγκλιση» δε αυτή διευκολύνεται λόγω της ανυπαρξίας ενός κοινά αποδεκτού ορισμού της τρομοκρατίας, επιτρέποντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη θεωρητική συνύπαρξη φαινομένων τα οποία εμπίπτουν στη σφαίρα του οργανωμένου εγκλήματος, με δράσεις που ανήκουν στο πλαίσιο της πολιτικής τρομοκρατίας.

(Μπόση Μαίρη, 2000, σελ. 50-51).

2.7 Όπλα μαζικής καταστροφής και «νέα» τρομοκρατική βία

Στα πλαίσια της σύγχρονης τρομοκρατικής δραστηριότητας εντάσσεται και η χρήση Όπλων Μαζικής Καταστροφής (Ο.Μ.Κ). Το φαινόμενο της διάδοσης και της εύκολης κυκλοφορίας των Ο.Μ.Κ έχει επιδεινωθεί τρομακτικά τα τελευταία χρόνια, λαμβάνοντας μάλιστα επικίνδυνες διαστάσεις που αποτελούν διεθνή κίνδυνο. Για αυτό τον λόγο τα Ο.Μ.Κ συμπεριλήφθησαν στον κατάλογο των ζητημάτων ασφαλείας, των οποίων η επίλυση χρήζει διεθνή συντονισμού.

(Μπόση Μαίρη. (2000). Περί του ορισμού της τρομοκρατίας σελ. 50)

2.7.1 Πυρηνική Τρομοκρατία

Η υπόθεση και μόνο ότι πανίσχυρα πυρηνικά υλικά και όπλα μπορούν να βρεθούν σε λάθος χέρια όπως αυτά των τρομοκρατών, αυξάνει ραγδαία την κινδυνολογία της Ευρωπαϊκής και Παγκόσμιας κοινότητας, εγείροντας ζήτημα ασφάλειας. Οι ολέθριες συνέπειες που μπορούν να προξενήσουν τα πυρηνικά όπλα, τα καθιστούν πλήρως ακατάλληλα για χρήση από τις τρομοκρατικές οργανώσεις.

Μια πρώτη προσέγγιση θέλει τα πυρηνικά όπλα ως ένα πιθανό καταστροφικό εργαλείο στα χέρια κάποιων σκληροπυρηνικών οργανώσεων. Σύμφωνα με αυτή την άποψη οι τρομοκρατικές επιθέσεις θα ακολουθούσαν η μία την άλλη προκαλώντας τεράστιες ανθρώπινες απώλειες και υλικές καταστροφές.

Από την άλλη πλευρά όμως, υπάρχει και η αντίθετη άποψη που υποστηρίζει ότι οι πολυπληθείς μαζικοί θάνατοι δεν αποτελούν επιθυμία των περισσότερων οργανώσεων ιδεολογικά και πρακτικά. Κάτι τέτοιο θα ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με την προσπάθεια των εν λόγω οργανώσεων να προσηλυτίσουν όλο και περισσότερους πιστούς οπαδούς μέσω των πράξεων τους. Θέλουν δηλαδή μέσω της δημοσιότητας που παίρνουν οι ενέργειες τους να γίνουν πόλος έλξης νέων ανθρώπων που θα ασπαστούν την ιδεολογία τους και όχι να τους τρομάξουν ή να τους απωθήσουν.

(Μπόση Μαίρη, 2000, σελ. 52-54)

2.7.2 Χημική Τρομοκρατία

Ανησυχία προκαλεί το γεγονός πως η χημική τρομοκρατία συγκεντρώνει μεγάλες πιθανότητες μελλοντικής χρήσης και στην Ευρώπη, εφόσον έχει ήδη δώσει στο παρελθόν σημαντικά δείγματα παρουσίας. Η επιχειρησιακή της αντίληψη αναφέρεται στην χρήση υλικών, ικανών να προκαλέσουν μαζικούς θανάτους.

Η χρήση της χημικής τρομοκρατίας έχει ήδη κάνει την εμφάνιση της μέσω παραθρησκευτικών και ακροδεξιών οργανώσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η τρομοκρατική επίθεση στο μετρό του Τόκιο, τον Μάρτιο του 1995. Η επίθεση πραγματοποιήθηκε από την παραθρησκευτική οργάνωση Αούμ Σινρίκιο (Aum Shinrikyo) με ηγέτη τον Σόκο Ασαχάρα (Soko Asahara) όπου χρησιμοποιώντας τη χημική ουσία «σαρίν», προκάλεσε τον θάνατο δώδεκα ατόμων και τον τραυματισμό εκατοντάδων άλλων ανθρώπων διαφορετικών ηλικιών και εθνικοτήτων. Η αναφορά του συγκεκριμένου παραδείγματος αποδεικνύει τον βαθμό ευκολίας της προετοιμασίας και εφαρμογής ενός παρόμοιου ή και μεγαλύτερου τρομοκρατικού εγχειρήματος παρόμοιου είδους. Η επίθεση της παραθρησκευτικής ιαπωνικής οργάνωσης απέδειξε επίσης ότι η δυνατότητα, η βούληση και το κίνητρο δεν λείπουν από ορισμένες οργανώσεις που όταν αποκτήσουν χημικά όπλα δεν σκέφτονται δεύτερη φορά να τα χρησιμοποιήσουν προκειμένου να δώσουν στόχο στην επίτευξη των σκοπών τους.

(Γκούβας Χ, 2001)

Τα χημικά όπλα ανήκουν στην κατηγορία των όπλων μαζικής καταστροφής. Απότοκο αυτού είναι οι επιθέσεις με χημικές ουσίες να συγκαταλέγονται στις εξαιρετικά επικίνδυνες και καταστροφικές για τον άνθρωπο και το περιβάλλον.

(Μπόση Μαίρη, 2000, σελ. 56-57).

2.7.3 Βιολογική Τρομοκρατία

Η βιολογική τρομοκρατία αποτελεί το τρίτο σκέλος των Ο.Μ.Κ. Θεωρείται μία εξίσου σημαντική απειλή για τη διεθνή ασφάλεια, λόγω της μεγάλης ευκολίας με την οποία μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή και να πλήξει μεγάλα τμήματα του πληθυσμού.

Η βιολογική βία ή βίο-τρομοκρατία όπως αποκαλείται, θεωρητικά θα μπορούσε να αποδειχτεί πολύ ισχυρότερη της χημικής βίας λόγω των μολυσματικών της δυνατοτήτων και του χρόνου επώασης του μικροβίου στον ανθρώπινο οργανισμό.

Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιας τρομοκρατικής οργάνωσης που θα κατέφευγε στη χρήση βιολογικών όπλων έχουν ως εξής:

- Δεν θα είχε συγκεκριμένη δομή
- Θα είχε αποπειραθεί πολλές φορές να επιτεθεί
- Θα απαρτιζόταν από γνώστες των ειδικών όπλων που θα διέθετει
- Θα επιθυμούσε διακαώς την εξέλιξη των τακτικών της

Έχει καταγραφεί ότι ο πιθανός τύπος τρομοκρατικής οργάνωσης που καταφεύγει στη χρήση της βίο-τρομοκρατίας θα ήταν:

- οι παραθρησκευτικές οργανώσεις
- εθνικές μειονότητες που επιθυμούν να εκδικηθούν την άρχουσα πλειοψηφία
- μικρές τρομοκρατικές οργανώσεις με ακραίες αντιλήψεις

Η βιολογική τρομοκρατία αποτελεί ακραία μορφή βίας που δύσκολα ανιχνεύεται, ενώ η χρήση της είναι ικανή να μολύνει:

- μεγάλα τμήματα πληθυσμού
- γεωργικές καλλιέργειες
- κτηνοτροφικές μονάδες

επιφέροντας κατ' αυτό τον τρόπο πλήγμα όχι μόνο στον πληθυσμό αλλά και στην οικονομία μίας χώρας

(Μπόση Μαίρη, 2000, σελ. 60-64).

2.7.4 Ηλεκτρονική Τρομοκρατία

Η εξέλιξη της τεχνολογίας, πέρα από όλες τις θετικές εξελίξεις τις οποίες έφερε στην ανθρώπινη καθημερινότητα όπως την εξέλιξη των επιστημών, είχε και αρνητικές επιπτώσεις. Ένα παράδειγμα εκμετάλλευσης της τεχνολογίας με σκοτεινά κίνητρα αποτελεί και η γέννηση της ηλεκτρονικής τρομοκρατίας. Με τον όρο ηλεκτρονική τρομοκρατία αναφερόμαστε συνήθως στην ικανότητα παρέμβασης σε διαδικτυακά συστήματα. Τα τελευταία δείγματα αφορούν παρεμβάσεις σε στρατιωτικούς κώδικες, πρόσβαση σε τραπεζικά δίκτυα και σε παρόμοιου τύπου δολιοφθορές που έχουν λάβει διαστάσεις τρομοκρατικών ενεργειών.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα δράσης της συγκεκριμένης μορφής αποτελεί η παραβίαση της ιστοσελίδας του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελλάδας. Η επέμβαση συνέβη στις 3 Φεβρουαρίου του 2012, από την τρομοκρατική οργάνωση "Ανώνυμους" (Anonymous) της οποίας τα μέλη δρουν σε παγκόσμια εμβέλεια. Σχετικά με το συμβάν, τα μέλη της οργάνωσης μέσω οπτικό-ακουστικού μηνύματος, προειδοποιούσαν ότι «Η δικαιοσύνη θα αποδοθεί εδώ και τώρα», σπέρνοντας τον τρόμο για ενδεχόμενη τρομοκρατική επίθεση πριν από την ψήφιση του δεύτερου Μνημονίου.

Αυτή η μορφή βίας αποτελεί ίσως τη μεγαλύτερη πηγή αμηχανίας για όσους επιχειρούν να ορίσουν το φαινόμενο της βίας και της τρομοκρατίας. Η εγκατάσταση ενός εκρηκτικού μηχανισμού σε δημόσιο ή ιδιωτικό χώρο, έχει ως αποτέλεσμα την αφαίρεση ανθρώπινων ζώων, ωστόσο οι υλικές καταστροφές είναι πολύ μικρότερες και οι αποδέκτες πολλοί λιγότεροι απ' ότι στην περίπτωση καταστροφής του δικτύου πληροφορικής μίας μεγάλης εταιρίας ή μίας τράπεζας. Εκ των πραγμάτων, λοιπόν, αυτή η μορφή βίας θεωρείται πιο απειλητική και επικίνδυνη από την πρώτη, παρά το γεγονός ότι δεν παράγει απαραίτητα ανθρώπινα θύματα.

(Μπόση Μαίρη, 2000, σελ. 64-65).

2.8 Στατιστικά στοιχεία Τρομοκρατίας

2.8.1 Συλλήψεις:

1002 άτομα συνελήφθησαν το 2017 για ανάμειξη σε τρομοκρατικές ενέργειες . Οι περισσότερες συλλήψεις είχαν σχέση με τους τζιχαντιστές. Ο αριθμός αυτός αυξήθηκε για τρίτη συνεχόμενη χρονιά.

Διάγραμμα 2.1 - Συλλήψεις για ανάμειξη σε τρομοκρατικές ενέργειες ανα έτος

(Global Terrorism Database, 2017)

- 395 συλλήψεις το έτος 2014
- 687 συλλήψεις το έτος 2015
- 718 συλλήψεις το έτος 2016
- 1002 συλλήψεις το έτος 2017

2.8.2 Θύματα:

Σε αναλογία 142 θυμάτων από τρομοκρατικές επιθέσεις, τα 135 σκοτώθηκαν από τζιχαντιστές.

2.8.3 Ηλικίες τρομοκρατών:

Σχεδόν το ένα τρίτο 1/3 του συνολικού αριθμού των συλλήψεων (291 από 1002) ήταν 25 ετών ή νεότεροι.

2.8.4 Εκρηκτικά:

Εκρηκτικά χρησιμοποιήθηκαν στο 40% των επιθέσεων. Ακόμα και αν οι τρομοκράτες κατέχουν πληθώρα όπλων, η χρήση εκρηκτικών μηχανισμών συνεχίζει να αποτελεί το κύριο μέσο των επιθέσεων τους. Ο λόγος είναι η μεγάλη αλλά και συμβολική δύναμη.

2.8.5 Τεχνολογικά μέσα:

Σχετικά με την πιθανή χρήση προηγμένων μηχανισμών (improvised explosive devices) (IEDs). Η σύγχρονη τάση είναι η χρήση μη επανδρωμένων οχημάτων (unmanned aerial vehicles) (UAVs), κοινώς γνωστά και ως drone. Στην Συρία και το Ιράκ η ζώνη μάχης ίσως ενθαρρύνει και άλλους υποστηρικτές του τζιχαντισμού και την χρήση παρόμοιων τακτικών.

2.8.6 Χρηματοδότηση τρομοκρατών:

Το 40% των τρομοκρατικών ενεργειών στην Ευρώπη θεωρείται ότι χρηματοδοτείται μέσω του εγκλήματος, ειδικά από την διακίνηση ναρκωτικών, ληστείες, την πώληση ψεύτικων/απομιμήσεων διαφόρων ειδών, τοκογλυφία, και διαρρήξεις.

(Global Terrorism Database, 2017)

2.8.7 Γυναίκες και παιδιά:

Οι γυναίκες και τα παιδιά αναλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερους ρόλους στις επιχειρήσεις των τζιχαντιστών. Σχεδόν το (1/4) ένα τέταρτο (26%) των συλλήψεων το 2016 ήταν γυναίκες, μια μεγάλη αύξηση σε σχέση με το 2015 (18%). Επίσης αναφέρεται ότι περισσότερα από 40 παιδιά (ηλικίας 0-12 ετών) έχουν ταξιδέψει στην Συρία και το Ιράκ.

2.8.8 Διαδικτυακή προπαγάνδα:

Το μέγεθος της προπαγάνδας του Ισλαμικού κράτους μειώθηκε το 2016 εξαιτίας των μικρότερων ρυθμών παραγωγής και του περιορισμού της διασποράς. Έπειτα από το ύψιστο σημείο στα μέσα του 2015, ο αριθμός των νέων βίντεο που δημιουργήθηκαν από το Ισλαμικό κράτος σταδιακά μειώθηκαν. Κατά το δεύτερο μισό του 2016, η συχνότητα τους μειώθηκε ακόμα περισσότερο.

2.8.9 Κοινωνικό δίκτυο/επαφές:

Οι τζιχαντιστικές οργανώσεις έχουν δημιουργήσει ένα πολύπλοκο και καλά οργανωμένο δίκτυο. Μέσω διαφόρων αναρτήσεων ενημερώνουν τους υποστηρικτές του και προωθούν τις βίαιες τρομοκρατικές πράξεις τους ως ένδειξη δύναμης και δόξας.

(Global Terrorism Database, 2016)

2.9 Η Ελλάδα πέρασμα τζιχαντιστών στην Ευρώπη

Η Ελλάδα έχει αποτελέσει εξακριβωμένα στο παρελθόν πέρασμα τρομοκρατών. Οι τρομοκράτες χρησιμοποίησαν την Ελλάδα ως σταθμό στο ταξίδι τους για άλλες ευρωπαϊκές χώρες στις οποίες κατέφθασαν και πραγματοποίησαν βίαιες πράξεις.

Οι λόγοι οι οποίοι συντελούν στην επιλογή των τρομοκρατών να περάσουν από την χώρα μας είναι δύο:

1. Η γεωγραφική της θέση

Η Ελλάδα, η Βουλγαρία και τα Σκόπια αποτελούν χώρες με ευάλωτα σύνορα, τα οποία αποτελούν τους εκτεθειμένους πρώτους σταθμούς για τους τζιχαντιστές που επιθυμούν να προχωρήσουν σε άλλες χώρες τις Ευρώπης.

2. Το μεταναστευτικό

Η τεράστια προσέλευση μεταναστών λόγω του πόλεμου της Συρίας αλλά και της γενικότερης ευρωπαϊκής πολιτικής καθιστούν τον έλεγχο των ανθρώπων που περνούν τα ελληνικά σύνορα αρκετά δύσκολη υπόθεση. Μια μικρή χώρα όπως η Ελλάδα είναι αδύνατον να μπορέσει να εξετάσει λεπτομερώς κάθε άνθρωπο μετανάστη ή μη, ο οποίος περνά από τα σύνορα της με όλους τους πιθανούς τρόπους. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι να εισέρχονται στην χώρα και άτομα με εχθρικούς σκοπούς όπως οι τζιχαντιστές.

2.9.1 Συμβάν 1^ο

Η Ελλάδα σε κάποιες περιπτώσεις όχι μόνο αποτέλεσε τόπο διέλευσης αλλά και προσωρινό τόπο διαμονής τζιχαντιστών. Μετά το πέρας της διπλής τρομοκρατικής επίθεσης στα γραφεία του γαλλικού περιοδικού Charlie Hebdo και στο εβραϊκό παντοπωλείο του Πορτ ντε Βενσέν στο Παρίσι, έλληνες αστυνομικοί της Αντιτρομοκρατικής δράσης έπειτα από συνεννόηση με Γάλλους αστυνομικούς πραγματοποίησαν επιχείρηση σε μάντρα αυτοκινήτων στα νότια προάστια της Αττικής. Αντικείμενο της έρευνας ήταν ένα ύποπτο αυτοκίνητο σκούρου χρώματος τύπου κάμπριο όπου ανήκε στον Γάλλο Αμεντί Κουλιμπαλί, ο οποίος μαζί με τους αδελφούς Κουασί αιματοκύλησε το Παρίσι.

Μέσω της κατάθεσης ενός Κούρδου λαθρέμπορου όπλων οι έλληνες αστυνομικοί εντόπισαν στην Αθήνα ίχνη του τζιχαντιστή. Έπειτα από την τεράστια διάσταση που έλαβε η τρομοκρατική επίθεση και δημοσιοποίηση του προσώπου του δράστη στα ΜΜΕ, ο Κούρδος λαθρέμπορος παρουσιάστηκε αυτοβούλως στις αστυνομικές αρχές και ομολόγησε ότι είχε παράνομες συναλλαγές με τον δράστη της επίθεσης εν ονόματι Κουλιμπαλί. Κατέθεσε ότι πριν από μερικές εβδομάδες είχε πουλήσει στον Γάλλο όπλα τύπου καλάσνικοφ και εκρηκτικά με αντάλλαγμα το αυτοκίνητο κάμπριο το οποίο μετέπειτα πούλησε σε μάντρα μεταχειρισμένων αυτοκινήτων στην περιοχή της Γλυφάδας, όπου και εντοπίστηκε από τις αρχές. Τέλος υποστήριξε ότι ουδέποτε γνώριζε τις προθέσεις και το σχέδιο του 32χρονου Κουλιμπαλί.

<http://www.kathimerini.gr/839468/gallery/epikairothta/ereynes/perasma-tzixantistwn-h-ellada-22/11/2015>)

2.9.2 Συμβάν 2^ο

Στη δεύτερη περίπτωση οι τρομοκράτες βρήκαν ξανά την πολυπόθητη είσοδο στην Ευρώπη μέσω της χώρας μας, αυτή τη φορά περνώντας από το νησί της Λέρου. Στο νησί βρέθηκαν ίχνη δύο εκ των τριών τζιχαντιστών που ζωσμένοι με εκρηκτικά ανατινάχθηκαν έξω από το στάδιο Σταντ ντε Φρανς. Σε πρώτη φάση οι γαλλικές υπηρεσίες ανακοίνωσαν ότι ένας εκ των νεκρών βομβιστών είχε καταγραφεί και «ταυτοποιηθεί» στη Λέρο στις 3 Οκτωβρίου, όπου πέρασε με βάρκα από τα τουρκικά παράλια. Το διαβατήριό του βρέθηκε στο σημείο της έκρηξης, αλλά ήταν πιθανόν πλαστό ενώ είχε εκδοθεί με όνομα και στοιχεία «Αχμάντ Αλμοχαμάντ». Στη συνέχεια της έρευνας βρέθηκαν τέσσερα συνολικά άτομα με τα ίδια ακριβώς στοιχεία ταυτότητας, ανάμεσα στα οποία ήταν και ένας νεκρός στρατιώτης.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση της εισαγγελίας του Παρισιού ένας ακόμα βομβιστής αυτοκτονίας που συμμετείχε στην τραγωδία του Σταντ Ντε Φρανς είχε επίσης κατορθώσει να εισέλθει στην Ευρώπη μέσω της Λέρου στις 3 Οκτωβρίου, ενώ πληροφορίες αναφέρουν ότι την ίδια διαδρομή ενδέχεται να ακολούθησε και ο τρίτος τζιχαντιστής. Όπως όλα λοιπόν δείχνουν οι τρεις εκπαιδευμένοι καμικάζι μέλη του στρατού των τζιχαντιστών ταξίδεψαν από τη Μέση Ανατολή περνώντας από την χώρα μας και καταλήγοντας στην Γαλλία όπου και πραγματοποίησαν την αποστολή τους.

<http://www.kathimerini.gr/839468/gallery/epikairothta/ereynes/perasma-tzixantistwn-h-ellada-22/11/2015>)

2.10 Λόγοι που η Ελλάδα δεν έχει αποτελέσει ακόμα στόχο τρομοκρατών

- Η Ελλάδα αποτελεί πύλη εισόδου τζιχαντιστών, γεγονός το οποίο τους εξυπηρετεί και σε καμία περίπτωση δεν θα ήθελαν να αλλάξει. Μέσω κάποιας επίθεσης, οι ελληνικές αρχές θα πραγματοποιούσαν πολύ αυστηρότερους ελέγχους και τα δεδομένα ασφαλείας θα άλλαζαν.
- Η Ελλάδα δεν αποτελεί κύριο εκπρόσωπο του Δυτικού Πολιτισμού από οικονομική άποψη. Χώρες όπως η Γερμανία όπου κατέχουν την Βαριά βιομηχανία της ηπείρου αποτελούν πολύ ελκυστικότερους στόχους για τους τρομοκράτες καθώς η ζημιά που θα προξενήσουν χτυπώντας τους οικονομικούς πυρήνες είναι πολλή μεγαλύτερη.
- Η Ελλάδα πέραν τυπικής παρουσίας (λόγω ΝΑΤΟ)(3*) δεν έχει συμμετάσχει ενεργά σε επιχειρήσεις κατά των τζιχαντιστών, ούτε έχει μπει στο στόχαστρο λόγω κάποιας συγκεκριμένης ενέργειας. Π.χ. λόγοι που πυροδότησαν κάποια χτυπήματα ήταν η σάτιρα Γαλλικού περιοδικού σχετικά με τον προφήτη Μωάμεθ, αλλά και η συμμαχία της Αγγλίας με τις Αμερικανικές δυνάμεις στον πόλεμο του Ιράκ, το 2003 επί πρωθυπουργίας του Τόνι Μπλερ (Tony Blair) και του Αφγανιστάν.

2.11 Επίλογος – Συμπεράσματα

Βάσει όλων όσων προαναφέρθηκαν, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η χρήση πράξεων βίας και τρομοκρατίας αποτελεί ένα εκ των κυριότερων μέσων έκφρασης και πολιτικής διαφωνίας.

Η πλειοψηφία των κρατών έχει βιώσει σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό αντίστοιχα την τρομοκρατική απειλή ή δράση. Η φυσιολογία όμως καθώς και η μορφή της πολιτικής βίας παρουσιάζουν μια άκρως επικίνδυνη, συνεχώς

μεταβαλλόμενη πορεία η οποία είναι δύσκολο να προβλεφθεί. Παρουσιάζουν μάλιστα σημαντικές διαφορές από τις παρελθούσες μορφές βίας, βασιζόμενες σε διαφορετικές πρακτικές και στρατηγικές.

Οι νέες οργανωμένες μορφές βίας δεν αναλαμβάνουν την ευθύνη των πράξεων τους, δεν επιδιώκουν την προβολή τους στα ΜΜΕ, δεν προωθούν τις ιδέες τους, απλά χτυπούν στοχεύοντας στην καταστροφή. Οι νέες αυτές μορφές παρουσιάζουν πολλά κοινά στοιχεία με το έγκλημα. Κάλιστα θα μπορούσαν να εντοπιστούν θεωρητικά και να αντιμετωπιστούν πρακτικά ως κλασικές μορφές εγκλήματος, σε αντίθεση με τις προηγούμενες μορφές βίας οι οποίες ποτέ δεν θα εκφράζονταν με την συγκεκριμένη τυπολογία δραστηριότητας.

Αναμφίβολα, το φαινόμενο της τρομοκρατίας θα συνεχίζει να απασχολεί την Ευρωπαϊκή κοινότητα και για τα επόμενα χρόνια. Συνεπώς, το να εθελουφλούμε ή να υποτιμούμε την ύπαρξή της όχι μόνο δεν θα βοηθήσει αλλά θα οδηγήσει σε επιδείνωση του προβλήματος. Δυστυχώς η δεινή οικονομική θέση της Ελλάδας και η κοινωνική αναταραχή στην οποία βρίσκεται λόγω διαφόρων φαινομένων (εντάσεις με Τουρκία, Μακεδονικό ζήτημα κλπ) σε συνδυασμό με τους δύο λόγους που διατυπώθηκαν παραπάνω (γεωγραφική θέση και μεταναστευτικό) δεν ευνοούν την αποτελεσματικότητα των ελέγχων εισόδου και την ενεργή εφαρμογή προληπτικών μέτρων κατά της τρομοκρατίας.

2.12 Επιλεγμένη Βιβλιογραφία Κεφαλαίου

Γκούβας Χ, (2001), Βιολογικός και Χημικός Πόλεμος, εκδόσεις Κάκτος

Μπόση Μαίρη, (2000), Περί του ορισμού της τρομοκρατίας

Παπαδάτου, (1987), Η τρομοκρατία

Richardson Louis, (2008), Τι θέλουν οι τρομοκράτες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

3.1 Εισαγωγή

Το τρίτο κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας καθιστά σαφές πως τουρισμός και τρομοκρατία είναι φαινόμενα αντιστρόφως ανάλογα που σε καμία περίπτωση δε μπορούν να συνυπάρξουν. Όσο μεγαλύτερο το μέγεθος του τουρισμού τόσο πιο ελκυστικός γίνεται ο προορισμός ως τρομοκρατικός στόχος. Με σκοπό την καλύτερη κατανόηση του ασύλληπτου μεγέθους που κατά καιρούς έχει λάβει η τρομοκρατία θα γίνει περιγραφή σε πραγματικά παραδείγματα τρομοκρατικών χτυπημάτων στην Ευρώπη. Η δομή που θα ακολουθηθεί σε κάθε παράδειγμα είναι: Συμβάν – Θύματα - Δράστης ενώ το χρονολογικό πλαίσιο των γεγονότων κυμαίνεται μεταξύ 1980 και 2017. Στη συνέχεια θα εξεταστούν οι συχνότεροι στόχοι τρομοκρατικών επιθέσεων, οι πιθανοί μελλοντικοί στόχοι καθώς και οι πιο επικίνδυνοι Ευρωπαϊκοί προορισμοί. Τέλος στηριζόμενοι στα παραδείγματα της Γαλλίας και της Τουρκίας θα εξετάσουμε το βαθμό που ένα τρομοκρατικό χτύπημα είναι ικανό να επηρεάσει μια χώρα. Προς καλύτερη αποκωδικοποίηση του φαινομένου χρησιμοποιήθηκαν εσκεμμένα δύο διαφορετικά παραδείγματα. Η μεν Γαλλία αποτελεί χαρακτηριστική Ευρωπαϊκή τουριστική υπερδύναμη η δε Τουρκία ανήκει γεωγραφικά στην Ασία αλλά η πρωτεύουσα της Κωνσταντινούπολη επηρεάζεται σε τεράστιο ποσοστό από την Ευρώπη και τις συνθήκες που επικρατούν σε αυτή.

3.2 Τρομοκρατία και Τουρισμός

Ο τουρισμός αποτελεί ένα παλαιότερο αλλά συνεχώς εξελισσόμενο, οικονομικό, πολιτισμικό, εκπαιδευτικό και όχι μόνο, παγκόσμιο φαινόμενο. Η δραστηριότητα του τουρισμού επηρεάζεται άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο από τις οικονομικές, τις πολιτικές και τις κοινωνικές μεταβολές που συμβαίνουν είτε σε συγκεκριμένα γεωγραφικά διαμερίσματα είτε σε παγκόσμια κλίμακα. Η μοναδικότητα του τουρισμού έγκειται στο γεγονός ότι ενώ αποτελεί μια ιδιαίτερα ευπαθή δραστηριότητα, πάντα προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα. Αυτή η άποψη φυσικά ενισχύεται και από το γεγονός ότι ο τουρισμός πολλών χωρών έχει αλλάξει πλήρως χαρακτήρα και μορφή μέσα στον χρόνο περνώντας από διάφορες δύσκολες καταστάσεις ωστόσο το τουριστικό φαινόμενο ποτέ δεν έπαψε να υπάρχει λόγω αυτών των αλλαγών και ανακατατάξεων. Όπως παρατηρούμε ειδικά τα τελευταία χρόνια η τουριστική παρακμή μιας χώρας αποτελεί ευκαιρία άνθισης μιας άλλης, τις περισσότερες φορές γειτονικής. Με αυτό τον τρόπο, επειδή τα οικονομικά συμφέροντα είναι τεράστια, η «μάχη» αλλά και η συνεργασία των χωρών στον αγώνα τους να διακριθούν τουριστικά είναι αέναη.

(Μπαλωμένος Κ, 2017)

Προκειμένου η τουριστική βιομηχανία να παραμείνει κερδοφόρα αλλά και να εξελιχθεί, η κάλυψη κάποιων βασικών προϋποθέσεων είναι απαραίτητη. Μερικές από αυτές τις προϋποθέσεις κατά σειρά προτεραιότητας είναι:

1. η οικονομική δυνατότητα
2. η αίσθηση ασφάλειας στον προορισμό
3. η αίσθηση ασφάλειας στο ταξίδι
4. η ύπαρξη ελεύθερου χρόνου

Στην παρούσα εργασία θα δοθεί μεγαλύτερη βάση στα ζητήματα ασφάλειας των τουριστών, των πολιτών αλλά και των χωρών της Ευρώπης.

Η τρομοκρατία, από την άλλη πλευρά, είναι άμεσα συνδεδεμένη με το κυρίαρχο αίσθημα του φόβου, της απειλής και της ανασφάλειας. Δεν είναι λίγες οι φορές που τουριστικοί προορισμοί και μέσα μεταφοράς προς αυτούς έχουν αποτελέσει βασικούς στόχους της. Το αποτέλεσμα όχι μόνο των επιθέσεων αλλά και των απλών προσπαθειών των τρομοκρατών, που έχουν αντιμετωπισθεί έγκαιρα, είναι η δημιουργία σύγχυσης στους ταξιδιώτες.

Ο τουρισμός εκ φύσεως εμπεριέχει το στοιχείο του αγνώστου το οποίο μάλιστα αποτελεί για πολλούς το κίνητρο να ταξιδέψουν. Η εξερεύνηση του αγνώστου δεν παύει να θέτει τους ταξιδιώτες σε κατάσταση αβεβαιότητας καθώς βρίσκονται εκτός του οικείου περιβάλλοντός τους. Ο τουριστικός τομέας είναι εξαιρετικά ευάλωτος σε κάθε μορφή βίας και ιδιαίτερα στην φοβία της τρομοκρατικής απειλής.

Στις μέρες μας ο τρόμος είναι διάχυτος σε κάθε πτυχή του τουριστικού προϊόντος. Ακόμα και στο βλέμμα των πιο τολμηρών ταξιδιωτών που συνεχίζουν να επισκέπτονται Ευρωπαϊκούς προορισμούς που έχουν πληγεί, μπορεί κανείς να διακρίνει την επιφυλακτικότητα. Αυτή η διαρκής επαγρύπνηση όμως αλλοιώνει πλήρως το νόημα του ταξιδιού καθώς σκοπός είναι η χαλάρωση και η κάλυψη προσωπικών και επαγγελματικών αναγκών που ουδόλως σχετίζονται με το άγχος και τον τρόμο.

(Μοίρα, Π. & Μυλωνόπουλος, Δ. (2004), σελ. 121)

(Tahar Ben Jelloun, 2017)

Συνεπώς, τα φαινόμενα της τρομοκρατίας και του τουρισμού δεν μπορούν να συνυπάρξουν.

3.3 Τα τρομοκρατικά χτυπήματα που συγκλόνισαν την Ευρώπη

Η τρομοκρατία ταλαιπωρεί για πολλά χρόνια την Ευρώπη αλλά και ολόκληρο τον κόσμο, ωστόσο τα τελευταία χρόνια και έπειτα από την εμφάνιση της οργάνωσης «Ισλαμικό Κράτος» - Islamic State γνωστό και ως ISIS(4*) βρίσκεται σε έξαρση, με αλλεπάλληλα αιματηρά χτυπήματα στην καρδιά της Ευρώπης αλλά και το ευρωπαϊκό τμήμα της Τουρκίας (Κωνσταντινούπολη). Στην παρούσα εργασία καταγράφονται τα τρομοκρατικά χτυπήματα που συγκλόνισαν την Ευρώπη, αφήνοντας πίσω τους χιλιάδες νεκρούς και τραυματίες.

3.3.1 25/08/2017 Βρυξέλλες-Βέλγιο

Συμβάν

Συναγερμός σήμανε στην Βελγική πρωτεύουσα όταν στις 20:15 τοπική ώρα (21:15 ώρα Ελλάδος) ένας άνδρας επιτέθηκε με μαχαίρι σε δυο στρατιώτες που περιπολούσαν στο κέντρο της πόλης στη λεωφόρο Εμίλ Ζακμέν. Στην συνέχεια δέχθηκε τα πυρά τους και μεταφέρθηκε σε κρίσιμη κατάσταση στο νοσοκομείο.

Θύματα

Δύο στρατιώτες τραυματίστηκαν ελαφρά, ο ένας στο πρόσωπο και ο άλλος στο χέρι.

Ο δράστης αρχικά τραυματίστηκε από τα αστυνομικά πυρά ενώ στην συνέχεια υπέκυψε στα τραύματά του, αφήνοντας την τελευταία του πνοή στο νοσοκομείο.

Δράστης

Σύμφωνα με την εισαγγελία, ο 30χρονος δράστης γεννηθείς το 1987 ήταν βελγικής υπηκοότητας με καταγωγή από την Σομαλία. Στο παρελθόν δεν είχε απασχολήσει τις αρχές, ούτε ήταν γνωστή η σχέση του με τρομοκρατικές οργανώσεις. Όπως διαπιστώθηκε εκ των υστέρων ήταν στρατιώτης του Ισλαμικού Κράτους όπου είχε αναλάβει να φέρει εις πέρας την συγκεκριμένη αποστολή..

<https://www.thepressroom.gr/diethni/synagermos-stis-vryxelles-andras-epitethike-me>)

3.3.2 17/08/2017 Βαρκελώνη-Ισπανία

Συμβάν

Σκηνές πανικού εκτυλίχθηκαν το απόγευμα της Πέμπτης (17/08) στην καρδιά της Βαρκελώνης, πρωτεύουσας της Αυτοδιοικούμενης Περιφέρειας της Καταλονίας.. Ένα λευκό φορτηγάκι αναπτύσσοντας ταχύτητα έπεσε πάνω σε πεζούς στον δρόμο της πόλης με την μεγαλύτερη τουριστική κίνηση, τη Las Ramblas, παρασύροντας στο πέρασμά του δεκάδες ανυποψίαστους πολίτες που απολάμβαναν αμέριμνοι τη βόλτα τους. Αυτόπτες μάρτυρες ανέφεραν πως το λευκό βανάκι εισήλθε με μεγάλη φόρα στον πεζόδρομο, με αποτέλεσμα οι περαστικοί να τρέχουν πανικόβλητοι προς όλες τις πιθανές κατευθύνσεις για να σωθούν.

Θύματα

Σύμφωνα με τα ισπανικά μέσα υπήρξαν τουλάχιστον 13 νεκροί και 100 τραυματίες ανάμεσα τους και πολλοί τουρίστες 18 διαφορετικών εθνικοτήτων.

Δράστες

Σύμφωνα με την περιγραφή της αστυνομίας ο οδηγός του βαν είχε ύψος 1.70 και φορούσε λευκό πουκάμισο με μπλε ρίγες. Αρχικά ο οδηγός του φορτηγού διέφυγε πεζός μέσα στο σκορπισμένο πλήθος και η ισπανική αστυνομία εξαπέλυσε ανθρωποκυνηγητό για τον εντοπισμό και τη σύλληψή του.

Οι δράστες του μακελειού ήταν συνολικά τρεις. Ο ένας έπεσε νεκρός κατά την ανταλλαγή πυρών με την αστυνομία. Οι άλλοι δύο ύποπτοι συνελήφθησαν τις επόμενες μέρες. Όπως διαπιστώθηκε αργότερα, ο ένας από αυτούς είχε απασχολήσει και στο παρελθόν τις αρχές.

<http://www.newsbomb.gr/kosmos/news/story/814589/tora-synagermos-sti-varkeloni-fortigo-epese-pano-se-plithos>)

<http://www.naftemporiki.gr/story/1267902/barkeloni-18-diaforetikon-ethnikotiton-ta-thumata-tis-epithesis>)

3.3.3 03/06/2017 Λονδίνο-Ηνωμένο Βασίλειο

Συμβάν 1^ο

Σάββατο βράδυ στις 22:08 τοπική ώρα, ένα λευκό φορτηγάκι Ford Transit κατευθύνθηκε νότια προς την Γέφυρα του Λονδίνου. Φθάνοντας στην γέφυρα σε ανύποπτο χρόνο ανέβηκε στο πεζοδρόμιο και χτύπησε τους άτυχους πεζούς που βρέθηκαν στο λάθος σημείο την λάθος στιγμή.

Συμβάν 2^ο

Μετά την τρελή πορεία το φορτηγάκι προσέκρουσε έξω από την παμπ Μπάροου Μπού και Μπανκερ στην Borough High Street. Οι τρεις δράστες, φορώντας ψεύτικα γιλέκα αυτοκτονίας αποβιβάστηκαν γρήγορα από το φορτηγό και κατευθύνθηκαν στην περιοχή της παμπ Borough Bistro όπου μαχαίρωσαν τέσσερα άτομα. Οι πελάτες της παμπ σαστισμένοι προσπάθησαν να υπερασπιστούν με κάθε μέσο τον εαυτό τους, πετώντας αντικείμενα όπως μπουκάλια κατά των επιτιθεμένων.

Οι δράστες στην συνέχεια κατευθύνθηκαν προς τα γειτονικά εστιατόρια Brindisa, El Pastor, Roast, Black and Blue όπου επιτέθηκαν ξανά στους πελάτες.

Οκτώ λεπτά μετά την έναρξη της επίθεσης κατέφθασαν οι αστυνομικές δυνάμεις όπου σκότωσαν τους τρεις επιτιθέμενους.

Επακόλουθα

Το πρωί της 4ης Ιουνίου η πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου Τερέζα Μέι πραγματοποίησε συνάντηση έκτακτης ανάγκης. Το ίδιο πρωί, η αστυνομία πραγματοποίησε 12 συλλήψεις μετά από επιδρομές σε διαμερίσματα του ανατολικού Λονδίνου.

Θύματα

Επτά νεκροί και 48 τραυματίες ήταν ο απολογισμός της επίθεσης, συμπεριλαμβανομένων ενός Νεοζηλανδού, ενός Καναδού, 2 Αυστραλών και 4 Γάλλων. Από τους τραυματίες οι 21 βρέθηκαν σε κρίσιμη κατάσταση.

Ο Αξιωματικός της Βρετανικής Αστυνομίας Μεταφορών που συμμετείχε στην επίθεση μαχαιρώθηκε και υπέστη σοβαρά τραύματα στο κεφάλι, το πρόσωπο και το λαιμό.

Δράστες

Σύμφωνα με επίσημες ανακοινώσεις των Βρετανικών αρχών, ο 27χρονος Khuram Shazad Butt από το Πακιστάν και ο 30χρονος Rachid Redouane με καταγωγή από το Μαρόκο και τη Λιβύη, ήταν οι δράστες της επίθεσης στη Γέφυρα του Λονδίνου. Σύμφωνα με την ίδια ανακοίνωση, ο Butt ήταν παντρεμένος και πατέρας δύο παιδιών. Ο Redouane όπως αποδείχθηκε χρησιμοποιούσε το όνομα Rachid Elkhdar. Οι δύο άνδρες μαζί με άλλον έναν τζιχαντιστή σκοτώθηκαν από την αστυνομία.

(<https://el.wikipedia.org/wiki>)

3.3.4 22/05/2017 Μάντσεστερ-Ηνωμένο Βασίλειο

Συμβάν

Στις 22 Μαΐου 2017 πραγματοποιήθηκε βομβιστική επίθεση αυτοκτονίας στον χώρο εκδηλώσεων Μάντσεστερ Αρένα στην οδό Victoria Station, Hunts Bank στο Μάντσεστερ.

Η επίθεση πραγματοποιήθηκε με το πέρας της συναυλίας της δημοφιλούς στο νεανικό κοινό τραγουδίστριας Αριάννα Γκράντε. Ο δράστης χαμένος μέσα στο πλήθος παρακολουθούσε υπομονετικά την συναυλία περιμένοντας την κατάλληλη στιγμή. Κατά την λήξη της συναυλίας και ενώ ο κόσμος είχε αρχίσει να αδειάζει το στάδιο ο δράστης πυροδότησε έναν αυτοσχέδιο εκρηκτικό μηχανισμό, γεμάτο με κομμάτια μετάλλου, στο φουαγέ της αρένας.

Η συναυλία της Αριάνα Γκράντε, ήταν μέρος της περιοδείας της για το Dangerous Women Tour 2017. Τα εισιτήρια της συναυλίας είχαν εξαντληθεί, το στάδιο ήταν κυριολεκτικά γεμάτο καθώς την συναυλία παρακολούθησαν 21.000 άτομα όση δηλαδή και η χωρητικότητα της αρένας. Πολλοί άνθρωποι βρίσκονταν στο φουαγιέ κατά τη στιγμή της έκρηξης προκειμένου να αγοράσουν αναμνηστικά της συναυλίας.

Θύματα

23 συνολικά ενήλικες και παιδιά, συμπεριλαμβανομένου του βομβιστή αυτοκτονίας, σκοτώθηκαν κατά την έκρηξη ενώ 116 τραυματίστηκαν.

Στους νεκρούς συμπεριλαμβάνονται 10 άτομα ηλικίας κάτω των 20, με το μικρότερο ηλικιακά θύμα να είναι ένα κορίτσι μόλις 8 ετών.

Η North West Ambulance Service ανέφερε ότι 60 από τα ασθενοφόρα της έφτασαν άμεσα στο στάδιο, μεταφέροντας τους τραυματίες σε τοπικά νοσοκομεία ενώ πρώτες βοήθειες δόθηκαν εκείνη την στιγμή και σε πολλούς άλλους.

Στις 26 Μαΐου 2017 υπήρχαν ακόμη 66 τραυματίες σε τοπικά νοσοκομεία , ενώ 23 από αυτούς νοσηλεύθηκαν σε μονάδες εντατικής θεραπείας.

(<https://el.wikipedia.org/wiki/2017>)

Δράστης

Υπεύθυνος της τραγωδίας είναι ο 22χρονος λιβυκής καταγωγής Σαλμάν Αμπέντι (Salman Abedi). Οι γονείς του και οι δύο γεννημένοι στη Λιβύη έμεναν αρχικά στο Λονδίνο ενώ πριν από 10 χρόνια μετακόμισαν μαζί με όλη την οικογένεια στην περιοχή Fallowfield του Μάντσεστερ.

(<https://www.newsbomb.gr/kosmos/story/794671/ekruxi-mantsester-aytos-einai-o-makelaris-poy-skorpise-to-thanato>)

Συμβάν

Στις 22.03.2017 μεσημέρι Τετάρτης, ακριβώς ένα χρόνο μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στις Βρυξέλλες, νέα επίθεση που εξελίχθηκε σε δύο φάσεις ήρθε για να ταράξει την πρωτεύουσα της Αγγλίας. Βρετανός τρομοκράτης κατεύθυνε το αυτοκίνητο που οδηγούσε πάνω σε πεζούς στην γέφυρα του Γουέστμινστερ και στη συνέχεια επιχείρησε να εισβάλει στη βρετανική Βουλή. Κατά την προσπάθεια του σκότωσε με μαχαίρι έναν αστυνομικό που προσπάθησε να τον σταματήσει, πριν δεχτεί πυροβολισμούς και πέσει νεκρός.

Θύματα

Τουλάχιστον 40 άνθρωποι τραυματίστηκαν και 4 έπεσαν νεκροί συμπεριλαμβανομένου του δράστη και του αστυνομικού που δέχτηκε τη μαχαιριά. Ο αστυνομικός που σκοτώθηκε ήταν ο 48χρονος Κιθ Πάλμερ, ο οποίος ήταν και πατέρας ενός κοριτσιού 5 ετών. Το 2017 τιμήθηκε με το μετάλλιο George Medal (GM)* για το θάρρος που επέδειξε.

*GM – εμφανίστηκε πρώτη φορά το 24/9/1940 από τον βασιλιά Γεώργιο IV. Από τότε απονέμεται σε όσους υπερασπίζονται με θάρρος και τόλμη το Ηνωμένο Βασίλειο και τους πολίτες του αδιαφορώντας πολλές φορές ακόμη και για την ίδια τους την ζωή.

Δράστης

Σύμφωνα με πληροφορίες της ιταλικής La Stampa, δράστης της αιματηρής επίθεσης ήταν ένας 42χρονος Βρετανός, με καταγωγή από τη Τζαμάικα, στέλεχος βρετανικής ισλαμικής οργάνωσης.

<https://www.cnn.gr/news/kosmos/story/73113/epithesi-sto-londino-live-tessera-ta-thymata-apo-to-tromokratiko-xytipima>

https://en.wikipedia.org/wiki/George_Medal

Συμβάν

Τραγική ειρωνεία αποτελεί το γεγονός ότι οι εορτασμοί και η χαρά για τον ερχομό του νέου έτους κατέληξαν σε μία τεράστια τραγωδία επονομαζόμενη και ως “Ματωμένη Πρωτοχρονιά”.

Την 1η Ιανουαρίου 2017 στις 12:15, μόλις λίγα λεπτά μετά την έλευση του 2017, διεξήχθη ένοπλη επίθεση σε ένα από τα δημοφιλέστερα κλαμπ της πόλης, το κέντρο διασκέδασης Reina. Παρόλο που οι τουρκικές αρχές είχαν επιβάλλει δρακόντεια μέτρα ασφαλείας για τους εορτασμούς του νέου έτους, αυτό δεν στάθηκε αρκετό ώστε οι τρομοκράτες να αλλάξουν τα σχέδια τους για την προγραμματισμένη βραδινή τους επίθεση.

Οι δρόμοι πλησίον της κεντρικής πλατείας Ταξίμ καθώς και άλλοι που οδηγούν σε πολυσύχναστα σημεία της Κωνσταντινούπολης ήταν από νωρίς το απόγευμα αποκλεισμένοι.

Αρχικά ο δράστης έφτασε στο κλαμπ χρησιμοποιώντας ταξί. Στη συνέχεια εισήλθε στον κυρίως χώρο όπου βρίσκονταν τουλάχιστον 700 άνθρωποι και άρχισε να πυροβολεί με αυτόματο όπλο τα άτομα της ιδιωτικής φρουράς του μαγαζιού καθώς και έναν αστυνομικό όπως κατέγραψαν οι κάμερες ασφαλείας.

Με κάλυψη την στολή Άγιου Βασίλη την οποία φορούσε, για να μην είναι ευδιάκριτα τα χαρακτηριστικά του, μέσα σε 7 λεπτά σκόρπισε τον θάνατο, πυροβολώντας μανιωδώς και αδιακρίτως. Οι περισσότεροι πελάτες του μαγαζιού, προκειμένου να σωθούν, έπεσαν στα παγωμένα νερά του Βοσπόρου. Κατά την διάρκεια όπου ο κόσμος έτρεχε πανικόβλητος να ξεφύγει, ο δράστης άρπαξε την ευκαιρία να παρατήρει το αυτόματο όπλο που χρησιμοποίησε, να αλλάξει αμφίεση και τέλος να διαφύγει μέσα στο πλήθος.

Θύματα

39 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους και 69 τραυματίστηκαν από την επίθεση. Τουλάχιστον 24 ήταν ξένοι υπήκοοι, ανάμεσά τους Άραβες και Ισραηλινοί.

Δράστης

Μέσω ανακοίνωσης του το Ισλαμικό Κράτος ανέλαβε την πλήρη ευθύνη για την επίθεση. Σύμφωνα με τον Υπουργό Εσωτερικών Σουλεϊμάν Σοϊλού, ο δράστης του συμβάντος ήταν μόνο ένας. Η σελίδα Amaq News Agency που διαχειρίζεται από ομάδα φανατικών Ισλαμιστών, δημοσίευσε πως ο δράστης ήταν ένας δικός τους "στρατιώτης". Για την ακρίβεια η δημοσίευση ανέφερε πως: «Ένας "ηρωικός" στρατιώτης του χαλιφάτου εισέβαλλε σε ένα πολυφημισμένο κέντρο διασκέδασης, όπου πολλοί Χριστιανοί, γιορτάζουν την δική τους αποστασία. Η τουρκική κυβέρνηση θα έπρεπε να ξέρει πως το Μουσουλμανικό αίμα που διαρρέει μέσω της επιθετικότητας των όπλων και των μαχητικών αεροπλάνων τους, προκαλεί μια "κόλαση" που θα προκύψει υπό την θέληση του Αλλάχ ».

Σύμφωνα με τα τουρκικά ΜΜΕ ο δράστης της επίθεσης συνελήφθη μαζί με άλλους 4 υπόπτους στο κρησφύγετο όπου κρύβονταν στην Κωνσταντινούπολη. Οι Αρχές έθεσαν υπό κράτηση εκτός από τον θεωρούμενο δράστη και άλλον έναν άνδρα από το Κιργιστάν, όπως και 3 γυναίκες από Αίγυπτο, Σενεγάλη και Σομαλία αντίστοιχα.

[\(http://www.protothema.gr/world/article/641696/konstadinoupoli-dumenos-ai-vasilis-anoixe-pur-se-klab-39-oi-nekroi/\)](http://www.protothema.gr/world/article/641696/konstadinoupoli-dumenos-ai-vasilis-anoixe-pur-se-klab-39-oi-nekroi/)

[\(http://www.protothema.gr/world/article/641773/matomeni-prototronia-stin-tourkia-39-nekroi-se-htupima-ala-bataklan/\)](http://www.protothema.gr/world/article/641773/matomeni-prototronia-stin-tourkia-39-nekroi-se-htupima-ala-bataklan/)

[\(http://www.tanea.gr/news/world/article/5420456/kwnstantinoypolh-me-alloys-tesseris-synelhfthh-o-drasths-toy-reina/\)](http://www.tanea.gr/news/world/article/5420456/kwnstantinoypolh-me-alloys-tesseris-synelhfthh-o-drasths-toy-reina/)

Συμβάν

Στις 19 Δεκεμβρίου 2016 και ώρα 20:02 ένα φορτηγό έπεσε πάνω στη χριστουγεννιάτικη αγορά της πλατείας Breitscheidplatz, στο Βερολίνο. Το φορτηγό ερχόμενο από την Hardenbergstraße, κινήθηκε για περίπου πενήντα μέτρα μέσα στην αγορά παρασύροντας περαστικούς και εγκαταστάσεις. Στη συνέχεια ακολούθησε την Budapester Straße και σταμάτησε στο ύψος της Kaiser Wilhelm Memorial Church.

Το φορτηγό είχε πολωνικές πινακίδες και ανήκε σε πολωνική εταιρία. Ο επίσημος Πολωνός οδηγός του, εν' ονόματι Łukasz Urban, βρέθηκε νεκρός μέσα στην καμπίνα του φορτηγού φέροντας θανατηφόρα τραύματα από μαχαίρι και πιστόλι.

Ο Ariel Żurawski, ξάδερφος του Urban και ιδιοκτήτης της εταιρίας που ανήκε το φορτηγό, δήλωσε ότι η τελευταία φορά που επικοινωνήσε μαζί του ήταν μεταξύ 3:00 και 4:00 το απόγευμα, ενώ η οικογένεια του οδηγού δεν είχε μπορέσει να επικοινωνήσει μαζί του μετά τις 4:00.

Η αυτοψία στη σορό του οδηγού έδειξε ότι η επικρατέστερη ώρα δολοφονίας ήταν μεταξύ 4:30 και 5:30 το απόγευμα της 19ης Δεκεμβρίου.

Θύματα

12 άνθρωποι σκοτώθηκαν και περισσότεροι από 50 τραυματίστηκαν.

Δράστης

Σύμφωνα με ανακοίνωση της αστυνομίας στις 21 Δεκεμβρίου, κάτω από τη θέση του οδηγού του φορτηγού βρέθηκαν έγγραφα του 24χρονου Ανίς Αμρί από την Tataouine της Τυνησίας. Ακολούθησαν έρευνες σε ολόκληρη την Ευρώπη για τη σύλληψή του.

Ο Αμρί είχε απασχολήσει ξανά τις αρχές. Το ποινικό μητρώο του ήταν ήδη βεβαρυμμένο καθώς στο παρελθόν είχε καταδικαστεί επανειλημμένα στην Τυνησία για κατοχή και χρήση ναρκωτικών. Είχε μάλιστα καταδικαστεί σε 5ετή φυλάκιση για ληστεία όπου για να μη φυλακιστεί διέφυγε στην Ιταλία το 2011.

Καταδικάστηκε σε τέσσερα χρόνια φυλάκιση για ληστεία και αφού εξέτισε την ποινή του σε φυλακές της Σικελίας αφέθηκε ελεύθερος το 2015. Σύμφωνα με τις ιταλικές αρχές, οι αρχές της Τυνησίας αρνήθηκαν τον επαναπατρισμό του Αμρί και πιστεύεται ότι εκείνη την περίοδο διέφυγε στην Γερμανία, όπου υπέβαλε αίτηση για άσυλο τον Απρίλιο του 2016.

Στη Γερμανία κατά καιρούς είχε επαφές με το δίκτυο του σαλαφιστή Abu Wala, γνωστού στρατολόγου του ISIL* στη Γερμανία. Είχε προσπαθήσει μάλιστα να στρατολογήσει άτομα για τη διενέργεια τρομοκρατικής επίθεσης αλλά τότε οι γερμανικές αρχές δεν έδωσαν την απαιτούμενη προσοχή και εσφαλμένα θεώρησαν ότι δεν ήταν επικίνδυνος.

*Islamic State of Iraq and the Levant

Τρεις εβδομάδες πριν από την επίθεση στο Βερολίνο οι μυστικές υπηρεσίες του Μαρόκου ειδοποίησαν τις αντίστοιχες μυστικές γερμανικές υπηρεσίες ότι ο Αμρί ετοιμάζε κάποιο μεγάλο χτύπημα. Ο Αμρί που βρισκόταν στο Βερολίνο ήταν υπό παρακολούθηση αλλά σύμφωνα με τις γερμανικές αρχές δε φαινόταν να ετοιμάζει κάποια επίθεση.

Το κακό δεν άργησε να γίνει και μετά την τρομοκρατική επίθεση της 19ης Δεκεμβρίου ο Αμρί διέφυγε από τη Γερμανία όπου μέσω Ολλανδίας, Βελγίου και Γαλλίας, έφτασε στην Ιταλία.

Τα ξημερώματα της 23ης Δεκεμβρίου, σκοτώθηκε σε ανταλλαγή πυροβολισμών με Ιταλούς αστυνομικούς στο σιδηροδρομικό σταθμό Sesto San Giovanni.

3.3.8 14/07/2016 Νίκαια-Γαλλία

Συμβάν

Κατά τους εορτασμούς της Εθνικής εορτής της Γαλλίας για την πτώση της Βαστίλης, στις 14 Ιουλίου 2016 και ώρα 22:40 μμ σημειώθηκε η τρομοκρατική επίθεση στη Νίκαια.

Ένα φορτηγό ψυγείο γεμάτο όπλα και χειροβομβίδες, έπεσε με ταχύτητα 70 χιλιομέτρων πάνω σε πλήθος κόσμου που είχε συγκεντρωθεί στη λεωφόρο Προμενάντ ντεζ Ανγκλέ για να παρακολουθήσει τα πυροτεχνήματα που κάθε χρόνο στολίζουν τον ουρανό της Νίκαιας.

Κατά την ανταλλαγή πυροβολισμών με την αστυνομία ο τρομοκράτης σκοτώθηκε ενώ την ευθύνη για το τρομοκρατικό χτύπημα ανέλαβε το Ισλαμικό Κράτος.

Θύματα

Το φορτηγό σκότωσε 84 άτομα και τραυμάτισε 65 εκ των οποίων οι 18 βρέθηκαν σε κρίσιμη κατάσταση. Ανάμεσα στους νεκρούς αναγνωρίστηκαν Βρετανοί, Ισπανοί, Ελβετοί και Αμερικανοί πολίτες.

Δράστης

Ο οδηγός του φορτηγού ήταν ο 31 ετών Μοχάμεντ Λαχουαέζ Μπουχλέλ, κάτοικος της Γαλλίας με καταγωγή από την Τυνησία. Ο δράστης οδήγησε 2,0 χιλιόμετρα πραγματοποιώντας εσκεμμένα απότομους ελιγμούς προκειμένου να προξενήσει στο μέγιστο δυνατό βαθμό των θάνατο όσων περισσότερων ανθρώπων.

Εσωτερικές Αντιδράσεις

Ο Πρόεδρος της χώρας Φρανσουά Ολάντ επέστρεψε άμεσα από την Αβινιόν στο Παρίσι. Απευθυνόμενος στο Γαλλικό λαό μέσω τηλεοπτικής εκπομπής ανακοίνωσε τη λήψη νέων μέτρων κατά της τρομοκρατίας όπως:

- της 3μηνης παράτασης της κατάστασης έκτακτης ανάγκης της χώρας, που κανονικά ολοκληρωνόταν στις 26 Ιουλίου.
- της αύξησης του προσωπικό ασφαλείας.

(<https://el.wikipedia.org/wiki>)

3.3.9 22/03/2016 Βρυξέλλες-Βέλγιο

Συμβάν 1^ο

Στις 22 Μαρτίου 2016 και ώρα 7:58 εξερράγη στο αεροδρόμιο των Βρυξελλών βόμβα στον χώρο ελέγχου των εισιτηρίων, στο σημείο 11. Μάρτυρες δήλωσαν ότι πριν την έκρηξη ακούστηκαν κραυγές στα αραβικά.

Συμβάν 2^ο

Εννιά δευτερόλεπτα αργότερα έγινε η δεύτερη έκρηξη με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, στον έλεγχο των εισιτηρίων στο σημείο 2.

Συμβάν 3^ο

Ένας τρίτος δράστης μετέφερε βόμβα μέσα σε βαλίτσα αλλά δεν μπόρεσε να την ενεργοποιήσει καθώς το ωστικό κύμα από τη δεύτερη έκρηξη τον πέταξε μακριά από αυτή. Η τρίτη βόμβα βρέθηκε αργότερα και εξουδετερώθηκε μέσω ελεγχόμενης έκρηξης από εκπαιδευμένους πυροτεχνουργούς

Πρέπει να σημειωθεί ότι και στις τρεις βόμβες είχαν τοποθετηθεί καρφιά.

Συμβάν 4^ο

Περίπου μια ώρα αργότερα, στις 9:11, μια άλλη βόμβα εξερράγη στο μετρό που έφευγε από το σταθμό Maalbeek, κοντά στην έδρα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο κέντρο των Βρυξελλών.

Θύματα

Από τις πρώτες τρεις εκρήξεις έχασαν τη ζωή τους 18 άνθρωποι, οι 14 ακαριαία, ενώ οι άλλοι 4 υπέκυψαν στα τραύματά τους αργότερα.

Από την τελευταία έκρηξη έχασαν τη ζωή τους άλλοι 14 άνθρωποι καθώς και ο Χαλίτ Ελ Μπακράουι (Khalid El Bakraoui), αδελφός του Ιμπραχίμ που μετέφερε τη βόμβα στο αεροδρόμιο.

Η πλειοψηφία των θυμάτων των επιθέσεων ήταν Βέλγοι. Οι υπόλοιποι νεκροί προέρχονταν από χώρες όπως τις ΗΠΑ(5*), την Ολλανδία, τη Σουηδία, την Πολωνία, την Ιταλία, το Περού, την Κίνα, την Λιβερία, τη Γαλλία, το Μαρόκο και το Ηνωμένο Βασίλειο ενώ δύο από αυτούς είχαν διπλή υπηκοότητα.

Ανάμεσα στους νεκρούς αναγνωρίστηκε και ο πρώην Μόνιμος Αντιπρόσωπος του Βελγίου στα Ηνωμένα Έθνη , Αντρέ Αντάμ (André Adam).

Δράστες

Οι τρεις δράστες ήταν Βέλγοι μαροκινής καταγωγής, ο Ιμπραχίμ Ελ Μπακράουι (Ibrahim El Bakraoui), ο Νατζίμ Λααχράουι (Najim Laachraoui), και ο Μοχάμεντ Αμπρινί (Mohamed Abrini),

3.3.10 13/11/2015 Παρίσι-Γαλλία

Συμβάν

Στις 13 Νοεμβρίου 2015, μια σειρά από βίαιες επιθέσεις σημειώθηκε τις απογευματινές ώρες, στο 10^ο και 11^ο διαμέρισμα του Παρισιού καθώς και στο προάστιο του Saint-Denis.

Επτά ήταν στο σύνολο οι ανεξάρτητες επιθέσεις που σημειώθηκαν, αποτελούμενες από έξι επεισόδια πυροβολισμών κατά πλήθους και τρεις εκρήξεις.

Οι εκρήξεις συνέβησαν κοντά στο Stade de France, ενώ οι πορυβολισμοί αναφέρθηκαν γύρω από:

- την οδό Alibert,
- την οδό de la Fontaine-au-Roi,
- την οδό de Charonne,
- το θέατρο Bataclan στο boulevard Voltaire,
- την Λεωφόρο de la République
- και το Boulevard Beaumarchais

Η μεγαλύτερη όμως και γνωστή σε παγκόσμιο επίπεδο πολύνεκρη επίθεση έγινε στο Θέατρο Bataclan. Οι τρομοκράτες στην προκειμένη περίπτωση δεν έδρασαν όπως συνήθως, δηλαδή χτυπώντας και φεύγοντας. Αντιθέτως, κράτησαν ομήρους τους ακροατές της συναυλίας που διεξαγόταν εκεί, ενώ παράλληλα μάχονταν για αρκετή ώρα κατά της αστυνομίας.

Θύματα

Αναφέρεται ότι σκοτώθηκαν 153 άνθρωποι εκ των οποίων οι 90 στο θέατρο Bataclan. Επιπροσθέτως, περισσότεροι από 352 άνθρωποι τραυματίστηκαν από τις επιθέσεις.

Δράστες

Omar Ismail Mostefai είναι το όνομα ενός εκ των τριών δραστών της φονικής επίθεσης στο θέατρο Bataclan. Ένα κομμένο δάχτυλο στον τόπο του μακελειού ήταν υπέρ αρκετό για την αστυνομία ώστε να ταυτοποιήσει τον δράστη, ο οποίος όπως αποδείχθηκε σκοτώθηκε μαζί με άλλους δύο συνεργούς του κατά την ανταλλαγή πυροβολισμών με τις γαλλικές δυνάμεις ασφαλείας.

Ο δράστης γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Κουρκουρόν, ένα υποβαθμισμένο προάστιο του Παρισιού. Ο Mostefai είχε ποινικό μητρώο, καθώς στο παρελθόν είχε καταδικαστεί οχτώ φορές (από το 2004 έως το 2010), αλλά δεν φυλακίστηκε. Οι γαλλικές μυστικές υπηρεσίες το 2010 τον είχαν θεωρήσει και σημειώσει ως επικίνδυνο εξτρεμιστή.

Άλλοι έξι ύποπτοι ως συνεργοί συνελήφθησαν. Πρόκειται για τρεις Γάλλους που κατοικούσαν σε προάστιο των Βρυξελλών. Τρεις ακόμη συνελήφθησαν στα σύνορα Γαλλίας – Βελγίου κατά την προσπάθειά τους να μετακινηθούν από την μια χώρα στην άλλη εντός ενός οχήματος που χρησιμοποιήθηκε στις επιθέσεις.

(«Fatal shootings and explosion reported in Paris». *The Guardian*. 13 November 2015)

(<https://www.voria.gr/index.php/article/gallia-taftopiithike-enas-apo-tous-epta-drastes-ton-epitheseon>)

3.3.11 22/7/2011 Όσλο-Νορβηγία

Συμβάν 1^ο

Στις 15:26 τοπική ώρα, βόμβα εξερράγη στο κέντρο του Όσλο. Στην συγκεκριμένη περιοχή μάλιστα στεγάζονται κυβερνητικά κτίρια καθώς και το πρωθυπουργικό γραφείο. Οι δρόμοι και τα μαγαζιά γύρω από το σημείο που σημειώθηκε η έκρηξη γέμισαν σπασμένα γυαλιά. Η αστυνομία απαγόρευσε την κυκλοφορία στο κέντρο του Όσλο καθ όλη την διάρκεια πραγματοποίησης ελέγχων για την πιθανή ύπαρξη και άλλων εκρηκτικών μηχανισμών στην περιοχή. Τα τρένα όπως και τα περισσότερα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς σταμάτησαν προσωρινά την λειτουργία τους.

Συμβάν 2^ο

Ακριβώς δύο ώρες μετά την έκρηξη της βόμβας στο Όσλο, ένας άγνωστος, φέροντας τα διακριτικά και την στολή αστυνομικού, μπήκε στην κατασκήνωση της

νεολαίας του κυβερνώντος Εργατικού Κόμματος Workers' Youth League στο νησί Ουτόγια και άρχισε να πυροβολεί αδιακρίτως.

Θύματα

Από την έκρηξη σκοτώθηκαν 8 άτομα και περισσότερα από 200 τραυματίστηκαν. Σχετικά με την επίθεση στην κατασκήνωση ο απολογισμός ήταν 69 νεκροί και περισσότεροι από 100 τραυματίες.

Δράστης

Σε πρώτη φάση οι Αρχές υποπτεύθηκαν τις Οργανώσεις Φανατικών ισλαμιστών πιστεύοντας ότι οι δράστες προέρχονται από τον πυρήνα τους. Αυτό συνέβη διότι παλαιότερα οι οργανώσεις αυτές είχαν απειλήσει την Νορβηγία λόγω της παρουσίας στρατευμάτων της στο Αφγανιστάν, καθώς και της συμμετοχής της στον πόλεμο της Λιβύης.

Στην συνέχεια συνελήφθη ο πραγματικός δράστης, ο 32χρονος Νορβηγός Anders Behring Breivik, ο οποίος μεταμφιεσμένος σε αστυνομικό άνοιξε πυρ κατά του συγκεντρωμένου πλήθους στην κατασκήνωση. Σύμφωνα με την νορβηγική αστυνομία, ο συγκεκριμένος δράστης είχε άμεση σχέση και με την επίθεση στο Όσλο. Ο Breivik είχε διατυπώσει παλαιότερα στο προφίλ του στο Facebook (το οποίο όμως είχε μπλοκαριστεί) διάφορες ακροδεξιές και αντισλαμικές ιδέες.

3.3.12 07/07/2005 Λονδίνο-Ηνωμένο Βασίλειο

Συμβάν

Στις 7 Ιουλίου 2005 μια σειρά συντονισμένων βομβιστικών επιθέσεων συνέβη στο Λονδίνο. Στόχο ήταν το ευρύτερο δίκτυο μαζικής μεταφοράς των πολιτών στην βρετανική πρωτεύουσα. Το γεγονός είναι γνωστό και ως 7/7 bombings και πραγματοποιήθηκε κατά τις πρωινές ώρες αιχμής όπου ο περισσότερος κόσμος πηγαίνει στις δουλειές του.

Αναλυτικότερα, στις 08:50 τρεις βόμβες εξερράγησαν με χρονική απόκλιση 50 δευτερολέπτων μεταξύ τους σε διαφορετικά σημεία του Μετρό. Περίπου μια ώρα μετά στις 04:49 μια τέταρτη βόμβα έσκασε μέσα σε λεωφορείο στην Tavistock Square.

Οι εκρηκτικοί μηχανισμοί που χρησιμοποιήθηκαν είχαν κατασκευαστεί στη Βρετανία και ως κύριο συστατικό τους είχαν οργανικά υπεροξειδία τα οποία εκούσια ή ακούσια, είναι ικανά να προκαλέσουν έναρξη εκρηκτικού πολυμερισμού, σε υλικά με ακόρεστους χημικούς δεσμούς. Οι εκρηκτικοί μηχανισμοί ήταν τοποθετημένοι σε σακίδια, η πυροδότηση των οποίων έγινε από βομβιστές αυτοκτονίας.

Θύματα

Οι εκρήξεις αυτές προκάλεσαν τον θάνατο 56 ατόμων, μεταξύ των οποίων και των τεσσάρων βομβιστών. Άλλοι 700 άνθρωποι τραυματίστηκαν. Ως φόρος τιμής στη μνήμη των 56 θυμάτων, κατά την 4^η επέτειο των επιθέσεων, στις 7 Ιουλίου του 2009, εγκαινιάστηκε το μνημείο που συμβολίζει τον άδικο χαμό αυτών των αθώων πολιτών στο Hyde Park, το διασημότερο πάρκο του Λονδίνου.

Δράστες

4 Βρετανοί Μουσουλμάνοι, οι οποίοι είχαν ως κίνητρο την εμπλοκή της Βρετανίας στον Πόλεμο του Ιράκ ήταν οι υπεύθυνοι των επιθέσεων.

Συμβάν

Το πρωί της 11^{ης} Μαρτίου 2004 ταυτόχρονες, οργανωμένες επιθέσεις πραγματοποιήθηκαν στο σύστημα προαστιακού σιδηροδρόμου της πρωτεύουσας της Ισπανίας. Η επίθεση αναφέρεται συχνά και ως 11-M.

Οι ώρες των εκρήξεων έγιναν γνωστές μέσω του βίντεο που κατέγραψαν οι κάμερες ασφαλείας του σταθμού. Η πρώτη βόμβα εξερράγη στις 07:37 ενώ οι άλλες δύο μέσα σε τέσσερα δευτερόλεπτα στις 07:38.

Η επίσημη έρευνα που διεξήχθη από τις δικαστικές αρχές της χώρας κατέληξε στο πόρισμα ότι οι επιθέσεις οργανώθηκαν και συντονίστηκαν από ένα τρομοκρατικό πυρήνα ο οποίος ακολουθούσε πιστά τα χνάρια της Αλ Κάιντα την οποία είχε ως πρότυπο. Οι επιθέσεις μόνο τυχαίες δεν μπορούν να χαρακτηριστούν καθώς έλαβαν χώρα μόλις τρεις μέρες πριν βουλευτικές εκλογές της Ισπανίας και δύομιση χρόνια μετά την επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στους διδύμους πύργους των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής.

Δέκα εκρήξεις πραγματοποιήθηκαν σε τέσσερα επιβατηγά τρένα το πρωί της Πέμπτης 11/3. Όλα τα τρένα κινούνταν προς την ίδια κατεύθυνση και ανήκαν στην ίδια γραμμή, ανάμεσα δηλαδή στην Alcalá de Henares και τον σταθμό Atocha στη Μαδρίτη. Στα τρένα είχαν τοποθετηθεί 13 αυτοσχέδιοι εκρηκτικοί μηχανισμοί, εκ των οποίων οι 10 λειτούργησαν σύμφωνα με το σχέδιο των τρομοκρατών ενώ οι άλλοι δύο εξουδετερώθηκαν από κατάλληλα εκπαιδευμένους ισπανούς πυροτεχνουργούς μέσω ελεγχόμενων εκρήξεων, ενώ ο τελευταίος βρέθηκε αργότερα εντός αποσκευών σε ένα από τα τρένα.

Θύματα

Οι εκρήξεις σκότωσαν 191 ανθρώπους και τραυμάτισαν 1.800.

Δράστες

Στις 14 Μαρτίου 2004 ο Abu Dujana Al-Afghani ανέλαβε μέσω βιντεοκασέτας την ευθύνη για τις επιθέσεις, φερόμενος ως ομιλητής της αλ-Κάιντα στην Ευρώπη. Σύμφωνα με τις δηλώσεις του, οι επιθέσεις ήταν εκδίκηση για τη συμμετοχή ισπανικών στρατευμάτων στον πόλεμο του Ιράκ.

Οι δικαστικές αρχές ανακοίνωσαν επίσης ότι μια ομάδα Μαροκινών, Αλγερινών Μουσουλμάνων και Σύριων, μαζί με δύο πληροφοριοδότες της πολιτοφυλακής και της αστυνομίας ήταν επίσης ύποπτοι για την επίθεση.

Στις 11 Απριλίου 2006, ο δικαστής Juan del Olmo κατηγορήσε συνολικά 29 υπόπτους για τη συμμετοχή τους στις επιθέσεις.

Αρχικά δεν είχαν βρεθεί στοιχεία για την ανάμιξη της αλ-Κάιντα στις επιθέσεις. Όμως λίγα χρόνια μετά τον Αύγουστο του 2007, η αλ-Κάιντα δήλωσε υπεύθυνη και περήφανη για την επίθεση.

<https://el.wikipedia.org/wiki/2004>

3.3.14 21/12/1988 Λόκερμπι-Ηνωμένο Βασίλειο

Συμβάν

Η βομβιστική επίθεση στο Λόκερμπι πραγματοποιήθηκε στις 21 Δεκεμβρίου του 1988. Το αεροπλάνο της εταιρίας Pan Am που πετούσε από το αεροδρόμιο Χίθροου του Λονδίνου στη Νέα Υόρκη, ενώ βρίσκονταν σε ύψος 31000 πόδια πάνω από μια μικρή πόλη της Σκωτίας εξερράγη βόμβα από πλαστικό εκρηκτικό semtex 350gr που ήταν κρυμμένη στο χώρο αποσκευών μέσα σε ένα Toshiba bombeat ραδιοκασετόφωνο μέσα σε μια ασυνόδευτη βαλίτσα διαλύοντας ολοσχερώς το αεροσκάφος και σκοτώνοντας άτομα σε αέρα και έδαφος (από τα συντρίμια).

(- iefimerida.gr: Λόκερμπι, 27 χρόνια μετά: Η αεροπορική τραγωδία με τους 270 νεκρούς, επιβαίνοντες και κατοίκους της πόλης)

Θύματα

Η έκρηξη που διέλυσε το αεροπλάνο είχε ως αποτέλεσμα την πτώση του σχεδόν στο κέντρο της μικρής πόλης της Σκωτίας, παρασύροντας έτσι στο θάνατο:

- 243 επιβάτες,
- 16 άτομα του πληρώματος,
- 11 άτομα κατοίκους του Λόκερμπι.

Τα περισσότερα θύματα ήταν Αμερικανοί, που επέστρεφαν στην πατρίδα τους για τις ημέρες των Χριστουγέννων....

Δράστες

Έπειτα από τρία χρόνια ερευνών της αστυνομίας της Σκωτίας και του FBI(6*) συνελήφθησαν δύο Λίβυοι.

Το 2001, ο Λίβυος Abdelbaset al-Megrahi καταδικάστηκε σε ισόβια ενώ ο άλλος Λίβυος, ο Lamin Khalifah Fhimah, συγκατηγορούμενος στο ειδικό δικαστήριο της Ολλανδίας, είχε αθωωθεί.

Το 2003, ο πρώην Λίβυος ηγέτης Moamar Kadafi αποδέχθηκε την ευθύνη της χώρας του για την έκρηξη και αποζημίωσε εν μέρει οικονομικά στις οικογένειες των θυμάτων, ωστόσο ποτέ δεν ομολόγησε προσωπική ανάμειξη για το γεγονός.

<http://newpost.gr/kosmos/523141/oi-xeirotres-tromokratikes-epitheseis-sthn-istoria>

Συμβάν

2 Αυγούστου 1980 έλαβε χώρα στην Ιταλία η πολύνεκρη τρομοκρατική επίθεση γνωστή και ως «Σφαγή της Μπολόνια» (Strage di Bologna). Η επίθεση πραγματοποιήθηκε μέσω εκρηκτικού μηχανισμού που εξερράγη στο κτίριο του σιδηροδρομικού σταθμού της Μπολόνια.

Από το 1994 και κάθε χρόνο στις 2 Αυγούστου, ο Δήμος της Μπολόνιας και η Ένωση των οικογενειών των θυμάτων διοργανώνουν τον «Διεθνή Διαγωνισμό Σύνθεσης» όπου διεξάγεται συναυλία στην κεντρική πλατεία της πόλης, την Piazza Maggiore.

Θύματα

Η έκρηξη προκάλεσε το θάνατο 85 ανθρώπων και τον τραυματισμό 200

Δράστες

Ως δράστες της επίθεσης καταδικάστηκαν τα μέλη της οργάνωσης Επαναστατικοί Ένοπλοι Πυρήνες (Nuclei Armati Rivoluzionari) (NAR):

- Giuseppe Valerio Fioravanti
- Francesca Mambro
- Luigi Ciavardini

3.4 Στόχοι τρομοκρατικών επιθέσεων

Οι χώροι οι οποίοι μπορούν να γίνουν ανά πάσα στιγμή πεδίο στο οποίο λαμβάνει χώρα μία τρομοκρατική ενέργεια είναι αμέτρητοι και δεν μπορούν να αναφερθούν με απόλυτη ακρίβεια. Ωστόσο κάποιες συγκεκριμένες κατηγορίες, που περιλαμβάνουν την πλειοψηφία των χωρών που έχουν ήδη καταγραφεί τρομοκρατικά χτυπήματα, παρουσιάζουν μεγαλύτερο βαθμό ευαλωτότητας έναντι άλλων που πιθανόν να έχουν αποτελέσει στο παρελθόν ή θα παρουσιαστούν στο μέλλον ως τόποι τρομοκρατικής δραστηριότητας.

Παρακάτω καταγράφονται και αναλύονται οι σημαντικότεροι εξ' αυτών:

3.4.1 Πολυσύχναστοι δρόμοι και αξιοθέατα

Περιλαμβάνονται:

1. Κεντρικές λεωφόροι
2. Εμπορικοί δρόμοι
3. Ιστορικές τοποθεσίες
4. Αγάλματα και μνημεία
5. Σημεία ενδιαφέροντος

Βάση στατιστικών αλλά και απλής λογικής παρατήρησης, ο κυριότερος χώρος απόπειρας πραγματοποίησης τρομοκρατικών χτυπημάτων δεν είναι άλλος από τους πολυσύχναστους δρόμους και τα αξιοθέατα των μεγάλων τουριστικών προορισμών. Η αστυνόμευση στους χώρους αυτούς είναι παρούσα τις περισσότερες ώρες της ημέρας ωστόσο σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί αρκετή ώστε να αντιμετωπίσει την πλειοψηφία των τρομοκρατικών περιπτώσεων και πόσο μάλλον να προβλέψει αυτές ώστε να τις αποτρέψει εγκαίρως.

Είναι αυτονόητο άλλωστε πως δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιείται έλεγχος σε κάθε πολίτη ή τουρίστα, πεζό ή οδηγό ο οποίος αποφασίζει να διασχίσει έναν δρόμο

για οποιονδήποτε λόγο ή να θαυμάσει κάποιο αξιοθέατο. Αυτό προφανέστατα θα αποτελούσε και ανασταλτικό παράγοντα στην οικονομική και τουριστική ανάπτυξη της κάθε χώρας. Όσο ασφαλής και αν θέλει να αισθάνεται κάποιος ταξιδιώτης ποτέ δεν θα επιλέξει να επισκεφθεί έναν προορισμό όπου το κλίμα της ανησυχίας, της αβεβαιότητας και του φόβου είναι διάχυτο.

Αυτό το γεγονός εκμεταλλεύονται και οι τρομοκράτες οι οποίοι χτυπούν επανειλημμένα στους χώρους αυτούς.

Σύνηθες μέσο απειλής:

- Επίθεση με όχημα
- επίθεση με όπλο
- τοποθέτηση εκρηκτικού μηχανισμού

Παραδείγματα:

- 17/08/2017 Βαρκελώνη-Ισπανία
- 03/06/2017 Λονδίνο-Αγγλία (Συμβάν 1^ο)
- 22/03/2017 Λονδίνο-Αγγλία
- 19/12/2016 Βερολίνο-Γερμανία
- 14/07/2011 Νίκαια-Γαλλία

3.4.2 Μέσα μεταφοράς

Περιλαμβάνονται:

1. Αεροπλάνα
2. πλοία
3. μετρό
4. τρένα
5. λεωφορεία

Τα μέσα μαζικής μεταφοράς καθώς και οι χώροι εξυπηρέτησης αυτών όπως:

- αεροδρόμια
- σιδηροδρομικοί σταθμοί
- λιμάνια
- στάσεις λεωφορείων

αποτελούν τον 2^ο πιο συχνό στόχο τρομοκρατικών επιθέσεων. Αυτό συμβαίνει διότι ο έλεγχος εισόδου επιβατών είναι περιορισμένος με μόνη εξαίρεση τα αεροδρόμια όπου διαθέτουν ανιχνευτές μετάλλου και έλεγχο αποσκευών

Σύνθητες μέσο απειλής:

- Τοποθέτηση εκρηκτικού μηχανισμού
- Χρήση βιολογικών όπλων

Παραδείγματα:

- 22/03/2016 Βρυξέλλες-Βέλγιο
- 07/07/2005 Λονδίνο-Ηνωμένο Βασίλειο
- 11/03/2004 Μαδρίτη-Ισπανία
- 21/12/1980 Λόκερμπι-Ηνωμένο Βασίλειο
- 02/08/1980 Μπολόνια-Ιταλία

3.4.3 Χώροι εστίασης

Περιλαμβάνονται:

1. Εστιατόρια
2. ταχυφαγεία
3. καφέ
4. μπαρ
5. κλαμπ
6. παμπ

Οι επιχειρήσεις εστίασης αποτελούν πόλο έλξης τόσο των τουριστών όσο και των ντόπιων κατοίκων μιας χώρας. Ειδικά οι χώροι οι οποίοι βρίσκονται κοντά σε σημεία ενδιαφέροντος ή στο κέντρο μιας πόλης φιλοξενούν κάθε μέρα χιλιάδες κόσμο, ο οποίος έχει την ανάγκη να απολαύσει το φαγητό, τον καφέ ή το ποτό του στον ελεύθερο χρόνο του. Ακριβώς επειδή οι χώροι αυτοί συγκεντρώνουν πλήθος κόσμου γίνονται και στόχοι τρομοκρατικών ενεργειών.

Σύνηθες μέσο απειλής:

- Επίθεση με όπλο
- τοποθέτηση εκρηκτικού μηχανισμού

Παραδείγματα:

- 03/06/2017 Λονδίνο-Ηνωμένο Βασίλειο (Συμβάν 2^ο)
- 01/01/2017 Κωνσταντινούπολη-Τουρκία

3.4.4 Χώροι αναψυχής

Περιλαμβάνονται:

1. Θέατρα
2. κινηματογράφοι
3. συναυλιακοί χώροι
4. πάρκα
5. αίθουσες εκδηλώσεων
6. εκθέσεις
7. μουσεία

Οι χώροι αναψυχής οποιασδήποτε μορφής είναι ευάλωτοι στις τρομοκρατικές επιθέσεις καθώς σε αυτούς συγκεντρώνεται μεγάλος αριθμός ανθρώπων. Ιδιαίτερη τρωτότητα στην τρομοκρατική απειλή ενέχουν οι κλειστοί χώροι που φιλοξενούν πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις αντιπροσωπευτικές της τοπικής

κουλτούρας. Αυτοί οι χώροι προσελκύουν το ενδιαφέρον των τουριστών και σε πολλές περιπτώσεις το ακροατήριο είναι αποκλειστικά «τουριστικό» και πολυεθνικό. Τέτοιες εκδηλώσεις είναι διάφορες θεατρικές και χορευτικές παραστάσεις, συναυλίες, φεστιβάλ, κ.λπ.

Σύνηθες μέσο απειλής:

- Τοποθέτηση εκρηκτικού μηχανισμού
- Επίθεση με όπλο

Παράδειγμα:

- 22/05/2017 Μάντσεστερ-Ηνωμένο Βασίλειο
- 13/11/2015 Παρίσι-Γαλλία

3.4.5 Χώροι διαμονής

Περιλαμβάνονται:

1. Ξενοδοχεία
2. ενοικιαζόμενα διαμερίσματα
3. air b&b
4. κατασκηνώσεις

Ίσως η σημαντικότερη ανάγκη ενός τουρίστα που επισκέπτεται έναν τόπο για διάστημα μεγαλύτερο των 24 ωρών είναι η διαμονή. Αυτή η ανάγκη ικανοποιείται μέσω των διαφόρων μορφών και κατηγοριών τουριστικών καταλυμάτων στον τόπο υποδοχής. Ο τύπος αυτών διαφοροποιείται ανάλογα τη μορφή και την ποιότητα φιλοξενίας που παρέχεται.

Κάθε τουριστικός προορισμός έχει τα δικά του σημεία «αιχμής της ζήτησης» όπου η ζήτηση (D=Demand) κορυφώνεται σε σχέση με τον υπόλοιπο χρόνο. Για παράδειγμα το Παρίσι αποτελεί έναν ονειρικό Χριστουγεννιάτικο προορισμό, η Σαντορίνη είναι στο 100% της πληρότητας της το καλοκαίρι και η Ρώμη την άνοιξη

βουλιάζει από τουρίστες. Αυτές οι περιόδους όσο ευπρόσδεκτες είναι για την οικονομία του κάθε κράτους τόσο επικίνδυνες κρίνονται σε σχέση με την τρομοκρατική απειλή. Στόχος του τρομοκράτη είναι να προξενήσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ζημιά κατά το χτύπημα που διαπράττει άρα προφανώς όταν επιλέξει να δράσει σε κάποιο χώρο εστίασης θα φροντίσει πρώτα αυτός να φιλοξενεί όσα περισσότερα άτομα γίνεται.

Σύνηθες μέσο απειλής:

- Επίθεση με όπλο

Παράδειγμα:

- 22/7/2011 Όσλο-Νορβηγία (Συμβάν 2^ο)

3.5 Επόμενοι πιθανοί στόχοι τρομοκρατών

3.5.1 Εκκλησίες

Οι διάσημες εκκλησίες σύμβολα της Ευρώπη αποτελούν σύμφωνα με πληροφορίες τον επόμενο στόχο των τρομοκρατών. Αν αναλογιστεί κανείς τον αριθμό των πιστών αλλά και τουριστών χωρίς ιδιαίτερο θρησκευτικό ενδιαφέρον οι οποίοι επισκέπτονται σε καθημερινοί βάση πασίγνωστους ναούς όπως:

Πίνακας 3.1 - Διάσημες εκκλησίες της Ευρώπης ανά χώρα και πόλη

Sagrada Familia	Βαρκελώνη - Ισπανία
Catedral de Santa Maria de la Sede	Σεβίλλη - Ισπανία
Duomo di Milano	Μιλάνο - Ιταλία
Basilica di Santa Maria del Fiore	Φλωρεντία - Ιταλία
St. Peter's Basilica	Βατικανό - Ιταλία
St. Stephen's Cathedral	Βιέννη - Αυστρία
Kölner Dom	Κολωνία - Γερμανία
Notre Dame	Παρίσι - Γαλλία
Saint Michel d'Aiguilhe Chapel Aiguilhe	Ωβέρνη - Γαλλία
Ely Cathedral Ely	Μεγάλη Βρετανία
Borgund Stave Church Laerdal	Μπόργουντ - Νορβηγία

μπορεί να φανταστεί το μέγεθος της καταστροφής που θα επέλθει από κάποιο καλά οργανωμένο μελλοντικό χτύπημα.

Όπως αναφέρει η έκθεση των μυστικών υπηρεσιών οι τρομοκράτες σχεδιάζουν να επιφέρουν το μεγαλύτερο πολλαπλό χτύπημα στην ιστορία της τρομοκρατίας. Το

γεγονός αυτό αμέσως μόλις έγινε γνωστό έκρουσε αυτομάτως τον κώδωνα του κινδύνου στις αρχές όλων των χωρών της Γηραιάς Ηπείρου.

Η χαμηλού προφίλ έρευνα των μυστικών υπηρεσιών η οποία εξήγαγε και την εν λόγω πληροφορία ξεκίνησε με αφορμή τη δημοσίευση του περιοδικού «Inspire» το οποίο πρόσκειται στο Ισλαμικό Κράτος. Το περιοδικό αυτό αρχικά περιείχε φωτογραφίες από διάφορους χριστιανικούς ναούς της Ευρώπης ενώ σε δεύτερη φάση πρότεινε ουσιαστικά στους "μοναχικούς λύκους" του ISIS να επιλέξουν ως στόχους τις εκκλησίες. Οι τρομοκράτες μαχητές που είναι διάσπαρτοι σε πολλά κράτη της Ευρώπης και όχι μόνο είναι πολύ πιθανό στο μέλλον να ανταποκριθούν στο συγκεκριμένο κάλεσμα.

Κάποιες χώρες έχουν ήδη προχωρήσει στην λήψη προληπτικών μέτρων. Στη Γερμανία για παράδειγμα ήδη οι αρχές έχουν προβεί στην τοποθέτηση τσιμεντένιων οδοφραγμάτων γύρω από τον Καθεδρικό Ναό στην πόλη της Κολωνίας, καθώς οι γερμανικές μυστικές υπηρεσίες, (BND) Bundesnachrichtendienst, (MAD) Militärischer Abschirmdienst και (BfV) Bundesamt für Verfassungsschutz πιστεύουν ότι αποτελεί στόχο των τζιχαντιστών.

<http://www.capital.gr/diethni/3234385/mustikes-upiresies-tzixantistes-sxediazoun-xtupimata-se-ekklisies-tis-europis>

3.5.2 Τρένα και σιδηροδρομικοί σταθμοί

Μπορεί τα τρένα και οι σιδηροδρομικοί σταθμοί να μην αποτελούν νέο στόχο των τρομοκρατών, καθώς στο παρελθόν πολλά περιστατικά έχουν ήδη συμβεί, ωστόσο νέες πληροφορίες θέλουν στο στόχαστρο των ισλαμιστών τρομοκρατών ξανά τα τρένα και τους σιδηροδρομικούς σταθμούς της Ευρώπης.

Δεν μπορούμε να παραγνωρίσουμε το γεγονός πως πολλές από τις πιο βίαιες και θανατηφόρες επιθέσεις έχουν ήδη συμβεί σε τρένα και μετρό, τόσο σε βαγόνια όσο και στους σταθμούς/αποβάθρες, αυτή την φορά όμως οι επιθέσεις ίσως είναι καλύτερα

συντονισμένες καθώς οι τρομοκράτες έχουν μάθει από τα λάθη τους. Η Ευρώπη λοιπόν η οποία ήδη θρηνεί πολλά θύματα οφείλει να λάβει τα απαραίτητα μέτρα ώστε να αποτρέψει οποιαδήποτε απόπειρα εις βάρος των πολιτών της.

Σύμφωνα με τη γερμανική εφημερίδα «Bild», η οποία επικαλείται το προπαγανδιστικό περιοδικό «Inspire» της Αλ Κάιντα όπως και στην περίπτωση χτυπημάτων σε χριστιανικές ευρωπαϊκές εκκλησίες, η τρομοκρατική οργάνωση Αλ Κάιντα σχεδιάζει νέες επιθέσεις στη γηραιά ήπειρο. Συγκεκριμένα η Αλ Κάιντα καλεί τους υποστηρικτές της μέσω του «Inspire», γραμμένο στην αγγλική γλώσσα με τον τίτλο: «Επιχειρήσεις εκτροχιασμού τρένων» να συμμετάσχουν σε νέες επιθέσεις-τραγωδίες.

Οι Ομοσπονδιακές Αστυνομικές Αρχές της Γερμανίας έχουν προειδοποιήσει ουκ ολίγες φορές για αυξημένο κίνδυνο τρομοκρατικών επιθέσεων σε σιδηροδρομικούς σταθμούς. Μάλιστα στην τελευταία έκθεση των Ομοσπονδιακών Αστυνομικών Αρχών σχετικά με την «κατάσταση της ασφάλειας στη Γερμανία» επισημαίνεται ότι, οι σιδηροδρομικοί σταθμοί παραμένουν μέχρι και σήμερα εκτεθειμένοι στους ισλαμιστές τρομοκράτες.

<https://www.newsbomb.gr/kosmos/story/817702/vild-ektroxiasmoi-trenon-stin-eyropi-o-epomenos-stoxos-ton-tromokraton#ixzz4seH8QYO>

3.6 Επικίνδunami ευρωπαϊκοί ταξιδιωτικοί προορισμοί

Μπορεί ο φόβος της μετακίνησης των ταξιδιωτών να είναι διάχυτος σε όλο τα μήκη και πλάτη της Ευρωπαϊκής ηπείρου, ωστόσο η επικινδυνότητα διαφέρει θεαματικά από χώρα σε χώρα. Αυτή την εκτενέστερη ανάλυση έρχεται να καλύψει και ο παρακάτω πίνακας ο οποίος κατατάσσει χώρες της Ευρώπης στο αντίστοιχο επίπεδο επικινδυνότητας (Υψηλός κίνδυνος, Γενικός κίνδυνος, Χαμηλός Κίνδυνος, Ασφαλής προορισμός).

Πίνακας 3.2 - Επικινδυνότητα προορισμού ανα Ευρωπαϊκή χώρα

Χώρα	Επίπεδο κινδύνου προορισμού			
	Υψηλός κίνδυνος	Γενικός κίνδυνος	Χαμηλός κίνδυνος	Ασφαλής προορισμός
Ελλάδα		***		
Ιταλία		***		
Γαλλία	****			
Ισπανία		***		
Πορτογαλία			**	
Νορβηγία			**	
Φινλανδία			**	
Σουηδία		***		
Δανία		***		
Ολλανδία		***		
Ελβετία				*
Ουγγαρία				*
Σλοβακία			**	
Αυστρία		***		
Γερμανία	****			
Βέλγιο	****			
Τσεχία				*

Πολωνία				*
----------------	--	--	--	---

(<http://newpost.gr/kosmos/584415/oi-pio-epikindynoi-taksidiwtikoi-proorismoi-sthn-eyrwph>)

3.6.1 Συμπεράσματα

Όπως παρατηρούμε και στον πίνακα οι αποκλίσεις μεταξύ των χωρών με βάση τον κίνδυνο τον οποίο διατρέχουν οι τουρίστες είναι εμφανέστατες. Προς καλύτερη κατανόηση της παρούσας κατηγοριοποίησης αναφέρονται ενδεικτικά τα εξής στοιχεία:

- Οι χώρες οι οποίες συγκεντρώνουν τα υψηλότερα ποσοστά κινδύνου (υψηλός κίνδυνος) είναι οι χώρες στις οποίες στο παρελθόν έχει συμβεί τουλάχιστον ένα τρομοκρατικό χτύπημα. Φυσικά όσο πιο πρόσφατο είναι το χτύπημα τόσο μεγαλύτερος είναι και ο κίνδυνος

Εάν κάποιες χώρες έπρεπε να επιλεγθούν ως οι πιο επικίνδυνες αυτές θα ήταν σίγουρα:

1. Η Μεγάλη Βρετανία
2. Η Γαλλία
3. Το Βέλγιο
4. Η Ισπανία

- Ο λόγος κατάταξης τους στην κορυφή της λίστας του τρόμου δεν είναι άλλος από τον αριθμό τρομοκρατικών επιθέσεων που έχουν συμβεί εντός των συνόρων τους (πχ Μεγάλη Βρετανία) αλλά και άλλες παράμετροι όπως οι βίαιες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που σε συνδυασμό με κάποιο τρομοκρατικό χτύπημα εκτοξεύονται στην κατάταξη των προορισμών προς αποφυγή.

3.7 Η τρομοκρατία αλλάζει τον τουριστικό χάρτη

Η επανεμφάνιση και έξαρση της διεθνούς τρομοκρατίας τα τελευταία έτη, σε συνδυασμό με τις πολιτικές και κοινωνικές αναταραχές σε πολλές χώρες της ανατολικής Μεσογείου, αποτελούν τους κυριότερους παράγοντες αλλαγής του παγκόσμιου τουριστικού χάρτη.

Τα γεγονότα αυτά περιλαμβάνουν αλληπάλληλες πολύνεκρες τρομοκρατικές επιθέσεις, απόπειρες τρομοκρατικών ενεργειών, βίαιες διαδηλώσεις (Ισπανία), απόπειρες πραξικοπήματος (Τουρκία), επιθέσεις σε πολιτικούς εκπροσώπους κρατών (Τουρκία) κα.

Η παγκόσμια τουριστική βιομηχανία μπορεί ακόμα να αντέχει το βάρος αυτών των γεγονότων ωστόσο προκειμένου να συνεχίσει την αναπτυξιακή της πορεία συνεχώς αναπροσαρμόζεται στα νέα δεδομένα. Το γεγονός αυτό λοιπόν προϋποθέτει την ετήσια ανακατανομή των τουριστών σε διαφορετικά μέρη αναλόγως τα προαναφερθέντα συμβάντα. Με αυτό τον τρόπο κάθε χρόνο υπάρχουν κράτη:

- κερδισμένα
- χαμένα
- ουδέτερα / σταθερής τουριστικής πορείας

Τα τρομοκρατικά χτυπήματα ή οι απόπειρες που επανειλημμένως έχουν συμβεί στην Ευρώπη μπορεί να μην έχουν ανακόψει πλήρως την γενικότερη άνοδο, ωστόσο, την στιγμή που ένας δημοφιλής προορισμός πληγεί, οι συνέπειες είναι ακαριαίες.

Ίσως τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα αποτελούν η Γαλλία και η Τουρκία οι οποίες το έτος 2016 ήταν «οι χαμένοι» της αντίστοιχης τουριστικής σεζόν. Το προαναφερόμενο έτος η συντριπτική πλειονότητα των τουριστών, όπως ήταν άλλωστε προφανές απέφυγε να επισκεφθεί κάποια από τις δύο χώρες για λόγους ασφαλείας. Αυτός ο αριθμός τουριστών όμως δεν ανέβαλε τις διακοπές του αλλά κατευθύνθηκε σε άλλους φαινομενικά περισσότερο ασφαλείς προορισμούς οι οποίοι προσέφεραν το αντίστοιχο τουριστικό προϊόν.

Την εν λόγω χρονιά η Ισπανία και η Πορτογαλία, με μεγάλα «όπλα» τους τον ήλιο και την ασφάλεια ήταν οι «κερδισμένοι» ενώ ακολούθησαν και άλλες χώρες όπως η Κροατία και η Ιταλία. Η Ελλάδα κατόρθωσε να κερδίσει επίσης ένα κομμάτι των τουριστών που ανέβαλαν την επίσκεψή τους στην Τουρκία. Παρ' όλα αυτά το κέρδος αυτό αντισταθμίστηκε από την αριθμητική μείωση των Τούρκων επισκεπτών που συνήθιζαν να έρχονται στην χώρα μας τα προηγούμενα χρόνια. Η Ελλάδα δεν προέβλεψε ούτε κινήθηκε γρήγορα και σωστά ώστε να αποκομίσει μεγαλύτερο όφελος του μέρους των τουριστών που δεν επισκέφθηκαν την Τουρκία. Φυσικά δεν διέθετε και τις απαραίτητες υποδομές ώστε να διαχειριστεί όπως η Ισπανία αυτό το έκτακτο τουριστικό «κύμα».

Τα προβλήματα ωστόσο δεν περιορίζονται στις πληγείσες χώρες αλλά μεταφέρονται σε ολόκληρη την Ευρώπη η οποία έπειτα από την έξαρση του τρομοκρατικού φαινομένου αντιμετωπίζει μια γενικότερη πτώση του τουρισμού. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός πως το Υπουργείο Εξωτερικών της Αμερικής έχει εκδώσει ταξιδιωτική οδηγία σύμφωνα με την οποία προειδοποιεί τους Αμερικανούς που επιθυμούν να επισκεφθούν τη Γηραιά Ήπειρο ότι κάτι τέτοιο είναι εξαιρετικά επικίνδυνο. Επίσης αναφέρει, ότι σε περίπτωση που οι τουρίστες αποφασίσουν να πραγματοποιήσουν την επίσκεψή τους, πρέπει να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα προστασίας για τον εαυτό τους, καθώς και να είναι σε απόλυτη ετοιμότητα καθ' όλη την διάρκεια του ταξιδιού και της διαμονής τους.

Όπως όλοι γνωρίζουν οι ταξιδιωτικές οδηγίες δεν ευνοούν την τουριστική κίνηση αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως αποτρεπτικός παράγοντας μετακίνησης ανθρώπων σε τόπους άλλους πέρα αυτών που διαμένουν. Συγκεκριμένα τόσο οι ταξιδιωτικές οδηγίες όσο και τα γεγονότα αυτά καθ' αυτά διαχωρίζουν τους πολίτες σε δύο μεγάλες κατηγορίες :

1. Η 1^η κατηγορία περιλαμβάνει το μέρος των τουριστών που θεωρούν πως μια τρομοκρατική επίθεση δεν πρέπει να αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα τους ταξιδιού τους καθώς το χτύπημα που έγινε ανήκει στο παρελθόν και οι πιθανότητες επανάληψης του είναι ελάχιστες. Από μια άποψη κάτι τέτοιο μπορεί να ισχύει καθώς ο έλεγχος και η αστυνόμευση αυξάνονται κατακόρυφα έπειτα από κάθε αναταραχή που συμβαίνει στην χώρα. Από την άλλη χώρες όπως το

Ηνωμένο Βασίλειο έχουν αποτελέσει επανειλημμένως στόχο των τρομοκρατών. Συνήθως σε αυτή την κατηγορία βρίσκονται άτομα νεαρότερης ηλικίας που δεν θορυβούνται από τα γεγονότα και παραβλέπουν τις απειλές των τρομοκρατών.

2. Η 2^η κατηγορία περιλαμβάνει και την πλειοψηφία του συνόλου των τουριστών οι οποίοι θεωρούν πως η πιθανή εμπλοκή τους σε περιπέτειες και απρόοπτα γεγονότα δεν είναι έξυπνη ιδέα. Αυτή άλλωστε είναι και η πιο λογική αντίδραση. Ο άνθρωπος από την φύση του είναι ον που έχει ανεπτυγμένο το ένστικτο της επιβίωσης και της αντίληψης του κινδύνου. Έτσι αν δεν μπορεί να αντιμετωπίσει κάτι το αποφεύγει εντελώς για όσον το δυνατόν μεγαλύτερο διάστημα. Αποτέλεσμα βέβαια αυτής της ενέργειας είναι οι τουρίστες να αποφεύγουν όχι μόνο το μέρος που διεξήχθη η επίθεση αλλά και τα γειτονικά κράτη τα οποία πιθανόν εγκυμονούν νέους κινδύνους και αποτελούν νέους στόχους.

Η θέση της Ευρώπης έναντι των δυνητικών επισκεπτών της είναι λεπτή και προϋποθέτει άριστο και λεπτό χειρισμό. Ύστερα από την αναζωπύρωση της τρομοκρατίας στην καρδιά της Ευρωπαϊκής Ηπείρου τα δεδομένα και οι απαιτήσεις του τουρισμού αλλάζουν και η Ευρώπη εάν επιθυμεί να συνεχίσει να αποτελεί έναν κορυφαίο τουριστικό προορισμό πρέπει να κριθεί ικανή των νέων προσδοκιών.

<http://www.kathimerini.com.cy/gr/kosmos/245430/?ctype=ar>

Για να κατανοήσουμε όμως ότι η ανάπτυξη του τουρισμού σε μία χώρα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την αίσθηση ασφάλειας που προσφέρει στους επισκέπτες της, θα αναφέρουμε τα παραδείγματα δύο χωρών που στο παρελθόν αποτέλεσαν στόχους τρομοκρατικών επιθέσεων παρατηρώντας τι αντίκτυπο είχε αυτό στον τουρισμό τους.

3.8 Η περίπτωση της Τουρκίας

3.8.1 Τουρκία και τουρισμός

Το πρώτο παράδειγμα αφορά σε μια χώρα η οποία γεωγραφικά δεν ανήκει στην Ευρώπη παρά μόνο ένα μικρό τμήμα της επικράτειας της. Η Τουρκία είναι μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης, του ΝΑΤΟ, του ΟΟΣΑ(7*), του ΟΑΣΕ(8*) και του G-20* των μεγαλύτερων οικονομιών. Η Τουρκία ξεκίνησε διαπραγματεύσεις για πλήρη ένταξη με την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2005, όντας συνδεδεμένο μέλος με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα από το 1963 και έχοντας προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Τελωνειακή Ένωση το 1995.

*G-20 - Ομάδα των Είκοσι. Είναι ένα διεθνές φόρουμ για τις κυβερνήσεις και τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών από τις 20 μεγάλες οικονομίες

Η Τουρκία αποτελεί έναν από τους διασημότερους προορισμούς της Μεσογείου. Η ιστορία του αρχαίου βυζαντίου σε συνδυασμό με την ιδιαίτερη κουλτούρα, την αρχιτεκτονική, την τεράστια γκάμα ξενοδοχείων και ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων, το καλό φαγητό, τα διάσημα παζάρια αλλά και τις καλές τιμές είναι μόνο μερικοί από τους λόγους όπου η Τουρκία είναι ένας από τους αγαπημένους προορισμούς πολλών τουριστών. Η χώρα αυτή κατάφερε να δημιουργήσει ένα πανίσχυρό και άκρως ελκυστικό τουριστικό προϊόν, που μέχρι το 2015 την τοποθετούσε στην 6η θέση της παγκόσμιας κλίμακας επισκεψιμότητας. Μάλιστα το 2015 η Τουρκία προσέλκυσε 36 εκατομμύρια τουρίστες, γεγονός που δημιούργησε νέες, ψηλότερες προσδοκίες για την συνέχεια. Ως στόχος μέχρι το 2022 είχαν τεθεί τα 50 εκατομμύρια τουρίστες.

Κορωνίδα του τούρκικου τουρισμού είναι η Κωνσταντινούπολη, που τα τελευταία χρόνια υποδέχεται πάνω από 10 εκατομμύρια τουρίστες σε ετήσια βάση. Αμέσως μετά ακολουθεί η Αττάλεια και τα τουρκικά παραλία, ενώ εξίσου σημαντικοί πόλοι είναι η Καπαδοκία και η Άγκυρα.

3.8.2 Ανάπτυξη τουρισμού

Η ανάπτυξη του τούρκικου τουρισμού δεν ήρθε από την μία μέρα στην άλλη, ωστόσο οι μεγαλύτεροι ρυθμοί ανάπτυξης παρατηρήθηκαν την τελευταία δεκαετία. Οι κυριότεροι λόγοι οι οποίοι συντέλεσαν στην θεαματική αυτή άνθιση των τελευταίων ετών είναι οι ακόλουθοι:

➤ Η βελτίωση των δημόσιων και ιδιωτικών υποδομών

Το φυσικό κάλλος, τα ιστορικά μνημεία και οι διαθέσιμες δραστηριότητες ενός τόπου δεν είναι από μόνα τους ικανά να προσελκύσουν πάνω από κάποιο συγκεκριμένο αριθμό τουριστών εάν οι υποδομές της χώρας δεν το επιτρέπουν. Ίσως τον 21^ο αιώνα ακούγεται αυτονόητο ωστόσο δεν είναι λίγες οι χώρες οι οποίες έχουν μεγάλο τουριστικό ενδιαφέρον αλλά δεν δέχονται τον αριθμό των τουριστών που υπό άλλες συνθήκες θα μπορούσαν. Ένας από τους λόγους όπου αυτό το φαινόμενο μπορεί να συμβαίνει είναι οι μη φιλικές και χρηστικές για τον τουρίστα υποδομές της χώρας.

Όπως για παράδειγμα:

- Λιμάνια
- Δρόμοι
- Αεροδρόμια

Στην Τουρκία τόσο οι δημόσιες όσο και οι ιδιωτικές υποδομές βελτιώθηκαν αισθητά τα τελευταία χρόνια ώστε να μπορούν να υποστηρίξουν τον μεγάλο αριθμό των επισκεπτών. Περισσότερο όμως απ' όλα αναπτύχθηκαν πολύ οι αεροπορικές μεταφορές. Οι Τουρκικές Αερογραμμές «Turkish Airlines» έγιναν μια από τις κορυφαίες αεροπορικές εταιρίες στον κόσμο, στηρίζοντας μάλιστα οικονομικά κορυφαίες αθλητικές διοργανώσεις με αντάλλαγμα την προβολή τους κυρίως στην Ευρώπη. Σταδιακά δημιουργήθηκαν και άλλες ιδιωτικές τουρκικές αεροπορικές εταιρίες που εξυπηρετούσαν τις ανάγκες μεταφοράς τουριστών στην Τουρκία και τις τέσσερεις εποχές του χρόνου.

➤ **Το επιθετικό σύγχρονο και αποτελεσματικό μάρκετινγκ**

Στον τουριστικό κλάδο είναι πλέον γνωστό ότι χωρίς το σωστό μάρκετινγκ καμία χώρα δεν μπορεί να επιτύχει τα επιθυμητά ποσοστά αφίξεων και εσόδων. Η Τουρκία ήταν από τις χώρες που αναγνώρισε σχετικά νωρίς αυτή την ανάγκη αλλά και την υλοποίησε επενδύοντας σημαντικά χρηματικά ποσά στην προβολή/προώθηση του τουριστικού προϊόντος της.

➤ **Δημιουργία κινήτρων για ανάπτυξη τουριστικών υποδομών**

Σε μια διαρκώς αναπτυσσόμενη τουριστικά χώρα οι νέες ιδιωτικές επενδύσεις και η ανάληψη του επενδυτικού ρίσκου δημιουργίας τουριστικών υποδομών αλλά και η συνεχής εξέλιξη των ήδη υπάρχοντων είναι μονόδρομος.

Συνεπώς η δημιουργία κινήτρων, για την ανάπτυξη μεγάλων ξενοδοχειακών και άλλων τουριστικών υποδομών, μέσω χρηματικών επιχορηγήσεων και άλλων διευκολύνσεων, όπως ευκολίας χορήγησης αδειοδότησης λειτουργίας ή γενικότερα μείωση της γραφειοκρατίας, είναι πολύ σημαντικό στοιχείο μελλοντικής ανάπτυξης της εκάστοτε χώρας.

3.8.3 Κυριότερες μορφές τουρισμού

3.8.3.1 Θρησκευτικός τουρισμός

Η Τουρκία έχει εξελίξει σε μεγάλο βαθμό τα πακέτα του θρησκευτικού τουρισμού τα οποία προσελκύουν εκατομμύρια πιστούς κάθε χρόνο για να θαυμάσουν τις παλιές εκκλησίες, τα μοναστήρια και τα Βυζαντινά προσκυνήματα.

Ειδικότερα τα τελευταία χρόνια η Τουρκία προωθεί όλο και περισσότερο την ανάδειξη χριστιανικών ιερών μνημείων και περιοχών, όπως:

- η Αγία Σοφία

- ο η Μονή της Χώρας στην Κωνσταντινούπολη,
- ο η Εκκλησία του Αποστόλου Πέτρου στην Άγκυρα,
- ο η Έφεσος (σύνδεση με τον Οίκο της Παναγίας και τη Λίμνη των Ιερών Ψαριών στην Νοτιοανατολική Τουρκία).

Πολλά πρακτορεία στην Τουρκία ενεργοποιούνται στον τομέα του θρησκευτικού τουρισμού, προβάλλοντάς τον και δημιουργώντας σειρά βιβλικών περιοδειών που επικεντρώνονται τόσο στην Παλαιά όσο και στην Καινή Διαθήκη.

Η Τουρκία όμως είναι και θρησκευτικός προορισμός πολλών μουσουλμάνων, όπου εκτός της Κωνσταντινούπολης που έχει ονομαστά τζαμιά, στην Κonya, το Μουσουλείο του Mevlana Jelaluddin Rumi (ενός από τους γνωστότερους ποιητές και Δερβίση), με το Τζαμί και τη Σχολή Χορού των Δερβίσηδων, επισκέπτονται περίπου 2 εκατομμύρια μουσουλμάνοι προσκυνητές κατ' έτος.

3.8.3.2 Συνεδριακός τουρισμός

Ένα άλλο επίσης πολύ δυνατό χαρτί της Τουρκίας είναι ο συνεδριακός τουρισμός. Η Τουρκία, εκμεταλλεζόμενη την γεωγραφική της θέση όπου την τοποθετεί κοντά σε:

- ο Ευρώπη
- ο Αφρική
- ο Ασία
- ο Ρωσία

αποτελεί την πρωτεύουσα των διεθνών συνεδρίων και συναντήσεων. Η ποικιλία πολυτελών ξενοδοχείων, τα διαφορετικά και πολλά είδη καταλυμάτων και οι ανεξάντλητες ομορφιές στις επαρχίες της, αναδεικνύουν την Τουρκία σε ασυναγώνιστο συνεδριακό προορισμό.

Ειδικότερα οι μεγάλες επαρχίες της όπως:

- ο η Istanbul,
- ο η Antalya,

- ο η İzmir,
- ο η Bursa,
- ο η Ankara

διαθέτουν μια πλειάδα ξενοδοχείων που παρέχουν άψογες υπηρεσίες για τη διοργάνωση συνεδρίων και συναντήσεων. Οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν συνέδρια, να συμμετάσχουν σε συναντήσεις και παράλληλα να κάνουν ένα μικρό διάλειμμα για χαλάρωση.

(<http://www.goturkey.gr/el/content/page/75/synedriakos-toyrismos> σελ 75)

3.8.3.3 Ιατρικός τουρισμός

Ο ιατρικός τουρισμός απαριθμεί περίπου 30 εκατ. ασθενείς-τουρίστες και ο «τζίρος» της παγκόσμιας αγοράς του συγκεκριμένου είδους σε ετήσια βάση εκτιμάται περίπου στα 150 δις δολάρια. Ο λόγος αυτός είναι κάτι περισσότερο από αρκετός ώστε να πείσει μια χώρα να ασχοληθεί και να εκμεταλλευτεί με την θετική έννοια του όρου την συγκεκριμένη προσοδοφόρα τουριστική μορφή.

Σύμφωνα με στοιχεία που ανακοίνωσε το Υπουργείο Υγείας της Τουρκίας, το 2016, η χώρα δέχθηκε 583.000 τουρίστες υγείας, έναντι 109.000 ατόμων το 2010. Η διαφορά του αριθμού των τουριστών και επομένως των κερδών είναι κάτι περισσότερο από αισθητή. Το γεγονός αυτό, κατέταξε την Τουρκία μέσα στους 10 κορυφαίους προορισμούς για ιατρικό τουρισμό ενώ μέχρι πριν πέντε χρόνια, βρίσκονταν μόλις στην 17η θέση.

(<http://insuranceworld.gr/38735/eidiseis/oikonomia-politikoi/o-iatrikos-tourismos-afxithike-5-fores-stin-tourkia-stin-ellada-poso/>)

3.8.4 Πτώση Τουρκικού τουρισμού

Όλα κυλούσαν ομαλά στην Τουρκία καθώς ο τουρισμός και τα έσοδα της χώρας από αυτόν πήγαιναν από το καλό στο καλύτερο. Οι προσδοκίες μεγάλωναν και νέα φιλόδοξα σχέδια τουριστικής ανάπτυξης είχαν τεθεί επί τάπητος. Όμως τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν όπως όλοι ανέμεναν καθώς μια σειρά από αρνητικά γεγονότα ήρθε να ταράξει την χώρα. Στο τέλος του έτους 2015 άρχισαν και τα πρώτα προβλήματα.

3.8.4.1 Πολιτικές, Κοινωνικές αναταραχές

Εντάσεις με Συρία και Ιράκ και συχνή αλλαγή στρατοπέδων και συμμάχων.

Γεγονότα όπως:

1. Η ανταλλαγή πυρών των τουρκικών ειδικών δυνάμεων με την Ταχρίρ αλ-Σαμ, ένα συριακό συνασπισμό ισλαμιστικών ομάδων, κοντά στο χωριό Καφρ Λουσίν στα σύνορα μεταξύ της Τουρκίας και της συριακής επαρχίας Ιντλίμπ.
2. Η τεταμένη κατάσταση στα σύνορα Τουρκίας, Ιράκ και Συρίας μετά το δημοψήφισμα στο ιρακινό Κουρδιστάν όπου χιλιάδες Κούρδοι ψήφισαν υπέρ της ανεξαρτησίας τους.

Βίαιες διαδηλώσεις κατά του Ερντογάν

Οι βίαιες διαδηλώσεις κατά του προέδρου της Τουρκίας είναι πλέον συχνό φαινόμενο στην Τουρκία. Ένα τέτοιο γεγονός φυσικά κάθε άλλο παρά ενθαρρυντικό μπορεί να είναι για κάποιον επισκέπτη που θέλει να επισκεφθεί την Κωνσταντινούπολη. Τεράστιο πλήθος κόσμου καθοδηγούμενο άλλες φορές από την αντιπολίτευση και άλλες δρώντας αυτόνομα κατακλύζει κάθε τόσο κεντρικούς δρόμους της πόλης ζητώντας επίμονα την παραίτηση του προέδρου.

Αυτές οι διαδηλώσεις βέβαια τις περισσότερες φορές καταλήγουν σε βίαιες συγκρούσεις πολιτών και αστυνομίας διαταράσσοντας έτσι το γενικότερο πολιτικό και κοινωνικό σκηνικό της χώρας. Ιδιαίτερα το τελευταίο έτος δεν είναι λίγες και οι φορές όπου η προσωπική φρουρά του Ερντογάν επιτίθεται η ίδια σε διαδηλωτές. Επίσης στο παρελθόν έχουν γίνει συλλήψεις δημοσιογράφων και άλλων ανθρώπων ικανών να βλάψουν την εικόνα και θέση του Τούρκου προέδρου.

Αύξηση του θρησκευτικού φανατισμού.

Η ερώτηση εάν και κατά πόσον η θρησκεία συντελεί στη μείωση ή αύξηση της βίας κι εγκληματικότητας σε μια χώρα δεν μπορεί να απαντηθεί με έναν μόνο τρόπο. Φυσικά όλες οι θρησκείες δεν πρεσβεύουν τα ίδια πράγματα αλλά ακόμα και οι «καλύτερες» των ιδεολογιών, όταν οδηγηθούν στην υπερβολή μπορούν να οδηγήσουν σε φανατισμό και αρνητικά αποτελέσματα.

Πολλές φορές δεν είναι η θρησκεία αυτή καθ' εαυτή που οδηγεί σε φανατισμό, αλλά η ερμηνεία που της δίνουν οι οπαδοί της. Ωστόσο, συχνά οι θρησκείες ισχυρίζονται ότι όποιος δεν ακολουθεί έναν συγκεκριμένο τρόπο ζωής και κανόνες είναι λιγότερο ηθικός ή άξιος. Ένα σύνολο παραγόντων όπως το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και η «πλύση εγκεφάλου» που πολλά παιδιά δέχονται από μικρή ηλικία μπορεί να οδηγήσει σε φανατισμό και μαζική βία. Με τον τρόπο αυτόν, η θρησκεία γίνεται αιτία βίας και σύγκρουσης .

Συγκεκριμένα στην Τουρκία τα φαινόμενα θρησκευτικού φανατισμού είναι έντονα και η αποδοχή άλλων θρησκειών είναι σχεδόν μηδαμινή. Αυτό το γεγονός προφανώς δεν δρα θετικά στον τομέα του τουρισμού, καθώς οι ταξιδιώτες με διαφορετικές θρησκευτικές πεποιθήσεις δεν θεωρούνται καλοδεχούμενοι και αποδεκτοί.

<http://www.avgi.gr/article/10811/7511446/bia-kai-threskeutikosphontamentalismos>))

24/11/2015 Η κατάρριψη του ρωσικού μαχητικού

Στις 24 Νοεμβρίου 2015 και τοπική ώρα 09.24 μαχητικό αεροσκάφος F-16 της τουρκικής πολεμικής αεροπορίας κατέρριψε ένα ρωσικό βομβαρδιστικό τύπου Sukhoi Su-24M που επιχειρούσε δράση κατά Σύριων Τουρκμένων ανταρτών στη βόρεια Συρία. Η κατάρριψη συνέβη εντός του εναέριου χώρου της Συρίας και σε μικρή απόσταση από τα τουρκο-συριακά σύνορα. Η αιτιολογία ανέφερε ότι το ρωσικό αεροσκάφος είχε παραβιάσει προηγουμένως τον εναέριο χώρο της Τουρκίας επί δεκαεπτά δευτερόλεπτα. Οι δύο Ρώσοι πιλότοι εκτινάχθηκαν επιτυχώς αλλά τελικά διεσώθη μόνο ο συγκυβερνήτης, καθώς ο κυβερνήτης, φονεύθηκε στον αέρα, από τα πυρά των ανταρτών, καθώς έπεφτε με το αλεξίπτωτο. Το αεροσκάφος μετά την πτώση του βρέθηκε επί του συριακού εδάφους, 4 χλμ. νότια των συνόρων. Επίσης πρέπει να αναφερθεί την ομάδα εντοπισμού και διάσωσης των παραπάνω φονεύθηκε ένας ακόμη Ρώσος πεζοναύτης.

Η "επιλογή" της Τουρκίας να προχωρήσει σε κατάρριψη ανέβασε δραματικά την ήδη υφιστάμενη διεθνή ένταση. Ως γεγονός κυριάρχησε για αρκετές μέρες στα διεθνή μέσα ενημέρωσης με θέσεις, παραθέσεις και αντιπαραθέσεις τόσο στον στρατιωτικό όσο και στον πολιτικό και διπλωματικό χώρο.

15/07/2016 Αποτυχημένη Απόπειρα πραξικοπήματος

Στις 15 Ιουλίου 2016, μέρος του τουρκικού στρατού οργάνωσε πραξικόπημα για την ανατροπή της κυβέρνησης. Οι πραξικοπηματίες προσπάθησαν αποτυχημένα να συλλάβουν τον Πρόεδρο της χώρας Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος εκείνη την ημέρα ήταν σε ξενοδοχείο στη Μαρμαρίδα. Μέσω τηλεφώνου ήρθε σε επαφή με τον λαό και τον κάλεσε να μην υπακούσει τους πραξικοπηματίες, την ώρα που στρατιωτικές δυνάμεις πιστές στην κυβέρνηση αναλάμβαναν σταδιακά τον έλεγχο. Για το πραξικόπημα ο Ερντογάν, όπως και άλλοι κρατικοί αξιωματούχοι, κατηγόρησε ως υπαίτιο τον Φετουλάχ Γκιουλέν.

19/12/2016 Δολοφονία του Ρώσου πρέσβη

Στις 19 Δεκεμβρίου 2016 σημειώθηκε φονική επίθεση με θύμα τον Ρώσο πρεσβευτή Αντρέι Καρλόφ στην Άγκυρα στα εγκαίνια έκθεσης στο Κέντρο Μοντέρνας Τέχνης όταν ένοπλος άνοιξε πυρ τραυματίζοντας θανάσιμα τον διπλωμάτη.

(<http://www.protothema.gr/epikairotita/dolofonia-rosou-presvi/>)

Δράστης της επίθεσης ήταν ένας 22άχρονος αστυνομικός των ειδικών δυνάμεων ο οποίος βρισκόταν πίσω από τον πρέσβη παριστάνοντας το φρουρό του. Μετά τη δολοφονία του πρέσβη η γκαλερί περικυκλώθηκε από αστυνομικές δυνάμεις, ακολούθησε ένοπλη συμπλοκή κατά την οποία σκοτώθηκε ο δράστης, Μεβλούτ Μερτ Αλτινμπάς.

Πριν πυροβολήσει εναντίον του Ρώσου πρεσβευτή, φώναξε «Μην ξεχνάτε το Χαλέπι» και στη συνέχεια «Ο Αλλάχ είναι μεγάλος».

(<http://archive.philenews.com/el-gr/eidiseis-kosmos/47/345187/dolofonia-rosou-presvi-astynomikos-o-drastis-fonaze-gia-to-chalepi>)

Όπως ήταν αναμενόμενο αυτός ο θάνατος ήρθε να ταραξεί εκ νέου τις σχέσεις Τουρκίας-Ρωσίας καθώς και του ευρύτερου πολιτικού σκηνικού σε παγκόσμιο επίπεδο.

3.8.5 Τρομοκρατία στην Τουρκία

01/01/2017 Κωνσταντινούπολη

28/06/2016 επίθεση στο διεθνές αεροδρόμιο Ατατούρκ

Την 28^η Ιουνίου τριπλή επίθεση αυτοκτονίας συγκλόνισε το διεθνές αεροδρόμιο «Ατατούρκ» της Κωνσταντινούπολης, με αποτέλεσμα 41 άνθρωποι να χάσουν τη ζωή τους και 239 να τραυματιστούν.

<http://www.tovima.gr/world/article/?aid=811415>

3.8.6 Συνέπειες

Το 2016 αποτέλεσε την χρονιά που έχασαν την ζωή τους εκατοντάδες άτομα σε τρομοκρατικές ενέργειες, ενώ το ίδιο έτος υπήρξαν τεράστιες εντάσεις όπως η απόπειρα του αποτυχημένου πραξικοπήματος. Όπως ήταν αναμενόμενο η απώλεια τουριστών ήταν εμφανέστατη. Πάνω από δέκα χώρες εξέδωσαν διαφόρων ειδών ταξιδιωτικές οδηγίες σε βάρος της Τουρκίας, η οποία είδε τους τουρίστες να μειώνονται μετά από πολλά χρόνια συνεχούς ανόδου.

Η ζημιά ήταν πολύ μεγάλη, ωστόσο αρκετά εκατομμύρια τουρίστες προτίμησαν την Τουρκία και αυτή τη δύσκολη χρονιά. Οι καλές υποδομές και το χαμηλό κόστος ήταν οι κυριότεροι λόγοι που κάποιοι τουρίστες έβαλαν τον φόβο στην άκρη και επισκέφτηκαν την χώρα.

Πιο συγκεκριμένα, το 2016 ο αριθμός των επισκεπτών μειώθηκε κατά 24,6% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Λίγοι περισσότεροι από 31 εκατομμύρια άνθρωποι επισκέφθηκαν την Τουρκία έναντι 42 εκατομμυρίων το 2015. Ανάμεσά τους περίπου το 20% ήταν Τούρκοι εγκατεστημένοι στο εξωτερικό. Οι κατά κεφαλή δαπάνες σημείωσαν επίσης μείωση, από τα 756 δολάρια κατά μέσο όρο το 2015 στα 705 δολάρια το 2016.

Η «κατάρρευση» του τομέα του τουρισμού, τα έσοδα από τον οποίο αποτελούσαν μεγάλο τμήμα του ΑΕΠ(9*), είχε ισχυρή επίπτωση στην ανάπτυξη της τουρκικής οικονομίας. Έτσι η οικονομία σημείωσε ύφεση το τρίτο τρίμηνο του 2016, για πρώτη φορά από το 2009, με συρρίκνωση σχεδόν 2% σε σχέση με την ίδια περίοδο το 2015.

Τον Αύγουστο, ο αριθμός των Ρώσων τουριστών έπεσε σχεδόν κατά 84% σε σύγκριση με τον Αύγουστο του 2015.

<http://www.voria.gr/article/tourkia-i-tromokratikes-epithesis-prokalesan-katarrefsi-ton-esodon>

3.8.7 Η αντίδραση της Τουρκίας

Ο τουρκικός τουρισμός μπορεί να δέχθηκε τεράστιο πλήγμα όμως δεν παρέδωσε τα όπλα. Όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων η Τουρκία διαχειρίστηκε με ικανοποιητικό τρόπο τα απρόσμενα γεγονότα. Αυτός είναι άλλωστε και ο λόγος που προσδίδει περισσότερο ενδιαφέρον στην περίπτωση της.

Σε άλλες χώρες όπως για παράδειγμα η Αίγυπτος η καταστροφή ήταν σχεδόν ολοκληρωτική καθώς έπειτα από τις δύσκολες καταστάσεις ο τουρισμός τους δεν ανέκαμψε. Αντιθέτως η Τουρκία έχει διαμορφώσει ισχυρό τουριστικό προϊόν ενώ παράλληλα επενδύει πολλά εκατομμύρια στην προώθηση και την προβολή «παλεύοντας» μέχρι τέλους να σώσει όλα όσα έχτιζε τόσα χρόνια.

Στην Ευρώπη και την Ασία, παντός είδους διαφημίσεις για διακοπές στην Τουρκία κάνουν την εμφάνιση τους. Η κυβέρνηση δίνει μεγάλα κίνητρα πληρώνοντας έξι χιλιάδες σε κάθε τσάρτερ που προσγειώνεται στη χώρα. Ακόμη και ο ίδιος ο πρόεδρος Ερντογάν ασχολείται σε προσωπικό επίπεδο με την προσέλκυση τουριστών. Αυτό αποδεικνύεται περίτρανα από την θεματολογία των ομιλιών του σε διάφορες επισκέψεις που πραγματοποιεί κατά καιρούς σε διάφορες χώρες. Για παράδειγμα, σε επίσκεψη του σε χώρες της Αφρικής, οι ομιλίες του είχαν τουριστικό προσανατολισμό θέλοντας να προσελκύσει τα εκατομμύρια των Αφρικανών

χριστιανών που έχουν όνειρο ζωής να ακολουθήσουν τα βήματα του Αποστόλου Παύλου. Τόνισε πως δεκάδες χριστιανικές εκκλησίες και εβραϊκές συναγωγές αναστηλώθηκαν με στόχο την προσέλκυση τουριστών.

Επίσης εκατοντάδες δημοσιογράφοι και τουριστικοί πράκτορες από όλο τον κόσμο προσκαλούνται στη χώρα με το δέλεαρ της δωρεάν ή μειωμένης σε κόστος μετακίνησης και διαμονής για να γνωρίσουν τουριστικά την χώρα και να την διαφημίσουν. Όσο μεγαλύτερο το κοινό, η δύναμη ή οι πελάτες των δημοσιογράφων και τον τουριστικών πρακτόρων αντίστοιχα τόσο καλύτερη είναι και η μεταχείριση τους στην χώρα υποδοχής.

Από την άλλη πλευρά όλες αυτές οι ενέργειες έχουν συγκεκριμένη δύναμη. Αν οι τρομοκρατικές επιθέσεις συνεχιστούν καθώς κανείς δεν μπορεί να εγγηθεί πως θα σταματήσουν, τα τουριστικά νούμερα θα μειωθούν ακόμη περισσότερο σε βαθμό που δεν θα μπορούν να συντηρήσουν την τουριστική βιομηχανία τις χώρας. Το 2017 είναι ίσως η πιο κρίσιμη χρονιά για τον τουρκικό τουρισμό.

[\(http://omorfataxia.gr/gnomi-apopsi/skliro-karydi-o-tourkikos-tourismos-alla-gia-poso-akomi/\)](http://omorfataxia.gr/gnomi-apopsi/skliro-karydi-o-tourkikos-tourismos-alla-gia-poso-akomi/)

3.9 Η περίπτωση της Γαλλίας

3.9.1 Γαλλία και Τουρισμός

Το δεύτερο παράδειγμα αφορά μια από τις μεγαλύτερες τόσο σε έκταση όσο και σε οικονομική δύναμη χώρες της Ευρώπης η οποία αποτελεί παραδοσιακά τουριστικό προορισμό, την Γαλλία.

Η Γαλλία αποτελεί τον πρώτο σε προτίμηση τουριστικό προορισμό στον κόσμο με περισσότερους από 84 εκατομμύρια ξένους επισκέπτες ετησίως. Παραμένει λοιπόν στην πρώτη θέση της παγκόσμιας κατάταξης, ενώ ο τομέας του τουρισμού, πλεονάζων και δυναμικός, εξελίσσεται ταχέως υπό τα συνδυασμένα αποτελέσματα της προσέλκυσης νέων πελατών και της διευρυμένης διεθνούς τουριστικής προσφοράς.

Ο τουριστικός τομέας βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη με στόχο νέους πελάτες. Σήμερα, η ανάπτυξη των ξένων τουριστών στη Γαλλία βασίζεται κατά κύριο λόγο στους τουρίστες που προέρχονται από την Ευρώπη και την Ασία. Οι τουρίστες Γερμανικής καταγωγής κατέχουν την πρώτη θέση των ξένων τουριστών από την Ευρώπη στη Γαλλία, ξεπερνώντας ακόμα και τους Βρετανούς.

Αξιοσημείωτο επίσης είναι ότι ακόμα και οι πρώτες χώρες που επλήγησαν από την οικονομική κρίση, όπως η Ελλάδα και η Πορτογαλία δείχνουν να δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση στην Γαλλία κατά τις μέρες των εορτών και των θερινών μηνών. Όσον αφορά την Ασία, οι Κινέζοι τουρίστες έρχονται πρώτοι (1,5 εκατομ.) στην επιλογή της Γαλλίας για διακοπές.

Ο τουρισμός αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα του εξωτερικού εμπορίου της Γαλλίας. Από το 1999, κατέχει την πρώτη πλεονάζουσα θέση στο ισοζύγιο πληρωμών. Το υπόλοιπο του τουριστικού ισοζυγίου καταγράφει αύξηση. Η αύξηση του αριθμού ημερών παραμονής και διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα οδηγεί στην αύξηση των εξόδων διαμονής των ξένων τουριστών στη Γαλλία τα οποία ανέρχονται σε 35,8 εκατομμύρια ευρώ.

3.9.2 Κυριότερες μορφές τουρισμού

Η Γαλλία χαρακτηρίζεται από ποικιλία στην προσφορά **(S)** συνδυάζοντας αρμονικά πληθώρα προορισμών:

1. πόλη
2. εξοχή
3. παραλία
4. βουνό

αλλά και προϊόντων/υπηρεσιών:

1. καταλύματα
2. δραστηριότητες
3. εστίαση

καλύπτοντας έτσι την μεγάλη ζήτηση **(D)**.

Αν και οι μορφές τουρισμού που υπάρχουν στην Γαλλία είναι πολλές οι κυριότερες αυτών είναι:

Αθλητικός Τουρισμός

Η Γαλλία αποτελεί δημοφιλή προορισμό για σκι. Επίσης χαρίζει στους επισκέπτες της την δυνατότητα να συμμετάσχουν και να παρακολουθήσουν αθλήματα όπως:

- Ιππασία
- Γκολφ
- Ράγκμπι
- Ποδηλασία

Τέλος το έτος 2016 και συγκεκριμένα από 10 Ιουνίου έως 10 Ιουλίου η Γαλλία φιλοξένησε το Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Ποδοσφαίρου γνωστό ως Euro. Το

Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Ποδοσφαίρου διεξάγεται κάθε 4 χρόνια και διοργανώνεται από την Ένωση Ευρωπαϊκών Ποδοσφαιρικών Ομοσπονδιών UEFA.

Σημαντική διαφορά σε σχέση με τα προηγούμενα Ευρωπαϊκά Πρωταθλήματα ήταν ότι για πρώτη φορά συμμετείχαν στην διοργάνωση όχι 16 αλλά 24 ομάδες οι οποίες ανταγωνίστηκαν για τον τίτλο σε 55 συνολικά αγώνες.

Όπως είναι λογικό μια διοργάνωση τέτοιου επιπέδου συνεισφέρει σημαντικά στη τόνωση της εθνικής αλλά και τοπικής οικονομίας. Οι αγώνες μοιράστηκαν σε 10 συνολικά στάδια τα οποία βρίσκονται σε διαφορετικές πόλεις, με αποτέλεσμα η πίτα των κερδών να μοιραστεί σε περισσότερα κομμάτια.

Επιχειρησιακός τουρισμός

Ο επιχειρησιακός τουρισμός είναι επίσης ένας πολύ βασικός τομέας του Γαλλικού τουρισμού. Το έτος 2011 έλαβαν χώρα στην Γαλλία 6.081 σε αριθμό εκδηλώσεις με επιχειρηματικό ενδιαφέρον. Η χώρα διαθέτει την δυναμική να καλύψει τις αντίστοιχες απαιτήσεις για εκδηλώσεις για αυτό άλλωστε και πρωταγωνιστεί στην λίστα επιλογών των υπευθύνων διοργανωτών.

Η σωστή κάλυψη των απαιτήσεων των επαγγελματιών/τουριστών έγκειται τόσο στην κάλυψη των απαιτήσεων τους όσο και στην ποιοτική μεταχείριση των αναγκών τους καθ όλη την διάρκεια του ταξιδιού τους.

Πολιτιστικός τουρισμός

Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική μορφή τουρισμού, αφού το πολιτιστικό κίνητρο ήταν και παραμένει ένας από τους κυριότερους λόγους ταξιδιών για τους τουρίστες σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η Γαλλία θεωρείται από τους σημαντικότερους πολιτιστικούς προορισμούς και όχι άδικα καθώς αποτελεί κέντρο της Αναγέννησης, των τεχνών και του Ευρωπαϊκού πολιτισμού γενικότερα. Η ανάδειξη των σπουδαίων μνημείων και των πόρων

πολιτιστικής κληρονομιάς ενός προορισμού αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κουλτούρας του λαού. Μερικά παραδείγματα της εν λόγω κατηγορίας θα μπορούσαν να είναι:

- ιστορικά μνημεία (Αψίδα του Θριάμβου)
- θρησκευτικά μνημεία (Παναγία των Παρισίων)
- δομημένο περιβάλλον αρχιτεκτονικής αξίας (Πύργος του Άιφελ)
- παραδοσιακοί οικισμοί (Μονμάρτη)
- ιστορικά κέντρα πόλεων (Παρίσι)
- πολιτιστικές εκδηλώσεις (μουσικής, χορού, τέχνης, θεάτρου)
- θεματικά πάρκα (Disneyland)

Γαστρονομικός τουρισμός

- Ο Γαστρονομικός τουρισμός και ιδιαίτερα η υποκατηγορία του οινοτουρισμού αποτελούν έναν πολύ δυναμικό και προσοδοφόρο τομέα με 24 εκατομμύρια επισκέπτες στις Γαλλικές αμπελοοινικές περιοχές. Προορισμοί όπως το Παρίσι, η Κυανή ακτή και το Μον-Σαιν-Μισέλ αντικατοπτρίζουν πλήρως τον πλούτο και την ποιότητα της γαστρονομικής ποικιλίας που προσφέρει η Γαλλία. Επίσης, όλο και περισσότεροι νέοι προορισμοί πραγματοποιούν έργο προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις προσδοκίες των απαιτητικών διεθνών επισκεπτών. Οι επισκέπτες ταξιδεύουν πλέον στο σύνολο της χώρας και δεν περιορίζονται στα γεωγραφικά πλαίσια του τουριστικού κέντρου. Ιδίως οι πιο ανήσυχοι και «διαβασμένοι» επισκέπτες αφιερώνουν ένα μεγάλο σύνολο του χρόνου παραμονής τους για να επισκεφθούν τις Γαλλικές επαρχίες και να γευτούν τοπικά εδέσματα όπως διαφόρων ειδών τυριά αλλά και εκλεκτές ποικιλίες κρασιών.

3.9.3 Παρίσι

Στην λίστα των Ευρωπαϊκών χωρών, όπου τα τουριστικά τους έσοδα προέρχονται κατά κύριο λόγο από τις πρωτεύουσες τους, η Γαλλία βρίσκεται στις κορυφαίες θέσεις τις λίστας. Το Παρίσι αποτελεί τον θεμέλιο λίθο της Γαλλικής οικονομίας, ως εκ τούτου μια ξεχωριστή αναφορά σε αυτό κρίνεται απαραίτητη.

Η πόλη του φωτός προσελκύει κάθε χρόνο εκατομμύρια τουρίστες από όλον τον κόσμο που έρχονται να θαυμάσουν τα μνημεία της πόλης, την αρχιτεκτονική της αλλά και τα πλούσια σε εκθέματα μουσεία. Πολυσύχναστο κομμάτι της πόλης αποτελεί ο ποταμός Σηκουάνας ο οποίος χωρίζει την πόλη σε δύο μέρη, την αριστερή και τη δεξιά όχθη.

3.9.4 Πτώση Γαλλικού Τουρισμού

➤ Απεργίες-διαδηλώσεις

Όπως είναι γνωστό οι Γάλλοι πολίτες αντιδρούν συχνά και έντονα σε διάφορες πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές και καταστάσεις. Πολλές απεργίες, διαδηλώσεις και επεισόδια έχουν λάβει χώρα στην Γαλλία και ιδιαίτερα στο Παρίσι το οποίο αποτελεί το κέντρο των μεγάλων αποφάσεων της χώρας.

Ωστόσο, αιτία για μία από τις μεγαλύτερες αναταραχές του έτους 2016 και συνεπώς αιτία ακύρωσης πολλών εισιτηρίων από πλευράς τουριστών, αποτέλεσε η αυτόματη έγκριση μέσω προεδρικού διατάγματος ενός νομοσχεδίου που περιελάμβανε σημαντικές μεταρρυθμίσεις σχετικά με το Γαλλικό Εργατικό Δίκαιο. Πιο αναλυτικά, το συγκεκριμένο άρθρο θα έδινε την δυνατότητα στις επιχειρήσεις να διαπραγματεύονται απευθείας όρους και συνθήκες εργασίας με τους εργαζομένους, αντικαθιστώντας με αυτό τον τρόπο τις συλλογικές κλαδικές διαπραγματεύσεις. Επίσης οι εργοδότες θα είχαν την δυνατότητα να αυξήσουν τις ώρες εργασίας των εργαζομένων από 35 ώρες την εβδομάδα σε 46 ώρες, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις

ακόμα και 60, χωρίς ο εργαζόμενος να μπορεί να διασφαλίσει ότι θα πληρωθεί για τις υπερωρίες. Τέλος το άρθρο καθιστά ευκολότερο για τους εργοδότες να πραγματοποιούν απολύσεις.

Οι απεργίες έγιναν στο μετρό, σε σιδηροδρόμους και αεροδρόμια λίγες ημέρες πριν από την έναρξη του Euro 2016, στις 10 Ιουνίου. Η ημερομηνία μόνο τυχαία δεν ήταν καθώς η κυβέρνηση είχε επενδύσει πολλά στην διεξαγωγή της ποδοσφαιρικής διοργάνωσης. Η οποία φυσικά θα επέφερε και τεράστια κέρδη στη χώρα.

Την οργάνωση της απεργίας ανέλαβαν 8 συνδικαλιστικά σωματεία της χώρας, ενώ στο πλευρό τους τάχθηκε η γαλλική εταιρεία σιδηροδρόμων, που ήταν ο επίσημος μεταφορικός φορέας της διοργάνωσης Euro και η πολιτική αεροπορία.

Στη Γαλλία λοιπόν δεν πραγματοποίησαν απεργίες μόνο οι εργαζόμενοι του Παρισιού αλλά ολόκληρης της χώρας. Σε αρκετές πόλεις τα μέσα μαζικής μεταφοράς νέκρωσαν για περίπου ένα μήνα. Το ίδιο χρονικό διάστημα διαδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν στις μεγάλες πόλεις όπως το Παρίσι, τη Lyon αλλά και σε μικρότερες όπως το Montpellier και η Toulouse.

<https://www.thelocal.fr/20160529/france-set-for-transport-strike-chaos>

➤ Πλημμύρες

Τον Ιούνιο του 2016 η Γαλλία και ιδιαίτερα το Παρίσι ήρθαν αντιμέτωποι με μεγάλες πλημμύρες που προκλήθηκαν έπειτα από τις ισχυρές βροχοπτώσεις στην κεντρική Ευρώπη. Η στάθμη του νερού στον ποταμό Σηκουάνα ξεπέρασε τα 6 μέτρα, γεγονός σπάνιο για την χώρα. Οι Γαλλικές αρχές του Παρισιού τέθηκαν σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και η είδηση ταξίδεψε σε ελάχιστο χρόνο παντού.

Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης ήταν:

- 4 άνθρωποι να χάσουν την ζωή τους και 24 να τραυματιστούν

- Περισσότεροι από 5.000 άνθρωποι να εγκαταλείψουν τις εστίες τους
- 19.000 οικίες να μείνουν χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα
- 18 διαμερίσματα της Βόρειας Γαλλίας να τεθούν σε επιφυλακή
- Πολλοί τουρίστες που επιθυμούσαν ή είχαν ήδη προγραμματίσει να ταξιδέψουν στο Παρίσι να αναβάλουν την επίσκεψη τους έως ότου βρεθεί οριστική λύση στο πρόβλημα
- Κορυφαία μουσεία, όπως του Λούβρου και του Ορσέ να μην λειτουργήσουν ώστε τα εκθέματα να μεταφερθούν σε ασφαλείς υπόγειες αποθήκες για προληπτικούς λόγους
- Οι μετακινήσεις στη γαλλική πρωτεύουσα να πραγματοποιούνται άλλοτε καθόλου και άλλοτε με τεράστια δυσκολία και κίνδυνο. Μάλιστα η υπόγεια γραμμή του προαστιακού σιδηροδρομικού δικτύου που περνάει από το κέντρο της πόλης έπαψε να λειτουργεί
- Πολλοί δημόσιοι χώροι να κλείσουν

Το τρομακτικό αυτό κλιματικό φαινόμενο αποτέλεσε τεράστια πρόκληση για την χώρα αλλά και παγκόσμια. Η πολιτεία κήρυξε τις πληγείσες περιοχές σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης λόγω φυσικής καταστροφής, ενώ απελευθέρωσε έκτακτους πόρους προς αποκατάσταση των καταστροφών.

(<https://www.cnn.gr/news/kosmos/story/35055/gallia-se-katastasi-fysikis-katastrofis-800-koinotites-meta-tis-plimmyres>)

3.9.5 Τρομοκρατία στη Γαλλία

Η Γαλλία συνδιαλέγεται με την τρομοκρατία για περισσότερο από δύο αιώνες. Ο όρος τρομοκρατία (terrorisme) χρησιμοποιήθηκε στην Γαλλία προκειμένου να περιγράψει δύο συγκεκριμένες περιόδους της Γαλλικής Επανάστασης, που χαρακτηρίστηκαν από μαζικές φυλακίσεις και εκτελέσεις:

1. Αύγουστος - Σεπτέμβριος 1792
2. Σεπτέμβριος 1793 - Ιούλιος 1794

Το 1800 πραγματοποιήθηκε η πρώτη πράξη τρομοκρατίας (με την έννοια που της αποδίδουμε σήμερα) στη Γαλλία κατά την διάρκεια ειρηνικής περιόδου. Έκτοτε, έχουν καταγραφεί πολυάριθμες μικρές αλλά και μεγάλες επιθέσεις επί γαλλικού εδάφους, με δράστες κυρίως:

- Ισλαμιστές (εξτρεμιστές)
- Ακροαριστερούς (αναρχικούς)
- Ακροδεξιούς
- Αυτονομιστές (Βάσκους, Κορσικανούς)
- Αλλοδαπούς (Μη συγκεκριμένης εθνικότητας)

οι οποίοι στοχεύουν στην πρόκληση αναταραχής της χώρας . Φυσικά όπως είναι γνωστό οι περισσότερες και μεγαλύτερης διάστασης τρομοκρατικές ενέργειες έχουν πραγματοποιηθεί στο Παρίσι.

3.9.5.1 Οι σημαντικότερες τρομοκρατικές επιθέσεις στη Γαλλία (1800-Σήμερα)

24 Δεκεμβρίου 1800: Η ανεπιτυχής απόπειρα δολοφονίας του Μεγάλου Ναπολέοντα από πολιτικούς του αντιπάλους χαρακτηρίζεται ως η πρώτη καταγεγραμμένη τρομοκρατική ενέργεια στην Γαλλική ιστορία. Η απόπειρα δολοφονίας έγινε την ώρα που ο Μεγάλος Ναπολέοντας μετέβαινε στην Όπερα των Παρισίων για να παρακολουθήσει την πρεμιέρα «Η Δημιουργία» (ορατόριο) του μουσικού συνθέτη

Γιόζεφ Χάιντν. Αποτέλεσμα της βομβιστικής επίθεσης ήταν ο θάνατος 22 ανθρώπων και ο τραυματισμός περισσότερων από 50.

28 Ιουλίου 1835: Ο Κορσικανός Τζουζέπε Μάρκο Φιέσκι αποπειράθηκε ανεπιτυχώς να δολοφονήσει τον βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκο Φίλιππο Α'. Κατά την διάρκεια της απόπειρας 18 άνθρωποι κατέληξαν νεκροί και 22 τραυματίες.

14 Ιανουαρίου 1858: Ο ιταλός εθνικιστής Φελίτσε Ορσίνι αποπειράθηκε ανεπιτυχώς να δολοφονήσει τον αυτοκράτορα της Γαλλίας Ναπολέοντα Γ'. Από τη βομβιστική επίθεση 8 άνθρωποι σκοτώθηκαν και 106 τραυματίστηκαν.

12 Φεβρουαρίου 1894: Ο γάλλος αναρχικός Εμίλ Ανρί τοποθέτησε βόμβα μέσα σε μαγαζί καφέ κοντά στον σιδηροδρομικό σταθμό του Σεν Λαζάρ στο Παρίσι. Από την έκρηξη σκοτώθηκε ένας άνθρωπος και τραυματίστηκαν 20.

24 Ιουνίου 1894: Σε αντίποινα για την εκτέλεση ενός ομοϊδέατη του, ο ιταλός αναρχικός Σάντε Καζέριο δολοφόνησε τον Σαντί Καρνό, Πρόεδρο της Γαλλικής Δημοκρατίας.

31 Ιουλίου 1914: Λόγω της αντίθεσης του για την είσοδο της Γαλλίας στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, ο σοσιαλιστής ηγέτης Ζαν Ζορές δολοφονήθηκε από τον εθνικιστή Ραούλ Βιγέν.

18 Ιουνίου 1961: Λόγω της διαφωνίας της για το θέμα της ανεξαρτησίας της Αλγερίας, η εθνικιστική οργάνωση OAS(10*) τοποθέτησε βόμβα η οποία και πυροδοτήθηκε σε αμαξοστοιχία που εκτελούσε το δρομολόγιο Στρασβούργο – Παρίσι. Τραγικό αποτέλεσμα ήταν να χάσουν τη ζωή τους 28 επιβάτες και να τραυματισθούν περισσότεροι από 100.

29 Μαρτίου 1982: Ο διεθνής τρομοκράτης Ίλιτς Ραμίρες Σάντσεζ ή Κάρλος το Τσακάλι όπως ήταν το ψευδώνυμο του τοποθέτησε βόμβα η οποία εξερράγη σε αμαξοστοιχία που εκτελούσε το δρομολόγιο Παρίσι – Τουλούζη. 5 επιβάτες έχασαν την ζωή τους και 29 τραυματίστηκαν σοβαρά.

9 Αυγούστου 1982: Η οργάνωση του Αμπού Νιντάλ πραγματοποίησε επίθεση σε εστιατόριο εβραϊκών συμφερόντων στο Παρίσι, προξενώντας υλικές ζημιές και αφαιρώντας 6 ανθρώπινες ζωές. Οι τραυματίες ήταν περισσότεροι από 20.

15 Ιουλίου 1983: Άνδρες του Αρμενικού Απελευθερωτικού Στρατού ASALA επιτέθηκαν στον χώρο του αεροδρομίου Ορλί των Παρισίων και συγκεκριμένα στις Τουρκικές Αερογραμμές. 8 ήταν οι νεκροί και 56 οι τραυματίες.

5-17 Σεπτεμβρίου 1986: Οι Λιβανέζικες Ένοπλες Επαναστατικές Φράξιες (FARL) και η νεοσύστατη τότε Χεζμπολάχ ήταν οι υπεύθυνοι για 6 βομβιστικές επιθέσεις σε διάφορα σημεία του Παρισιού. 12 ήταν οι νεκροί και 188 οι τραυματίες.

25 Ιουλίου 1995: Η Ένοπλη Ισλαμιστική Ομάδα (GIA)(11*) της Αλγερίας πραγματοποίησε επίθεση στο Μετρό του Παρισιού με βόμβα που εξερράγη και σκότωσε 8 άτομα, ενώ τραυμάτισε άλλα 80.

3 Δεκεμβρίου 1996: Η ίδια Ένοπλη Ισλαμιστική Ομάδα (GIA) της Αλγερίας ξαναχτύπησε τον επόμενο χρόνο με τον ίδιο ακριβώς τρόπο. Η Γαλλία αυτή τη φορά θρήνησε 4 νεκρούς και πάνω από 170 τραυματίες.

7 Ιανουαρίου 2015: Από την επίθεση δύο ένοπλων κουκουλοφόρων στα γραφεία της σατιρικής εφημερίδας Charlie Hebdo 12 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους και 11 τραυματίστηκαν. Οι δράστες ήταν δύο αδέρφια αλγερινής καταγωγής και μέλη της Αλ Κάιντα. Αυτόπτες μάρτυρες είπαν αργότερα στην αστυνομία ότι οι δράστες φώναζαν «Πήραμε εκδίκηση για τον Προφήτη».

13 Νοεμβρίου 2015

(<https://www.sansimera.gr/articles/1003>)

3.9.6 Συνέπειες

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις στη Γαλλία αναμφίβολα επηρέασαν αρνητικά την τουριστική κίνηση της χώρας. Η ζημιά δεν περιορίστηκε μόνο στον οικονομικό τομέα αλλά επηρέασε και την φήμη της χώρας η οποία τουλάχιστον για τους επόμενους μήνες μετά τα χτυπήματα ταυτίστηκε με την ανασφάλεια και την αβεβαιότητα.

Η συνολική μείωση της διεθνούς πελατείας της Γαλλίας για το έτος 2016 κυμάνθηκε στο ποσοστό του -9% με -8,8% σε σχέση με το 2015.

Ιδιαίτερα το Παρίσι το οποίο αποτελεί το βασικό «γρανάζι» λειτουργίας της τουριστικής «μηχανής» της Γαλλίας σύμφωνα με στοιχεία του γαλλικού υπουργείου εξωτερικών, υποδέχθηκε 10% λιγότερους τουρίστες το 2016 σε σχέση με το 2015.

Στην περιοχή Ιλ-ντε-Φρανς η επισκεψιμότητα των τουριστών, σε ξενοδοχεία και άλλου είδους νόμιμα καταλύματα, υπέστη μείωση της τάξεως του -4,7%.

Σχετικά με την επισκεψιμότητα σε μουσεία και σε γνωστά μνημεία η πτώση της ζήτησης και οι ακυρώσεις των επισκέψεων ήταν αισθητές:

Πίνακας 3.3 - Ποσοστό μείωσης επισκεψιμότητας ανά μνημείο στη Γαλλία

ΜΝΗΜΕΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΕΙΩΣΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑΣ
Αψίδα του Θριάμβου	-24%
Μουσείο Λούβρου	-13,3%
Μουσείο Ορσαί	-12,9%
Βερσαλλίες	-9,8%
Ντίσνεϊλαντ	-9,5%

(<http://www.enikonomia.gr/international/141630,to-parisi-ypodechthike-enamisi-ekatommyrio-ligoterous-touristes-t.html>)

Μοναδική εξαίρεση αποτέλεσε τον κέντρο Ζωρζ Πομπιντού το οποίο παρουσίασε αύξηση επισκεψιμότητας (+8%).

Σε όλες τις περιπτώσεις, οι μεγαλύτεροι απόντες ήταν επισκέπτες από την Κίνα και την Ιαπωνία ενώ τα διαφυγόντα κέρδη υπολογίστηκαν σχεδόν σε 1,3 δισεκατομμύριο ευρώ, σύμφωνα με τον ετήσιο απολογισμό. Συγκεκριμένα, οι μειώσεις στις αφίξεις είχαν ως εξής:

Πίνακας 3.4 - Μειώσεις αφίξεων τουριστών στη Γαλλία να χώρα προέλευσης

ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΕΙΩΣΗΣ ΑΦΙΞΕΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΑΦΙΞΕΩΝ
Κίνα	-21,5%	-268.000 τουρίστες
Ιαπωνία	-41,2%	-225.000 τουρίστες
Ιταλία	-26,1%	-215.000 τουρίστες
Ρωσία	-27,6%	-65.000 τουρίστες
Αμερική	-4,9%	-100.000 τουρίστες

(<http://www.enikonomia.gr/international/141630,to-parisi-ypodechthike-enamisi-ekatommyrio-ligoterous-touristes-t.html>)

Τέλος, ο αριθμός των γάλλων τουριστών που ταξιδεύουν εντός της χώρας παρέμεινε σχετικά σταθερός στο -0,8% στα 16,7 εκατομμύρια.

Παρόλα αυτά τόσο η γαλλική κυβέρνηση όσο και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού ανακοίνωσαν ότι η Γαλλία το 2016 παρέμεινε για άλλη μια φορά ο κορυφαίος παγκόσμιος τουριστικός προορισμός με 83 εκατομμύρια ξένους τουρίστες να κατακλύζουν τη χώρα.

3.9.7 Η αντίδραση της Γαλλίας

Όπως προαναφέρθηκε οι επιθέσεις των τζιχαντιστών σε συνδυασμό με τις μεγάλες και συχνές απεργίες καθώς και τις αναπάντεχες πλημμύρες ήταν οι κύριοι λόγοι που κράτησαν αρκετούς τουρίστες μακριά από τη Γαλλία.

Η Γαλλία αποτελώντας τον κολοσσό του Ευρωπαϊκού τουρισμού δεν έκατσε με σταυρωμένα τα χέρια. Αντιθέτως μέσω μιας σειράς ενεργειών και σχεδίων διαχειρίστηκε αποτελεσματικά την ζημία που υπέστη τουριστικά.

Όπως είναι γνωστό η οικονομία της, εξαρτάται άμεσα από τον τουρισμό, ο οποίος αποτελεί περίπου το 7% του ΑΕΠ. Εύλογο ήταν λοιπόν να θέσει ως προτεραιότητα την αντιμετώπιση του φαινομένου της μείωσης αφίξεων των τουριστών.

Η γαλλική κυβέρνηση επένδυσε και χρηματοδότησε μια μεγάλη διαφημιστική εκστρατεία το ύψος της οποίας άγγιξε τα 40 εκατομμύρια ευρώ. Το σχέδιο περιελάμβανε και άλλες δράσεις όπως την εισαγωγή ειδικού τουριστικού εισιτηρίου για όλα τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Τέλος, σύμφωνα με τον αντιδήμαρχο του Παρισιού η προσπάθεια της τουριστικής/οικονομικής αναζωογόνησης συμπεριλάμβανε εκτός των άλλων την αναζήτηση ταξιδιωτικών πρακτόρων και δημοσιογράφων από όλο τον κόσμο και την πρόσκληση αυτών στο Παρίσι. Σκοπός της συγκεκριμένης ενέργειας ήταν, όπως και στην περίπτωση της Τουρκίας, η προώθηση και διαφήμιση της χώρας στα ΜΜΕ και άλλου είδους ενημερωτικά μέσα.

(<https://etravelnews.gr/parisi-meiosi-10-tou-tourismou-meta-tis-tromokratikes-epitheseis/>)

Εκ των υστέρων αποδείχθηκε πως οι ενέργειες ήταν αποτελεσματικές, καθώς την περίοδο 01/01–30/09/2017, η εισερχόμενη τουριστική κίνηση αυξήθηκε κατά 10,3% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2016. Η ταξιδιωτική κίνηση στα αεροδρόμια αυξήθηκε 9,9% ενώ στους οδικούς σταθμούς 10,7%

(<https://etravelnews.gr/auxisi-10-se-touristes-kai-esoda>)

3.10 Επίλογος – Συμπεράσματα

Έπειτα από τα δεκαπέντε διαφορετικά τρομοκρατικά χτυπήματα δε χωρά καμία αμφιβολία για το μέγεθος της ζημιάς και της οδύνης που μπορεί να επιφέρει μια τρομοκρατική ενέργεια. Κάποιοι προορισμοί έχουν έρθει περισσότερες από μία φορές αντιμέτωποι με την τρομοκρατία, γεγονός που τους καθιστά επικίνδυνους στα μάτια πολλών τουριστών που θα ήθελαν να πραγματοποιήσουν ένα μελλοντικό ταξίδι. Τροχοπέδη στην πραγματοποίηση του ταξιδιού δε στέκεται μόνο το αιματηρό παρελθόν ενός τόπου αλλά κυρίως η ιδέα ότι τέτοιου είδους τραγικά γεγονότα συμβαίνουν κατά τη συντριπτική τους πλειοψηφία σε μέρη που βρίσκονται τουρίστες. Η φήμη λοιπόν που ακολουθεί κάποια χώρα σχετικά με την ασφάλεια είδαμε ότι μπορεί να αλλάξει από λεπτό σε λεπτό, με αποτέλεσμα να συμβαίνουν τεράστιες ανακατατάξεις στην επισκεψιμότητα και τα έσοδα της. Αυτό άλλωστε έδειξαν και τα παραδείγματα της Γαλλίας και της Τουρκίας.

3.11 Επιλεγμένη Βιβλιογραφία Κεφαλαίου

Μοίρα, Π. & Μυλωνόπουλος, Δ. (2004). Η παράμετρος της τρομοκρατίας στο διεθνές περιβάλλον του τουρισμού. Επιστημονική Επετηρίδα Εφαρμοσμένης Έρευνας

Μπαλωμένος Κ, (2017), Διεθνής Τρομοκρατία και Στρατηγική Επικοινωνία, εκδόσεις Ποιότητα

Tahar Ben Jelloun, (2017), Μιλώντας στα παιδιά μας για την Τρομοκρατία, εκδόσεις Πατάκη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

4.1 Εισαγωγή

Η γιγάντωση του φαινομένου της τρομοκρατίας τα τελευταία χρόνια προκαλεί όλο και μεγαλύτερη αστάθεια στο διεθνές περιβάλλον, καθώς αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα όχι μόνο για την ανάπτυξη αλλά και τη διατήρηση του τουρισμού της Ευρώπης. Η τρομοκρατική απειλή αίρει ουσιαστικά το ανεμπόδιστο της τουριστικής μετακίνησης που θεμελιώνουν η Διακήρυξη της Μανίλας, οι Διακηρύξεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Διεθνή Διάσκεψη του 1966 για τα πολιτικά και ατομικά δικαιώματα, καθώς η Τελική Πράξη στη Διάσκεψη του 1975 για την ασφάλεια και τη συνεργασία στην Ευρώπη.

Ο τουρισμός μπορεί να επιβιώσει μόνο σε ένα ειρηνικό περιβάλλον εκ διαμέτρου αντίθετο με αυτό που προκαλεί η τρομοκρατία. Η δυσκολία ή και απαγόρευση των μετακινήσεων, ο φόβος, οι ανθρώπινες απώλειες, η πτώση εσόδων κλπ είναι μόνο μερικές από τις πολιτικές, κοινωνικές, ψυχολογικές και οικονομικές συνέπειες της τρομοκρατίας.

(Μοίρα, Π – Μυλωνόπουλος, Δ, 2004, σ. 121-140)

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν οι οικονομικές, οι πολιτικές, οι κοινωνικές και τέλος οι ψυχολογικές συνέπειες της τρομοκρατίας.

4.2 Τομείς που επηρεάζονται από τρομοκρατικά φαινόμενα

- Αρχικά, επηρεάζεται αρνητικά ο πιο σημαντικός τομέας της τουριστικής βιομηχανίας, αυτός των καταναλωτών, που στην προκειμένη περίπτωση καταναλωτής είναι ο τουρίστας-ταξιδιώτης (**D**=Ζήτηση). Ο τουρίστας για να μεταβεί σε έναν προορισμό, είναι απαραίτητο να νιώθει ασφάλεια, όχι μόνο κατά την διάρκεια της διαμονής του στην επιλεγμένη τοποθεσία, αλλά και κατά την διάρκεια μετακίνησής του προς και από αυτή. Όταν δημιουργηθεί μία κατάσταση ή ένα απρόβλεπτο γεγονός σε έναν τουριστικό προορισμό που θα απειλήσει το αίσθημα της ασφάλειας των τουριστών, αυτό συνεπάγεται με την αποχώρηση των τουριστών που ήδη βρίσκονται σε εκείνη την περιοχή και την αποφυγή μετάβασης των δυνητικών τουριστών σε αυτή, επιλέγοντας κάποιον άλλο προορισμό.
- Άλλος τομέας ο οποίος επηρεάζεται είναι το τουριστικό προϊόν, το οποίο είναι και ο πόλος προσέλκυσης των τουριστών. Ως τουριστικό προϊόν ορίζεται οτιδήποτε μπορεί να προσφέρει ένας τόπος ως κίνητρο τουριστικής προσέλευσης (**S**=Προσφορά). Τουριστικά προϊόντα μπορούν να θεωρηθούν και τα καταλύματα και τα μέσα μεταφοράς, καθώς αποτελούν σοβαρές προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού. Συνεπώς, όταν για παράδειγμα συμβεί μία τρομοκρατική επίθεση σε ένα αεροπλάνο, τότε δημιουργείται η αίσθηση του φόβου στους ταξιδιώτες, οι οποίοι ίσως επιλέξουν ένα άλλο μέσο μετακίνησης ή επιλέξουν ένα άλλο προορισμό, διαφορετικό από αυτόν της προγραμματισμένης πτήσης. Το ίδιο θα συμβεί και στην περίπτωση μίας φυσικής καταστροφής ή στο ξέσπασμα μιας επιδημίας. Οι τουρίστες αντί να ακολουθήσουν την αρχική τους επιλογή, θα επιλέξουν έναν άλλο προορισμό για την ασφάλειά τους. Έτσι, αλυσιδωτά, το τουριστικό προϊόν της πληγείσας περιοχής θα υποβαθμιστεί.

Αυτοί που επίσης επηρεάζονται από μία κρίση, τις περισσότερες φορές θετικά, είναι οι ανταγωνιστές, όπου ως ανταγωνιστές μπορούν να θεωρηθούν γειτονικές χώρες ή χώρες που παρέχουν παρόμοιο προϊόν με εκείνο της χώρας που

αντιμετωπίζει την οποιαδήποτε κρίση ή και επιχειρήσεις μεγάλης εμβέλειας όπως αεροπορικές εταιρίες, ακτοπλοϊκές εταιρίες, μεγάλα τουριστικά γραφεία κ.α.

Ένας από τους τρόπους που μπορεί να επωφεληθεί μία ανταγωνίστρια εταιρία από την κρίση μίας άλλης εταιρίας, είναι να τονίσει τα ίδια θετικά της στοιχεία έναντι της άλλης. Σε επίπεδο χωρών, μια ανταγωνίστρια χώρα θα μπορούσε να εκδώσει μία ταξιδιωτική οδηγία για μία άλλη χώρα που βρίσκεται σε κρίση, μεγαλοποιώντας τις αρνητικές επιπτώσεις και την πιθανότητα επανάληψης ενός αρνητικού συμβάντος, προτρέποντας έτσι τους πολίτες κάποιας τρίτης χώρας να την επιλέξουν ως τουριστικό προορισμό έναντι της άλλης.

- Επιπλέον, μία κρίση έχει επιπτώσεις σε όλους τους τομείς ενός κράτους, κατά συνέπεια και στον τουρισμό. Το κράτος θα πρέπει να καταβάλλει μία σοβαρή προσπάθεια και να κάνει έναν σωστό σχεδιασμό για να ανακάμψουν η οικονομία και γενικότερα όλες οι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα σε αυτό, ούτως ώστε να προβάλλει μία αξιόπιστη εικόνα προς το εξωτερικό και τους υποψήφιους/δύνητικούς επισκέπτες. Δηλαδή, η μία πλευρά είναι η ανάκαμψη των εγχώριων δραστηριοτήτων της χώρας, απαραίτητων για την λειτουργία της και η άλλη πλευρά είναι ο τρόπος που θα διαχειριστεί την κρίση για να προβληθεί στο εξωτερικό ως ένας ασφαλής τουριστικός προορισμός.
- Άλλα πεδία στα οποία επιδρά αρνητικά μία κρίση είναι στους εργαζόμενους και στους επενδυτές δηλαδή το εσωτερικό αλλά και διάφορους συνεργάτες του εξωτερικού. Στην πρώτη περίπτωση μεγάλος αριθμός εργαζομένων φοβάται να εργαστεί σε έναν τουριστικό προορισμό στον οποίο εκδηλώνεται μια κρίση. Σε αυτή την περίπτωση, το κράτος πρέπει να φροντίζει για την σωστή ενημέρωση και την εκπαίδευση των εργαζομένων και να τους δίνει κίνητρα, έτσι ώστε να επιλέξουν να εργαστούν σε μία τέτοια περιοχή, γνωρίζοντας τον σωστό τρόπο διαχείρισης τέτοιων καταστάσεων. Στην δεύτερη περίπτωση, το κράτος θα πρέπει να καθησυχάζει τους επενδυτές και να τους προτρέπει να δραστηριοποιηθούν δημιουργώντας κίνητρα, για να μπορέσει να αποτρέψει μία πιθανή οικονομική ύφεση.

Συμπερασματικά, γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι επειδή η τουριστική δραστηριότητα είναι πολυσύνθετη και εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, μία επικείμενη κρίση, σε αυτόν τον τομέα, μπορεί να προκαλέσει μία αλυσιδωτή αντίδραση σε όλους τους τομείς που συνθέτουν το τουριστικό προϊόν και την τουριστική βιομηχανία. Έτσι οι επιπτώσεις μία κρίσης, στην πραγματικότητα, δεν επηρεάζουν μόνο την τουριστική δραστηριότητα, αλλά και τις υπόλοιπες δραστηριότητες που την συνθέτουν.

4.3 Οικονομικές συνέπειες

Αναμφίβολα, οι τραγικότερες συνέπειες που επιφέρουν οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν άμεση σχέση με τον ανθρώπινο παράγοντα. Η απώλεια ανθρώπινων ζωών από μη φυσικά αίτια, οι σοβαρές σωματικές βλάβες που δεν επανέρχονται πάντοτε, καθώς και τα τεράστια ψυχολογικά προβλήματα που συνοδεύουν μια ζωή τα θύματα, αποτελούν συνέπειες οι οποίες δεν μπορούν επ' ουδενί να συγκριθούν με οποιαδήποτε άλλη επίπτωση της τρομοκρατίας. Όμως, η τρομοκρατία επιδρά στις ανθρώπινες κοινωνίες και με άλλους τρόπους, ίσως όχι τόσο σκληρούς αλλά σίγουρα εξαιρετικά σημαντικούς για την πορεία και το μέλλον μιας χώρας και των πολιτών της. Συγκεκριμένα, η τρομοκρατία ασκεί τεράστια πίεση και επιφέρει κολοσσιαίες αλλαγές στην οικονομική δραστηριότητα των κρατών όπου λαμβάνει χώρα. Στην συνέχεια της εργασίας θα επιχειρηθεί η παρουσίαση των κυριότερων οικονομικών συνεπειών.

Άμεσα και έμμεσα κόστη

Οι οικονομικές συνέπειες που επιφέρει η τρομοκρατία μπορούν να μεταφραστούν σε «οικονομικά κόστη» τα οποία διακρίνονται σε «άμεσα» και «έμμεσα». Τα άμεσα κόστη έχουν την ιδιότητα να είναι εμφανή το χρονικό διάστημα που συμβαίνει η τρομοκρατική ενέργεια ενώ τα έμμεσα κόστη γίνονται αντιληπτά σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από το πέρας της επίθεσης. Σχετικά με τον συγκεκριμένο διαχωρισμό δεν υπάρχει μια συγκεκριμένη διεθνώς αποδεκτή μέθοδος.

Διάγραμμα 4.1 - Οικονομικά κόστη

http://www.drogalas.gr/uploads/lessons/TEI_Serron/Logistiki_Koustous1/3E.pdf

4.3.1 Άμεσα οικονομικά κόστη

Ως άμεσα οικονομικά κόστη θεωρούνται:

1. Η αξία των χαμένων ανθρώπινων ζώων στον βαθμό που μπορούν να αποτιμηθούν σε χρηματικούς όρους
2. Οι απαιτούμενες δαπάνες προς αποκατάσταση και συντήρηση ατόμων που υπέστησαν σωματικές βλάβες
3. Οι υλικές καταστροφές (κτίρια, δημόσιες και ιδιωτικές εγκαταστάσεις, υποδομές)
4. Η άμεση πτώση της εμπορικής δραστηριότητας (εισαγωγές, εξαγωγές)

4.3.2 Έμμεσα οικονομικά κόστη

Ως έμμεσα οικονομικά κόστη θεωρούνται:

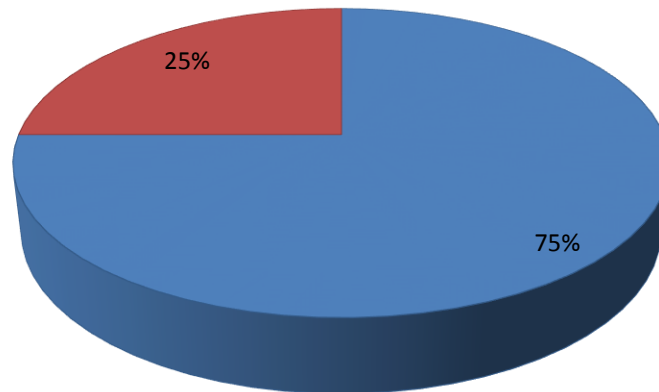
1. Οι αυξήσεις κρατικών και ιδιωτικών δαπανών σχετικά με τα συστήματα ασφάλειας της χώρας καθώς και συστημάτων άμυνας και πρόληψης κατά της τρομοκρατίας
2. Οι αποζημιώσεις που δίνονται σταθικά στα θύματα και τις εταιρείες που έχουν πληγεί από τις τρομοκρατικές επιθέσεις
3. Οι αυξήσεις στα ασφαλιστικά κόστη έπειτα από τις επιθέσεις
4. Η αύξηση της ανεργίας
5. Η μείωση της παραγωγικότητας
6. Η ανακατανομή των πόρων
7. Οι επιδράσεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές
8. Η μείωση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων
9. Η μείωση του ρυθμού αύξησης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ)

Με το τέλος της παρουσίασης των άμεσων και έμμεσων οικονομικών συνεπειών παρατηρούμε πως τα έμμεσα κόστη είναι εμφανώς μεγαλύτερα των άμεσων. Εάν δηλαδή το συνολικό κόστος από μία επίθεση αποτιμηθεί σε ένα συγκεκριμένο αριθμό, τότε το κατά πολύ μικρότερο μέρος θα αφορά τα άμεσα κόστη, ενώ όλο το υπόλοιπο μέρος θα αφορά τα έμμεσα κόστη τα οποία προκύπτουν κυρίως από δαπάνες για συστήματα ασφάλειας και άμυνας.

Διάγραμμα 4.2 - Αναλογία Άμεσων και Έμμεσων εξόδων

ΑΜΕΣΑ-ΕΜΜΕΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΟΣΤΗ

■ ΈΜΜΕΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΟΣΤΗ ■ ΆΜΕΣΑ ΚΟΣΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΟΣΤΗ

4.3.3 Μακροοικονομικές συνέπειες

Στο σημείο αυτό θα παρουσιαστούν οι μακροοικονομικές συνέπειες όπου αναφέρονται στα οικονομικά προβλήματα ομάδων ή συνόλων, δηλαδή στα συνολικά οικονομικά μεγέθη.

Σε **μακροοικονομικό** επίπεδο, έχει παρατηρηθεί πως οι τρομοκρατικές επιθέσεις:

- Αποθαρρύνουν σημαντικά την καταναλωτική δραστηριότητα καθώς καθηλώνουν το αγοραστικό κοινό στο σπίτι του εξαιτίας του φόβου. Για να κινηθεί η οικονομία πρέπει ο κόσμος να μην φοβάται να επισκεφθεί πολυσύχναστους χώρους, εμπορικούς δρόμους, εμπορικά κέντρα, χώρους μαζικής εστίασης και διασκέδασης. Οι επιθέσεις όμως έχουν ως αποτέλεσμα οι άνθρωποι να αποφεύγουν τους χώρους αυτούς.
- Αναπτύσσουν ένα άκρως αρνητικό επενδυτικό κλίμα. Οι επιχειρηματίες διστάζουν ή αρνούνται να αναλάβουν το ρίσκο μιας επένδυσης, εξαιτίας πολλών αποτρεπτικών παραγόντων, μεταξύ των οποίων η μειωμένη κατανάλωση, το

υψηλό κόστος ασφάλισης και φύλαξης και η επικινδυνότητα που κυριαρχεί σε κεντρικά σημεία

- Προκαλούν μείωση στην παραγωγικότητα της οικονομίας. Αυτό συμβαίνει διότι ανακατανέμονται οι πόροι από τον ιδιωτικό στον δημόσιο τομέα μέσω των δαπανών ασφάλειας και άμυνας.
- Προκαλούν ξαφνική πτώση των χρηματιστηριακών δεικτών. Αυτό συμβαίνει συνήθως 1 με 3 ημέρες μετά την τρομοκρατική επίθεση.
- Επηρεάζουν αρνητικά τον τομέα των μεταφορών (κυρίως των αερομεταφορών) και του τουρισμού γενικότερα.
- Καταφέρουν πλήγμα στο ρυθμό αύξησης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) μιας χώρας.

Αν συνυπολογιστεί:

1. η καταστροφή υλικών πόρων
2. η αύξηση των οικονομικών δαπανών για άμυνα και ασφάλεια
3. η ζημία στις ξένες επενδύσεις και το εμπόριο
4. το υψηλό ασφαλιστικό κόστος
5. τα δημοσιονομικά μέτρα και τις γενικότερες κρατικές παρεμβάσεις
6. η μείωση χρόνου εργασίας εξαιτίας των αυστηρών ελέγχων σε διάφορα αστικά σημεία, αεροδρόμια, μετρό κλπ

είναι απόλυτα λογικό η οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας να επηρεαστεί αρνητικά.

- Αυξάνουν την ανεργία και τον πληθωρισμό. Μπορεί κάποιες από τις κύριες συνέπειες της τρομοκρατίας να λαμβάνουν χώρα στις πληγείσες περιοχές όμως στην συνέχεια αυτές εκτείνονται σε γενικότερους πολύ μεγάλους τομείς της οικονομίας όπως ο τουρισμός, οι αερομεταφορές κ.ά. Σχετικά με τον πληθωρισμό, πρέπει να αναφερθεί ότι στην περίπτωση που η τρομοκρατική επίθεση προκαλέσει την έλλειψη παραγωγικών συντελεστών ή επηρεάσει αρνητικά την

παραγωγή κάποιας βασικής πρώτης ύλης όπως του Πετρελαίου, τότε το γενικό επίπεδο των τιμών θα οδηγηθεί σε άνοδο.

- Επηρεάζει αρνητικά τις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) καθώς δημιουργεί αρνητικό επενδυτικό κλίμα. Συγκεκριμένα επιφέρει μείωση στην καθαρή διεθνή επενδυτική θέση μιας χώρας σε ποσοστό 5% του συνολικού ΑΕΠ.
- Επηρεάζει αρνητικά το εμπόριο, εξαιτίας της αύξησης των ασφαλιστρών που συνεπάγεται με την αύξηση στα μεταφορικά κόστη, στις γραφειοκρατία και στους ελέγχων των συνόρων συμφάω με τους κανονισμούς ασφαλείας.

<http://www.liberal.gr/arthro/39632/amyna--diplomatia/2016/oi-oikonomikes-sunepeies-tis-tromokratias-didagmata-gia-tin-ellada.html>

4.4 Πολιτικές συνέπειες

Όπως αναφέρθηκε και στο 2^ο κεφάλαιο η τρομοκρατία αποτελεί μία οργανωμένη στρατηγική εγκληματικής δράσης, με σκοπό την πραγμάτωση διάφορων επιδιώξεων, που θα χαρακτηρίζονταν ως “πολιτικές” με την ευρύτερη έννοια του όρου. Στόχος της είναι να απειλήσει τη δημοκρατία μέσω της αποσταθεροποίησης της εγχώριας, ευρωπαϊκής και παγκόσμιας πολιτικής.

Αρχικά, η τρομοκρατία απειλεί την Ευρωπαϊκή πολιτική μόνο στην ιδέα ενός μελλοντικού χτυπήματος, πριν καν αυτό συμβεί. Ο φόβος αυτός βασίζεται σε προηγούμενες τρομοκρατικές ενέργειες των οποίων τα αποτελέσματα όχι μόνο έγιναν γνωστά παγκοσμίως αλλά ακόμα και σήμερα συνεχίζουν να ταλαιπωρούν και να φοβίζουν τους Ευρωπαίους πολίτες ότι την επόμενη μέρα ίσως βιώσουν ξανά κάτι αντίστοιχο.

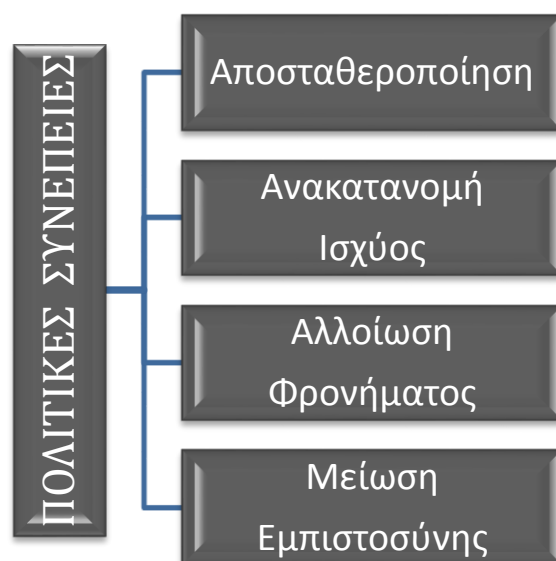
Τα πράγματα φυσικά αλλάζουν προς το χειρότερο όταν ένα τέτοιο χτύπημα πάψει να ανήκει στο παρελθόν αλλά συμβεί στο σήμερα. Από εκείνη την στιγμή και στο άμεσο μέλλον η πολιτική σταθερότητα δέχεται τεράστιο πλήγμα και η εμπιστοσύνη των πολιτών μοιάζει μηδαμινή προς τα πολιτικά πρόσωπα και τους ηγέτες της Ευρώπης.

Αυτή η φθορά της ομαλής δημοκρατικής διακυβέρνησης και των δημοκρατικών δομών των Ευρωπαϊκών Δυτικών κρατών οδηγεί με την σειρά της στην αλλαγή εξωτερικής και εσωτερικής πολιτικής των κρατών.

Η αλυσίδα των πολιτικών συνεπειών συνεχίζεται με την μεταβολή της κατανομής ισχύος των κρατών, καθώς κάποια από αυτά αποδυναμώνονται (πχ η χώρα που συνέβη το περιστατικό) και άλλα ενισχύονται οικονομικά (γείτονες χώρες).

Τέλος πολύ σημαντικό είναι να αναφέρουμε την αλλοίωση του φρονήματος των πολιτών οι οποίοι με την σειρά τους αρχίζουν να αμφισβητούν, λόγω του πόνου και του φόβου τους, θεμελιώδεις αξίες οι οποίες καθορίζουν την πολιτική.

Διάγραμμα 4.3 - Πολιτικές συνέπειες τρομοκρατίας

(Γιαμπάνης Κ, 2003)

4.5 Κοινωνικές συνέπειες

Οι πολίτες αποτελούν το σημαντικότερο μα ταυτόχρονα περισσότερο εύθραυστο και δύσκολα διαχειρίσιμο κομμάτι μιας κοινωνίας. Οπουδήποτε εμπλέκεται ο ανθρώπινος παράγοντας αυτομάτως τα πράγματα αποκτούν πολυπλοκότητα και πολλές φορές γίνονται απρόβλεπτα. Το πλήθος έχει από την φύση του την τάση να εκθειάζει μα πολύ περισσότερο να κατακρίνει καταστάσεις οι οποίες είτε δεν είχαν προβλεφθεί είτε δεν διαχειρίστηκαν σωστά από τους αρμόδιους.

Η κοινωνία είναι έτοιμη να εκραγεί από λεπτό σε λεπτό με μία αφορμή, ακόμα και όταν όλα μοιάζουν ήρεμα και ειρηνικά. Δεν συγχωρεί εύκολα λάθη και μεγάλης έκτασης αρνητικά γεγονότα, πόσο μάλλον όταν αναφερόμαστε σε κάποιο τρομοκρατικό χτύπημα το οποίο απείλησε αλλά και κόστισε ανθρώπινες ζωές. Ζωές αγνώστων, γνωστών, φίλων ή ακόμα και συγγενών που χάθηκαν αποτελούν ίσως την ύψιστη αφορμή αλλά και δικαιολογημένη αντίδραση να ξεσπάσει ένας άνθρωπος που ποτέ δεν έβλαψε κανέναν μ αυτόν τον βίαιο τρόπο, που σεβάστηκε τη διαφορετικότητα σε όλα της τα επίπεδα και ειδικά το δικαίωμα στην ανεξιθρησκία.

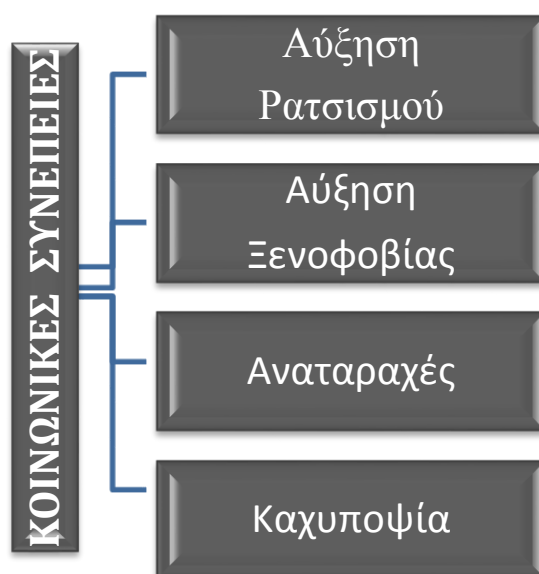
Ζώντας σε μια ανεπτυγμένη κοινωνία αποδεχόμαστε ή και υποστηρίζουμε τα ιδανικά της δημοκρατίας και του δικαιώματος στην ασφάλεια και την ζωή του κάθε ανθρώπου. Αυτά τα ιδανικά που ένας άνθρωπος έχτισε σε όλη του την ζωή μέσα από την οικογένεια, το σχολείο, το πανεπιστήμιο κ.α. αρχίζουν να φαντάζουν κάθε άλλο παρά δεδομένα όταν από την μια στιγμή στη άλλη ένας άνθρωπος ανατινάσσεται στην μέση μιας πλατείας σκορπίζοντας τον θάνατο σε αθώους που απλά έτυχε να υποστηρίζουν μέσα τους κάτι διαφορετικό από αυτό που εκείνος πιστεύει.

Το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να πιστεύει σε ότι εκείνος θεωρεί σωστό είναι αδιαπραγμάτευτο, όμως το δικαίωμα του ενός ανθρώπου σταματά εκεί που αρχίζει το δικαίωμα του άλλου. Κανένας άνθρωπος, ανεξαρτήτου χρώματος, εθνικότητας και θρησκείας δεν έχει το δικαίωμα να στερεί από τον άλλο την ζωή επειδή έτσι επιτάσσει η θρησκεία ή η ιδεολογία του.

Όταν στρατιώτες της τρομοκρατίας όπως οι τζιχαντιστές προέρχονται στην πλειοψηφία τους από συγκεκριμένες χώρες, τότε όσο καλλιεργημένος και αν είναι ένας λαός ενάντια στον ρατσισμό, θα αντιδράσει και αυτομάτως θα κατηγοριοποιήσει την "απειλή" περιορίζοντας την στο μυαλό του εντός συγκεκριμένων γεωγραφικών πλαισίων. Εν έτη 2018 άνθρωποι κάθε εθνικότητας ζουν σε πολλά μέρη του πλανήτη, πολλοί από αυτούς ειρηνικά όμως στοχοποιούνται εξαιτίας ομοεθνών τους που έχουν επικίνδυνα "πιστεύω" τα οποία θέλουν να επιβάλουν παγκόσμια με την βία. Είναι λοιπόν επόμενο η τρομοκρατία να ενισχύει τα φαινόμενα της ξеноφοβίας και του ρατσισμού.

Έπειτα από μια τρομοκρατική ενέργεια η καχυποψία της κοινωνίας βρίσκεται στο ζενίθ. Η επιβίωση ήταν το πρώτο ανθρώπινο ένστικτο που αναπτύχθηκε ώστε ο άνθρωπος να επιβιώσει και να κυριαρχήσει στην γη. Οτιδήποτε λοιπόν είναι ικανό να τον θέσει σε κίνδυνο, αυτομάτως το αντιμετωπίζει αρνητικά και επιθετικά. Αυτές οι προστριβές, ιδιαίτερα όταν πυροδοτηθούν από κάποιο σημαντικό γεγονός, οδηγούν σε κοινωνική αναταραχή η οποία με την σειρά της έχει ως έκβαση την διαταραχή των κοινωνικών δεσμών.

Διάγραμμα 4.4 - Κοινωνικές συνέπειες τρομοκρατίας

(Γιαμπάνης Κ, 2003)

(Καφφές Γεώργιος, 2010)

4.6 Ψυχολογικές συνέπειες της τρομοκρατίας

Οι συνέπειες της τρομοκρατίας δεν περιορίζονται μόνο στις άμεσες και ορατές. Αντιθέτως, η τρομοκρατία απειλεί μακροπρόθεσμα μια κοινωνία μέσω του αισθήματος του τρόμου και της ανασφάλειας που δημιουργεί στους πολίτες της. Αυτός άλλωστε είναι και ένας από τους βασικούς σκοπούς της, να κρατά δηλαδή τους πολίτες έρμαιο στα χέρια της μέσω του φόβου μιας μελλοντικής καταστροφής.

Ως επακόλουθο μιας τρομοκρατικής ενέργειας, οι άνθρωποι πλημμυρίζουν από άγχος καθώς πολλών ειδών τραύματα δημιουργούνται σε αυτούς. Στην προσπάθεια τους να βρουν τρόπους να αμυνθούν και να αντεπεξέλθουν απέναντι των τραυμάτων που δημιουργήθηκαν, τις περισσότερες φορές νιώθουν αβοήθητοι και πως κανείς ειδικός ή μη δεν μπορεί να βοηθήσει και να συμμαριστεί το πρόβλημα τους.

Οι τρομοκρατικές πράξεις στην συντριπτική πλειοψηφία τους είναι αναπάντεχες, καθώς λαμβάνουν χώρα σε ανύποπτες στιγμές όπου η πολιτεία και συγκεκριμένα οι

άνθρωποι που ζουν σε αυτή είναι χαλαροί, απροετοίμαστοι και απορροφημένοι στους ρυθμούς της καθημερινότητας. Έτσι, χωρίς να υπάρχει πολλές φορές κάποια χαρακτηριστική ένδειξη ή κάποιο εμφανές αίτιο πυροδότησης τους, συμβαίνουν σε ανύποπτο χρόνο σκορπίζοντας τον φόβο. Οι άνθρωποι, στην προσπάθειά τους να κατανοήσουν και να ακολουθήσουν τις γρήγορες και τρομακτικές εξελίξεις, έρχονται αντιμέτωποι με μια ακολουθία συναισθημάτων, ικανά να τους καταβάλουν αλλά και να επηρεάσουν για μικρό χρονικό διάστημα ή ακόμα και παντοτινά την ψυχική τους ισορροπία.

Την στιγμή που συμβαίνει μια τρομοκρατική πράξη και όλοι οι άνθρωποι αισθάνονται ευάλωτοι στην απειλή η λογική υποδεικνύει πως οι δεσμοί μεταξύ τους θα έπρεπε να γίνονται ισχυρότεροι και η κοινή αντιμετώπιση του προβλήματος να φαντάζει μονόδρομος. Ιδιαίτερα οι πολίτες μια πόλης που χτυπήθηκε από τους τρομοκράτες ή ακόμα περισσότερο οι συγγενείς των θυμάτων, θα περίμενε κανείς να ακολουθήσουν το μονοπάτι της αλληλοστήριξης καθώς αντιμετωπίζουν τον ίδιο πόνο και εχθρό.

Η πραγματικότητα όμως είναι εκ διαμέτρου αντίθετη με την παραπάνω θεωρία καθώς έπειτα από τρομοκρατικές ενέργειες παρατηρείται έξαρση των φαινομένων του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Η αντίληψη που δημιουργείται πηγάζει από το αίσθημα του φόβου προς τους ξένους, καθώς θεωρεί τους δεύτερους απειλή για την κοινωνία. Με αυτό τον τρόπο οι διαχωριστικές γραμμές γίνονται όλο και πιο έντονες μεταξύ των διαφορετικών φυλετικών ομάδων, ενώ ταυτόχρονα ελαττώνεται η αίσθηση εμπιστοσύνης.

4.6.1 Κατηγορίες ατόμων που επηρεάζονται περισσότερο

Έπειτα από ένα τρομοκρατικό χτύπημα, λίγο πολύ όλοι οι άνθρωποι επηρεάζονται, σε διαφορετικά φυσικά βαθμό. Έμμεσα μπορούν να επηρεαστούν ακόμα και άτομα που διαμένουν σε διαφορετική χώρα από την οποία συνέβη το περιστατικό αν δεν έχουν ξανακούσει τέτοιου είδους είδηση. Αυτό συμβαίνει λόγω της τεράστιας ταχύτητας εξάπλωσης των ειδήσεων από τα ΜΜΕ. Άμεσα όμως

συναντούμε τρεις κατηγορίες ανθρώπων, οι οποίοι και επηρεάζονται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό. Οι κατηγορίες αυτές είναι:

1. Άτομα που έχουν βιώσει στο παρελθόν τραυματικές εμπειρίες όπως πόλεμο, βία βασανισμό σωματικό ή ψυχολογικό κ.ά.. Τα άτομα αυτά έχουν αναπτύξει σε έντονο ρυθμό το αίσθημα της ανασφάλειας και της ευαλωτότητας.
2. Άτομα που στο παρελθόν έχουν υπάρξει θύματα ή μάρτυρες άλλων τρομοκρατικών ενεργειών.
3. Άτομα που συγγενείς, φίλοι ή γνωστοί τους ήταν θύματα τρομοκρατικής ενέργειας.

4.6.2 Συναισθήματα μετά από ένα τρομοκρατικό χτύπημα

Τα άτομα που έχουν βιώσει την εμπειρία ή υπήρξαν ζωντανοί μάρτυρες μιας τρομοκρατικής ενέργειας είναι πολύ πιθανό να εισέλθουν σε κατάσταση έντονου στρες της οποίας χαρακτηριστικά συμπτώματα είναι:

- Επαναλαμβανόμενες αρνητικές σκέψεις σχετικές με το γεγονός
- Ενοχές μη παροχής βοήθειας σε άλλους
- Ανάπτυξη του αισθήματος της απώλειας
- Αδυναμία έκφρασης συναισθημάτων
- Αύξηση του αισθήματος του φόβου σχετικά με την απομόνωση, (φόβος απομάκρυνσης από την οικογένεια, το σπίτι, τους φίλους και άλλους οικείους
- Έντονες αρνητικές αλλαγές στην καθημερινή ρουτίνα
- Μείωση της λειτουργικότητας

4.6.3 Συναισθηματικές αντιδράσεις:

- Σοκ

- Φόβος
- Πόνος
- Θυμός
- Ενοχές
- Ντροπή
- Απελπισία
- Συναισθηματικό μούδιασμα

4.6.4 Γνωσιακές αντιδράσεις:

- Σύγχυση
- Αποπροσανατολισμός
- Δυσκολία συγκέντρωσης
- Απώλεια μνήμης

4.6.5 Σωματικές αντιδράσεις:

- Ταχυπαλμία
- Ένταση
- Κούραση
- Διαταραγμένος ύπνος
- Σωματικοί πόνοι
- Αλλαγές στη libido

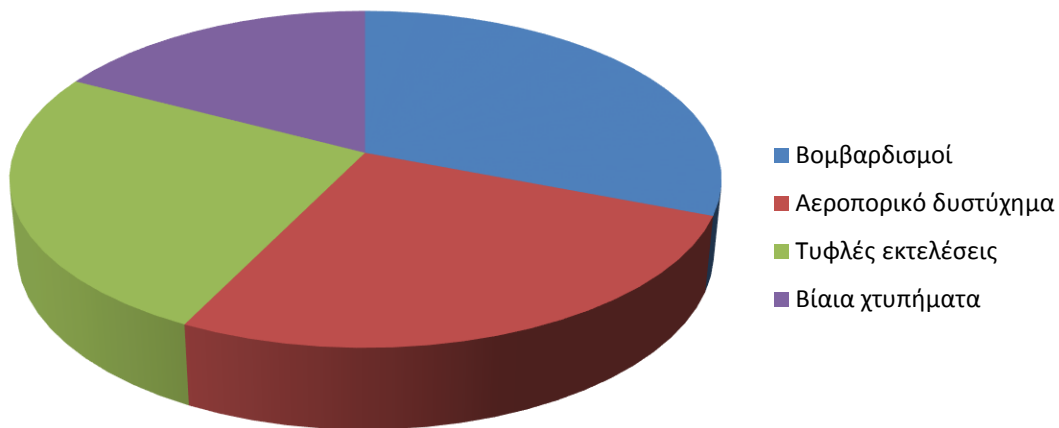
4.6.6 Αλλαγές στις διαπροσωπικές σχέσεις:

- Έλλειψη εμπιστοσύνης
- Ευερεθιστότητα
- Απομόνωση
- Αίσθημα απόρριψης ή εγκατάλειψης
- Απομάκρυνση
- Κριτική

Διάγραμμα 4.5 - Ποσοστά εμφάνισης PTSD

Post Traumatic Stress Disorder

Ποσοστά εμφάνισης PTSD

1. **Βομβαρδισμοί - 34%**
2. **Αεροπορικό δυστύχημα - 29%**
3. **Τυφλές εκτελέσεις - 28%**
4. **Βίαια χτυπήματα - 19%**

(http://cbt.edu.gr/arxeia/metatraumatiki_diataraxi_tromokratia.pdf) Dr.Θωμάς Καλπάκογλου)

4.6.7 Στάδια

Τα ψυχολογικά προβλήματα και τραύματα που δημιουργούνται ύστερα από τρομοκρατικά χτυπήματα καθώς και ο χρόνος της αντιμετώπισης τους δεν συμβαίνουν σε μια κοινή για όλους χρονική στιγμή. Ο άνθρωπος αποτελεί ένα περίπλοκο ον το οποίο διαφέρει τόσο ως προς τα φυσικά χαρακτηριστικά όσο και στα χαρακτηριστικά της ψυχοσύνθεσης του. Αυτό όμως που είναι κοινό, είναι ότι όλοι οι άνθρωποι περνούν από 3 συγκεκριμένα στάδια έπειτα από το βίωμα μιας

τρομοκρατικής ενέργειας. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει πως ο χρόνος που κάθε άνθρωπος περνά ένα στάδιο συμπίπτει με τον χρόνο τον οποίο χρειάζεται κάποιος άλλος, ακόμα και αν έχουν ζήσει ακριβώς το ίδιο γεγονός κάτω από τις ίδιες συνθήκες.

Ένα τρομοκρατικό χτύπημα είναι ικανό να δημιουργήσει συναισθηματικό σοκ και διαφόρων άλλων ειδών προβλήματα, πολλά εκ των οποίων είναι ιδιαίτερα έντονα, κυρίως την χρονική περίοδο που τοποθετείται εντός 7 ημερών έπειτα από το τραυματικό γεγονός. Συνήθως τα περισσότερα άτομα νιώθουν καλύτερα σε μια περίοδο 3 μηνών, κάποια άλλα αργότερα, και κάποια δεν μπορούν να επανέλθουν χωρίς κάποια μορφή παρέμβασης. Όταν το άτομο αρχίζει να αντιλαμβάνεται τις αλλαγές που έχει υποστεί, αυτό είναι και το πρώτο βήμα προς την επιτυχή αντιμετώπιση του προβλήματος.

Στάδιο 1^ο : Βίωμα

- Διαφορετικές αντιδράσεις από άνθρωπο σε άνθρωπο
- Προσπάθεια αυτοπροστασίας

Στάδιο 2^ο : Διάσωση

- Αυξημένα επίπεδα άγχους.
- Μούδιασμα
- Σοκ
- Απόγνωση
- Απελπισία

Στάδιο 3^ο: Ανάρρωση – Αποκατάσταση

- Διαφέρει ανάλογα τις συνθήκες που επικρατούν
- Προσπάθεια επιστροφής στη καθημερινότητα
- Αυξημένη διάθεση για βοήθεια και στήριξη άλλων
- Αναθεώρηση της αξίας της ζωής, της ασφάλειας και της γενικότερης «οπτικής γωνίας» καθημερινών γεγονότων και ασήμαντων έως τότε πραγμάτων

(http://cbt.edu.gr/arxeia/metatraumatiki_diataraxi_tromokratia.pdf) Dr.Θωμάς Καλπάκογλου)

4.7 Επίλογος – Συμπεράσματα

Πέρα από τις ορατές και άμεσες συνέπειες που ακολουθούν ένα τρομοκρατικό χτύπημα, υπάρχουν ακόμα περισσότερες έμμεσες επιπτώσεις οι οποίες κάνουν την εμφάνιση τους έπειτα από ένα τρομοκρατικό χτύπημα. Ο απαιτούμενος χρόνος εμφάνισης αυτών των συνεπειών δεν είναι ποτέ συγκεκριμένος καθώς διαφέρει ανάλογα με το μέγεθος της ζημιάς, την οργάνωση της χώρας, την οικονομική της κατάσταση κ.ά. Οι τομείς που επηρεάζονται είναι αναρίθμητοι, ωστόσο η οικονομία, η πολιτική, η κοινωνία και η ψυχολογία των ανθρώπων κατέχουν πρωταρχικό ρόλο. Η τρομοκρατία στόχο έχει να πλήξει συνδυαστικά αυτούς τους τέσσερις τομείς, οι οποίοι είναι αλληλένδετοι, προξενώντας κατ' αυτό τον τρόπο όσο το δυνατό μεγαλύτερο πλήγμα.

4.8 Επιλεγμένη Βιβλιογραφία Κεφαλαίου

Γιαμπάνης Κ, (2003), Τρομοκρατία, εκδόσεις Προσκήνιο

Καφές Γεώργιος, (2010), Κοινωνιολογία της Τρομοκρατίας, εκδόσεις Παπαζήσης

Μοίρα, Π. & Μυλωνόπουλος, Δ. (2004). Η παράμετρος της τρομοκρατίας στο διεθνές περιβάλλον του τουρισμού. Επιστημονική Επετηρίδα Εφαρμοσμένης Έρευνας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

5.1 Εισαγωγή

Στο τελευταίο κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας θα γίνει αναφορά στον όρο «κρίση» και συγκεκριμένα στην κρίση της τουριστικής βιομηχανίας. Θα παρουσιαστούν τα πιθανά αίτια δημιουργίας της καθώς και οι φάσεις από τις οποίες περνά κατά την εξέλιξη της. Έπειτα θα αναλυθούν οι κανόνες καταπολέμησης της τρομοκρατίας, όπως και οι εφικτοί και ρεαλιστικοί τρόποι αντιμετώπισης της. Τέλος, θα εστιάσουμε στην αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα μέσα που έχει στη διάθεση της για να καταπολεμήσει την απειλή της τρομοκρατίας καθώς και στους τέσσερις θεμελιώδεις πυλώνες που ακολουθεί κατά γράμμα ώστε να περιορίσει την δράση αυτής.

5.2 Ορισμός κρίσης

Ως κρίση στον τουρισμό, ορίζεται μία ανεπιθύμητη και απρόσμενη διαδικασία, η οποία έχει αμφίβολη εξέλιξη. Μία κατάσταση κρίσης συνεπάγεται με μια σειρά γεγονότων τα οποία απειλούν να επηρεάσουν αρνητικά μια τουριστική επιχείρηση ή τον τουρισμό ως εθνικό προϊόν. Αυτό μπορεί να συμβεί μέσω της ολικής ή μερικής αποδυνάμωσης των επιχειρήσεων και του τουριστικού τομέα. Προκειμένου λοιπόν να υπάρξει όσο το δυνατόν μικρότερη ζημία για την επιχείρηση ή για τον τουριστικό προορισμό, η άμεση λήψη αποτελεσματικών αποφάσεων και μέτρων, κρίνεται αναγκαία.

(Glaesser D, 2006, σελ. 14)

Η κρίση αποτελεί μία αναπτυσσόμενη διαδικασία η οποία μεταβάλλεται περνώντας από τρία βασικά στάδια:

1. πιθανή κρίση

Η «πιθανή κρίση» αποτελεί την πρώτη φάση, κατά την οποία η κρίση υπάρχει μόνο ως πιθανότητα. Σε αυτό το στάδιο η ύπαρξή της δεν είναι εξακριβωμένη, ενώ πολλές φορές μοιάζει ως φυσιολογική κατάσταση.

2. υποβόσκουσα κρίση

Η δεύτερη φάση αποκαλείται «υποβόσκουσα κρίση» και χαρακτηρίζει τη φάση όπου η κρίση είναι στα πρώτα στάδια της δημιουργίας/ανάπτυξης της. Ακριβώς επειδή βρίσκεται σε πρόωρο στάδιο, η ανίχνευση της κρίνεται εξαιρετικά δύσκολη.

3. κρίση μεγάλης έντασης

«Κρίση μεγάλης εντάσεως» ονομάζεται η περίοδος κατά την οποία η κρίση ξεσπά αναπάντεχα, δυσκολεύοντας ή και καταστρέφοντας την ομαλή λειτουργία των επιχειρήσεων. Οι επιπτώσεις της κρίσης που έχει πλέον γιγαντωθεί, επιδρούν αρνητικά στην επιχείρηση καθιστώντας την επιβίωση της όλο και δυσκολότερη. Τα συμπτώματα της τρίτης και δυσκολότερης φάσης δοκιμάζουν την οργάνωση, τις «αντοχές», την υγεία και την ικανότητα «ελιγμού» των επιχειρήσεων.

Εάν η επιχείρηση διαθέτει κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό αλλά και τα απαραίτητα μέσα αναφοράς που χρησιμοποιούνται για την ενημέρωση της θετικής ή αρνητικής πορείας της επιχείρησης (δείκτες) τότε οι πιθανότητες να αντιληφθεί γρηγορότερα την αρχή μιας κρίσης αλλά και να βγει αλώβητη από αυτή αυξάνονται σημαντικά.

(Glaesser D, 2006, σελ 15)

5.3 Πιθανά αίτια δημιουργίας κρίσης στην τουριστική βιομηχανία

Διάγραμμα 5.1 - Αίτια δημιουργίας κρίσης στην τουριστική βιομηχανία

(Glaesser D, 2006)

Ο τουρισμός προκειμένου να λειτουργεί ομαλά και προσοδοφόρα για τα κράτη έχει ανάγκη από σταθερότητα και ασφάλεια. Εάν κάποιο από αυτά τα δύο στοιχεία κλονιστεί τότε οι συνέπειες στον τουρισμό είναι άμεσες. Όλα τα παραπάνω πιθανά αίτια που αναφέρθηκαν είναι ικανά να επηρεάσουν αρνητικά την σταθερότητα, την ασφάλεια και συνεπώς τον τουρισμό μιας πόλης, μιας χώρας ή ενός μεγαλύτερου γεωγραφικού διαμερίσματος. Μάλιστα πολλές φορές τα αίτια αυτά είναι αλληλένδετα. Για παράδειγμα, η πολιτική αστάθεια πιθανόν να έχει ως αποτέλεσμα την πυροδότηση εξεγέρσεων. Ένα άλλο παράδειγμα συσχέτισης αυτών των αιτιών είναι η οικονομική αστάθεια η οποία με τη σειρά της οδηγεί τους πολίτες στην ανασφάλεια και άλλοτε μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση της εγκληματικότητας σε

έναν τουριστικό προορισμό. Τα παραδείγματα αυτά έχουν συμβεί και συνεχίζουν να συμβαίνουν στις μέρες μας. Μάλιστα τα τραγικά αποτελέσματα που έχουν στον τουρισμό γίνονται ακόμα εντονότερα, λαμβάνοντας τεράστια δημοσιότητα όταν συμβαίνουν σε κορυφαίους τουριστικούς προορισμούς, πολλοί εκ των οποίων βρίσκονται στην Ευρώπη.

5.4 Ορισμός διαχείρισης κρίσεων

Διαχείριση κρίσεων καλείται το σύνολο των ενεργειών, στρατηγικών και διαδικασιών που θα ακολουθηθούν καθώς και των μέτρων που θα ληφθούν προς αποφυγή μίας κρίσης ή τη διαχείριση και την καταστολή της, εάν αυτή έχει ήδη ξεσπάσει.

(Glaesser D, 2006, σελ. 22).

Η διαχείριση κρίσεων ως λειτουργία περιλαμβάνει τις αλλαγές καθηκόντων και διαδικασιών όταν μία κρίση κάνει την εμφάνιση της. Η διαχείριση κρίσεων δεν αποτελεί μια σταθερή διαδικασία, καθώς οι απαιτούμενες ενέργειες διαφέρουν ανάλογα με τον τύπο, το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε κρίσης. Η πρόληψη της αναφέρεται στη διαδικασία επαγγελματικής και ψυχολογικής προετοιμασίας προκειμένου να περιοριστούν οι ανεπιθύμητες συνέπειες.

Η πρόληψη κρίσης διαφέρει από την αντιμετώπιση κρίσης καθώς χαρακτηρίζεται από διαρκή παρατήρηση και ενασχόληση με το αντικείμενο. Η πρόληψη περιλαμβάνει δύο κατηγορίες:

1. την προνοητικότητα για την κρίση
2. την αποφυγή αυτής

Η πραγματική πρόκληση όμως αφορά την ανίχνευση και αποκωδικοποίηση των στοιχείων που είναι ικανά να οδηγήσουν μία επιχείρηση, ή έναν τομέα γενικότερα, σε κρίση, με στόχο αυτή να αποφευχθεί εκ των προτέρων και όχι να πρέπει να διαχειριστεί εκ των υστέρων.

Για την σωστή ανίχνευση, διαχείριση αλλά και καταστολή μιας κρίσης, είναι αναγκαίο όλοι οι τομείς μιας επιχείρησης να συμβάλουν τα μέγιστα., Μάλιστα όλες οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν επενδύσει στη δημιουργία ξεχωριστού τμήματος που αναλαμβάνει αποκλειστικά την ανίχνευση και σε δεύτερη φάση τη διαχείριση κρίσεων.

5.5 Διαχείριση τρομοκρατικών επιθέσεων στον τουρισμό

Η τρομοκρατία λαμβάνει μία εκ των κορυφαίων θέσεων στο βάθρο των αρνητικών γεγονότων που μπορεί να βιώσει ένας τουρίστας. Κάποιοι υποστηρίζουν πως οι τρομοκρατικές επιθέσεις προκαλούν μεν πτώση του αριθμού των τουριστικών αφίξεων, όμως η ζημία δεν είναι τόσο μεγάλη, δεδομένου ότι οι τουρίστες αντιλαμβάνονται πως δεν περιλαμβάνονται στο στόχαστρο των επιθέσεων. Από την άλλη μεριά, η άποψη αυτή αλλάζει δραματικά όταν οι τουρίστες αποτελέσουν στόχο μιας τρομοκρατικής επίθεσης ή απλώς εμπλακούν σε αυτή. Γεγονότα όπως τραυματισμοί και ανθρώπινες απώλειες είναι ικανά να «καταστρέψουν» την εικόνα και την ελκυστικότητα, ακόμα και του δημοφιλέστερου προορισμού σε λίγες μόνο ώρες.

Στην πρώτη περίπτωση οι τουρίστες αντιλαμβάνονται πως στόχος της επίθεσης είναι η αποστολή ενός ηχηρού μηνύματος στην χώρα προέλευσης. Αυτή η στοχευόμενη ενέργεια ανάλογα το μέγεθος της επίθεσης, την σοβαρότητα αυτής αλλά και του σημείου που λαμβάνει χώρα, επηρεάζει τον τουρισμό στον αντίστοιχο βαθμό. Σε κάθε περίπτωση όμως θορυβεί τους τουρίστες, πόσο μάλλον εάν επαναληφθεί περισσότερες από μία φορές.

Στη δεύτερη περίπτωση, όπου οι τουρίστες χρησιμοποιούνται σκόπιμα ως στόχος, τα αποτελέσματα στην πτώση της τουριστικής ζήτησης του προορισμού όπου συνέβη η επίθεση είναι πιο άμεσα, μεγαλύτερης σοβαρότητας και διαρκούν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα καθώς ο φόβος των επισκεπτών εκτοξεύεται. (Glaesser D, 2006, σελ 45-46)

Είναι λοιπόν σαφές ότι το σημαντικότερο στάδιο της διαχείρισης κρίσεων, είναι εκείνο της πρόληψης, καθώς τα μέτρα προφύλαξης που θα ληφθούν σε αυτό το στάδιο, θα είναι αυτά τα οποία είτε θα αποτρέψουν την εκδήλωση μίας κρίσης, είτε θα ελαχιστοποιήσουν το μέγεθός αυτής και τις αρνητικές της συνέπειες. Σε επίπεδο κρατών, είναι αναγκαία η ύπαρξη εθνικού φορέα που να σχετίζεται αποκλειστικά με την διαχείριση κρίσεων, τμήμα του οποίου να αποτελεί η διαχείριση κρίσεων στον τουρισμό. Καθώς η τουριστική βιομηχανία σε ορισμένες χώρες αποτελεί σημαντικό κομμάτι της οικονομίας αυτών, μία κρίση μπορεί να επηρεάσει αρνητικά όλη την οικονομία και η προσπάθεια για την ανάκαμψη αυτής να είναι χρονοβόρα και δύσκολη. Έτσι, η ύπαρξη ενός φορέα, εξειδικευμένου σε αυτόν τον τομέα, που θα λαμβάνει μέτρα προφύλαξης και θα έχει σχέδια αντιμετώπισης κρίσεων μπορεί να προβεί σωτήρια. Σε επίπεδο επιχειρήσεων, και στην προκειμένη περίπτωση τουριστικών, επίσης είναι θεμιτό να υπάρχει στον τομέα της οργάνωσης και της διοίκησης το κομμάτι της διαχείρισης κρίσεων για τον ίδιο λόγο.

Καθώς τα τελευταία χρόνια η τουριστική δραστηριότητα αναπτύσσεται ραγδαία σε διεθνές επίπεδο, προκύπτει η ανάγκη μιας διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των χωρών, προς αποφυγή τρομοκρατικών ενεργειών. Η ανάπτυξη των τεχνολογικών εργαλείων και των μέσων πληροφόρησης συνδράμει σημαντικά στην επίτευξη αυτού του σκοπού. Η ανταλλαγή πληροφοριών, μεθόδων και προηγούμενων εμπειριών σε συνδυασμό με τα σύγχρονα μοντέλα συστημάτων πρόληψης βοηθούν στην εκτίμηση της επικινδυνότητας μίας εν δυνάμει κρίσης.

5.6 Κανόνες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας

Κανόνας 1^{ος} Να έχεις έναν υποστηρίξιμο και επιτεύξιμο σκοπό.

Το πρώτο ζήτημα στο οποίο θα πρέπει να είμαστε σαφείς είναι ο στόχος μας και η στρατηγική μας, η οποία αποτελεί τον δρόμο για την επίτευξη του σκοπού μας. Αν ο σκοπός μας είναι η συθέμελη συντριβή της τρομοκρατίας ή η οριστική εξάλειψη του τρόμου, τότε ο σκοπός μας είναι αναμφίβολα μη εφικτός. Αντίθετα θα πρέπει να ξεκινούμε θεσπίζοντας ευκολότερους στόχους, οι οποίοι είναι πολύ γρηγορότερο να έρθουν σε πέρας. Ένα τέτοιο παράδειγμα θα μπορούσε να είναι η σύλληψη των υπευθύνων των επιθέσεων.

Με άλλα λόγια αντί να επιδιώκουμε τη συντριβή της τρομοκρατίας, το οποίο είναι κάτι ανέφικτο προς το παρόν και οδηγεί σε χρονοβόρες και λανθασμένες ενέργειες ,θα πρέπει σήμερα να συγκρατήσουμε την απειλή της τρομοκρατίας, κάτι το οποίο αποτελεί δύσκολο αλλά επιτεύξιμο παρόλα αυτά στόχο.

Εάν διατηρούσαμε το βλέμμα μας προσηλωμένο σε μετριοπαθείς και συγκεκριμένους στόχους ενώ στην συνέχεια γίνονταν τα ανάλογα σχέδια, θα ήμασταν σε θέση να διασφαλίσουμε πως οι βραχυπρόθεσμες τακτικές μας δεν υπονομεύουν την προσπάθεια να φέρουμε εις πέρας τους μακροπρόθεσμους στόχους μας.

Κανόνας 2^{ος} Να ζεις σύμφωνα με τις αρχές σου.

Όταν η τρομοκρατία χτυπά την πόρτα μιας χώρας τότε αυτομάτως οι πολίτες στερούνται του δικαιώματος να ζουν σύμφωνα με αυτές. Υπάρχει η άποψη πως οι δημοκρατικές κοινωνίες είναι εξαιρετικά ευάλωτες στην τρομοκρατία και ότι οι ελευθερίες που αναγνωρίζονται στους πολίτες τους μπορούν ανά πάσα στιγμή να τύχουν εκμετάλλευσης από τους τρομοκράτες πρέπει να περικοπούν. Αμέσως μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις, οι κυβερνήσεις αντιδρούν πάντοτε με νομοθεσία εκτάκτου ανάγκης και το κοινό είναι διατεθειμένο να θυσιάσει λίγη ελευθερία εν ονόματι της ασφάλειας.

Στην εκστρατεία κατά της τρομοκρατίας, η ηθική και τα συμφέροντα μας είναι απολύτως ευθυγραμμισμένα. Οι δημοκρατικές μας αρχές οι οποίες έχουν περάσει μέσα από κύματα όχι μόνο δεν περιορίζουν την δυνατότητα και την επιλογή μας να αντιδράσουμε στην τρομοκρατία, αλλά το επιβάλλουν.

Κανόνας 3^{ος} Γνώρισε τον εχθρό σου.

Μέγιστη προϋπόθεση για την επιτυχία μιάς αναμέτρησης είναι η γνώση του εχθρού σου. Όσο μεγαλύτερη η γνώση τόσο περισσότερες και οι πιθανότητες να τον κερδίσεις. Θα πρέπει να γνωρίζουμε πως, πού και πότε δρουν οι τρομοκράτες, πως οργανώνονται, πως επικοινωνούν μεταξύ τους αλλά και πως χρηματοδοτούν τις επιχειρήσεις τους.

Εάν δεν γνωρίζουμε ποιός είναι ο λόγος που μάχονται οι εχθροί μας, δεν μπορούμε να ελπίζουμε στην αποτελεσματική αντιμετώπιση τους. Γνωρίζοντας τους εχθρούς σου, μπορείς να ανακαλύψεις τι θέλουν. Από την στιγμή που ξέρεις τι θέλουν αποφασίζεις εάν είσαι διατεθειμένος να τους το δώσεις, αν θα το διαπραγματευτείς ή θα το αρνηθείς κατηγορηματικά. Μαθαίνοντας τους εχθρούς σου μπορείς να εκτιμήσεις όχι μόνο τα κίνητρα τους αλλά και τις δυνατότητες τους.

Κανόνας 4^{ος} Χώρισε τους τρομοκράτες από τις κοινότητές τους.

Η αντιτρομοκρατική στρατηγική δεν θα πρέπει να εστιάζει αποκλειστικά στους σημερινούς αυτουργούς της βίας αλλά και στους δυνητικούς και πρόθυμους να θυσιάσουν ακόμα και την ίδια τους την ζωή νεοσύλλεκτους των τρομοκρατικών ομάδων. Οι ομάδες αυτές ευδοκιμούν σε συνεργούς κοινότητες εκ τω οποίων αντλούν την δύναμη τους. Χωρίς νέους υποστηρικτές οι ομάδες θα πάνσουν να μεγαλώνουν τόσο σε αριθμό όσο και σε δύναμη. Αν δηλαδή οι τρομοκράτες αποκοπούν από τις κοινότητες τους, τότε η δύναμη τους υποχωρεί, οι μετακινήσεις τους γίνονται δυσκολότερες, το έργο τους φαντάζει ανέφικτο χωρίς την υποστήριξη της κοινότητας και τέλος ο κίνδυνος σύλληψης τους γιγαντώνεται.

Από τη στιγμή που θα κατορθώσουμε να απομονώσουμε τους τρομοκράτες από τις κοινότητες που τους παράγουν, θα υπάρξουν όρια στην ζημιά που θα μας κάνουν. Σίγουρα δεν θα τους εμποδίσουμε από κάποια μεμονωμένη ενέργεια ωστόσο θα καταφέρουμε να μην έρθουμε αντιμέτωποι με κάποιου μεγάλου μεγέθους επίθεση η οποία προϋποθέτει εκλεπτυσμένο και συντονισμένο από πολλά άτομα σχεδιασμό.

Κανόνας 5^{ος} Δέσμευσε άλλους για να αντιμετωπίσετε μαζί τους τρομοκράτες.

Είναι δεδομένο πως μια τρομοκρατική επίθεση δεν βλάπτει μόνο την πόλη την οποία γίνεται, αλλά όλη την χώρα, όχι μόνο την χώρα αλλά και τις γειτονικές χώρες ή μια ολόκληρη ήπειρο, ή μάλλον την ανθρωπότητα. Το κακό δεν περιορίζεται σε έναν τόπο. Ένα θλιβερό γεγονός κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για όλους. Η απειλή κάνει την εμφάνιση της σήμερα στην χώρα μας και αύριο αλλού.

Οφείλουμε λοιπόν να δρούμε συλλογικά σε τέτοιου είδους περιστάσεις, τόσο προληπτικά όσο και εκ των υστέρων. Όχι μόνο επειδή η ομαδική κινητοποίηση των κρατών αυξάνει την δύναμη και το ποσοστό επιτυχίας αντιμετώπισης της απειλής αλλά και γιατί τα κράτη που σήμερα βοηθά η χώρα μας αύριο μπορεί να στέκονται πλάι μας όταν ο φόβος περάσει τα σύνορα μας και εμείς γίνουμε ευάλωτοι.

Κανόνας 6^{ος} Έχε υπομονή και διατήρησε την προοπτική σου.

Κάποιες τρομοκρατικές ομάδες άντεξαν γενιές ολόκληρες ενώ άλλες μόλις λίγα χρόνια. Το έργο της καταπολέμησης τους δεν είναι καθόλου εύκολο και απαιτεί προσεκτικές κινήσεις που δε γίνονται από την μία μέρα στην άλλη. Όμως η σταδιακή αποδυνάμωση τους μέσω συλλήψεων ηγετικών μελών τους, ανίχνευση και καταστροφή των οικονομικών πηγών τους αλλά και παρακολούθηση οποιασδήποτε προσπάθειας επικοινωνίας μεταξύ τους, μπορεί να συντελέσει τα μέγιστα στην αποδυνάμωση των ισχυρών τρομοκρατικών ομάδων και επίσης στην αποθάρρυνση δημιουργίας νέων μικρότερων ομάδων.

5.7 Τρόποι αντιμετώπισης

Ασφαλώς και η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τις μεμονωμένες προσπάθειες ενός κράτους. Ωστόσο πέρα της συνολικής προσπάθειας εξάλειψης του φαινομένου, η κάθε χώρα θα πρέπει να εστιάσει στα εξής:

- Βελτίωση της εκπαίδευσης των Αρχών Ασφαλείας σε σχέση με το κομμάτι της τρομοκρατίας, μέσω κατάρτισης εξειδικευμένων προγραμμάτων και στενότερης συνεργασίας με τις αντίστοιχες αρχές του εξωτερικού.
- Συμβολή στη δημιουργία μιας κοινής βάσης δεδομένων (αρχικά σε πανευρωπαϊκό επίπεδο) ώστε οι πληροφορίες για την τρομοκρατία να είναι κοινά προσβάσιμες και να ανταλλάσσονται με μεγαλύτερη ταχύτητα και αποτελεσματικότητα μεταξύ των κρατών.
- Αυστηρή εποπτεία και προσεκτική ταυτοποίηση των στοιχείων των προσφύγων/μεταναστών που εισέρχονται στη χώρα, προκειμένου να περιοριστούν οι πιθανότητες εισόδου εξτρεμιστικών στοιχείων.
- Αύξηση της φύλαξης σε σημεία που αν πληγούν δύναται να επιφέρουν μεγάλο οικονομικό κόστος.
- Διεκδίκηση μεγαλύτερων κονδυλίων σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τη δημιουργία αντί-τρομοκρατικών δομών.
- Καλύτερη ενημέρωση και προετοιμασία των πολιτών σχετικά με το φαινόμενο της τρομοκρατίας, καθώς έχει διαπιστωθεί ότι ο μαζικός πανικός, πέραν του ότι θέτει σε κίνδυνο ζωές, προκαλεί και αρνητικές επιπτώσεις στην κατανάλωση, τις επενδύσεις και την καθημερινή οικονομική δραστηριότητα.
- Αποτελεσματική λειτουργία των αγορών προϊόντων, υπηρεσιών και εργασίας, ώστε ακόμη και αν εκδηλωθεί τρομοκρατικό χτύπημα, να υπάρχει δυνατότητα

μερικής αυτορρύθμισης τους, ώστε να μην απαιτούνται μεγάλες κρατικές δαπάνες για την επαναφορά τους στα φυσιολογικά επίπεδα.

- Σε μεσο-μακροπρόθεσμο επίπεδο, επιδίωξη οικονομικής ευημερίας και κοινωνικής σταθερότητας, ώστε να ελαχιστοποιούνται εκείνες οι δυνάμεις που θα επιθυμούσαν να ανατρέψουν ή να βλάψουν την κρατική κυριαρχία, όπως αυτή εκφράζεται μέσα απ' τις δημοκρατικές δομές της Ευρώπης.
- Τοποθέτηση τσιμεντένιων φραγμάτων σε πολυσύχναστα μέρη ώστε να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα πρόσβασης οχημάτων χωρίς άδεια.
- Έλεγχοι σε γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων και αυστηρότεροι – αναλυτικότεροι όροι για ενοικίαση οχήματος.

5.7.1 Τρόποι αντιμετώπισης ψυχολογικών προβλημάτων ενηλίκων

1. Αναγνώριση και αποδοχή των αισθημάτων.
2. Κατανόηση της κατάστασης.
3. Αποδοχή προσφερόμενης βοήθειας και συζήτηση με ειδικούς.
4. Προσπάθεια διατήρησης των καθημερινών συνηθειών και δραστηριοτήτων.
5. Αποδοχή του γεγονότος ότι η καλύτερευση της κατάστασης απαιτεί ένα εύλογο χρονικό διάστημα που διαφέρει από άνθρωπο σε άνθρωπο.
6. Αναγνώριση των προσπαθειών της πολιτείας να αντιμετωπίσει και να περιορίσει το φαινόμενο.
7. Μείωση έκθεσης στα ΜΜΕ και άλλες πηγές πληροφόρησης σχετικές με το συμβάν.

5.7.2 Τρόποι αντιμετώπισης ψυχολογικών προβλημάτων ανηλίκων

Οι τρόποι αντιμετώπισης ενός τραγικού γεγονότος καθώς και οι μέθοδοι προσέγγισης διαφέρουν από τον ενήλικα στο παιδί. Τα παιδιά αποτελούν μια ευπαθή ηλικιακά και ψυχολογικά ομάδα καθώς είναι περισσότερο ευάλωτα σε οποιαδήποτε

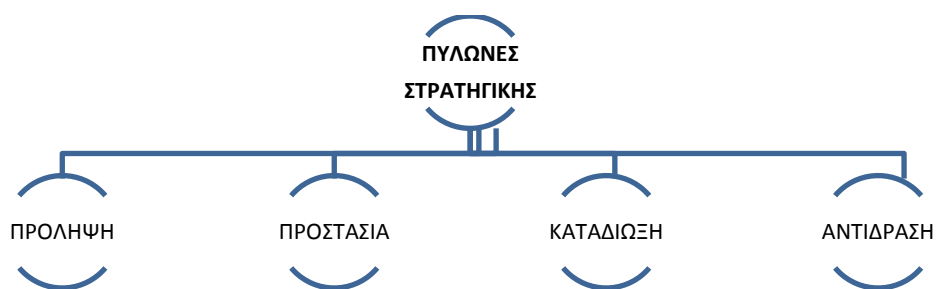
είδους έντονη και φορτισμένη κατάσταση. Αυτό συμβαίνει διότι δεν έχουν προλάβει να διαμορφώσουν τις απαραίτητες άμυνες και στιγματίζονται από γεγονότα που τα συνοδεύουν για όλη τους την ζωή.

1. Ενθάρρυνση επαφής με ειδικούς, έκφραση των συναισθημάτων που έχουν δημιουργηθεί.
2. Επιβεβαίωση πως το περιβάλλον είναι ικανό να τα βοηθήσει και να τα προστατέψει όχι μόνο μετά από μια δύσκολη κατάσταση αλλά όποτε αυτό κρίνεται απαραίτητο.
3. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στα ΜΜΕ και τις συζητήσεις τρίτων που τα παιδιά έρχονται σε επαφή.

5.8 Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της ΕΕ

Η τρομοκρατία απειλεί την ασφάλειά, τις αξίες των δημοκρατικών κοινωνιών και τις ελευθερίες των Ευρωπαίων πολιτών. Η καταπολέμηση της τρομοκρατίας είναι κορυφαία προτεραιότητα για την ΕΕ(12*)και τα κράτη μέλη της, καθώς και για τους διεθνείς της εταίρους. Το 2005, το Συμβούλιο ενέκρινε την αντιτρομοκρατική στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας παγκοσμίως και για την ενίσχυση της ασφάλειας της Ευρώπης.

Η στρατηγική επικεντρώνεται σε τέσσερις πυλώνες:

(<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/>)

1. πρόληψη
2. προστασία
3. καταδίωξη
4. αντίδραση

Σε όλους τους πυλώνες, η στρατηγική αναγνωρίζει τη σημασία που έχει η συνεργασία με τρίτες χώρες και διεθνείς φορείς.

5.8.1 Πρόληψη

Η αντιμετώπιση των αιτιών της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης από τρομοκρατικές οργανώσεις αποτελεί κύρια προτεραιότητα της ΕΕ. Για τον σκοπό αυτό, το 2008, το Συμβούλιο θέσπισε στρατηγική για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης τρομοκρατών.

Η στρατηγική αναθεωρήθηκε τον Ιούνιο του 2014 υπό το πρίσμα των εξελισσόμενων τάσεων, όπως οι μεμονωμένοι δράστες τρομοκρατικών επιθέσεων, οι αλλοδαποί μαχητές και η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από τους τρομοκράτες.

Τον Δεκέμβριο του 2014, το Συμβούλιο ενέκρινε κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της αναθεωρημένης στρατηγικής από τα κράτη μέλη.

5.8.2 Προστασία

Η προστασία των πολιτών και των υποδομών και η μείωση της τρωτότητας στις επιθέσεις συνθέτουν τη δεύτερη προτεραιότητα της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής της ΕΕ. Το συγκεκριμένο πεδίο δράσης περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη θωράκιση των εξωτερικών συνόρων, τη βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών, την προστασία στρατηγικών στόχων και τη μείωση της τρωτότητας των υποδομών ζωτικής σημασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ εξέδωσε τον Απρίλιο του 2016 οδηγία για τη χρήση των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών.

5.8.3 Καταδίωξη

Η ΕΕ επιδιώκει να πλήξει την ικανότητα σχεδιασμού και οργάνωσης των τρομοκρατών και να εξασφαλίσει την προσαγωγή τους στη δικαιοσύνη.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών, η ΕΕ έχει επικεντρωθεί στα ακόλουθα:

- ενίσχυση των εθνικών δυνατοτήτων
- βελτίωση της συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών
- καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας
- στέρηση των μέσων στήριξης και επικοινωνίας από τους τρομοκράτες

Τον Μάιο του 2015, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκριναν νέους κανόνες για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

5.8.4 Αντίδραση

Η αντίδραση των συνεπειών των τρομοκρατικών επιθέσεων είναι ο τέταρτος στόχος της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής της ΕΕ. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με τη βελτίωση των ικανοτήτων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων, τον συντονισμό της αντίδρασης και την κάλυψη των αναγκών των θυμάτων.

(Μπαλωμένος Κ, 2017)

5.9 Συνεργασία με διεθνείς εταίρους

Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της ΕΕ πρέπει να λειτουργεί σε παγκόσμια κλίμακα. Είναι προφανές ότι η ασφάλεια της ΕΕ συνδέεται στενά με την κατάσταση σε άλλες χώρες, ιδίως τις γειτονικές.

Τον Ιούνιο του 2014, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε μια αποτελεσματική αντιτρομοκρατική πολιτική που να συνδυάζει τόσο τις εσωτερικές όσο και τις εξωτερικές πτυχές. Τον Φεβρουάριο του 2015, οι ηγέτες της ΕΕ τόνισαν την ανάγκη περαιτέρω συνεργασίας της ΕΕ με τρίτες χώρες σε θέματα ασφάλειας και καταπολέμησης της τρομοκρατίας.

Το ζήτημα της αντιτρομοκρατικής δράσης προσεγγίζεται στο πλαίσιο των σχέσεων ΕΕ-τρίτων χωρών με ποικίλους τρόπους, όπως:

- πολιτικοί διάλογοι υψηλού επιπέδου
- θέσπιση ρητρών και συμφωνιών συνεργασίας ή παροχή συγκεκριμένης βοήθειας
- έργα οικοδόμησης ικανοτήτων με χώρες στρατηγικής σημασίας

Η ΕΕ συνεργάζεται για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας με χώρες:

- των Δυτικών Βαλκανίων
- της Αφρικής (Σαχέλ, Βόρεια Αφρική, Κέρας της Αφρικής)
- της Μέσης Ανατολής
- της Βόρειας Αμερικής
- της Ασίας

Η συνεργασία με τις ΗΠΑ είναι θεμελιώδες στοιχείο της στρατηγικής της ΕΕ. Τα τελευταία χρόνια έχουν συναφθεί συμφωνίες συνεργασίας σε τομείς όπως οι μεταφορές και τα σύνορα, η αμοιβαία νομική συνδρομή και η έκδοση. Οι αρχές των ΗΠΑ συνεργάζονται όλο και στενότερα με την Europol και την Eurojust.

Η ΕΕ συνεργάζεται επίσης στενά με άλλους διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς για τη διαμόρφωση διεθνούς συναίνεσης και την προώθηση διεθνών κανόνων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Μερικοί από αυτούς είναι:

- το Συμβούλιο της Ευρώπης
- ο ΟΑΣΕ
- ο σύνδεσμος των Αραβικών Κρατών
- ο οργανισμός Ισλαμικής Συνεργασίας

5.10 Δεδομένα καταστάσεων ονομάτων επιβατών

Στις 21 Απριλίου 2016, το Συμβούλιο εξέδωσε οδηγία για την εναρμόνιση της χρήσης των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (δεδομένα PNR) στην ΕΕ.

Η οδηγία προβλέπει ότι τα δεδομένα PNR(13*) μπορούν να χρησιμοποιούνται μόνο για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων.

Τα δεδομένα που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR) είναι προσωπικά στοιχεία που παρέχονται από τους επιβάτες και συλλέγονται και τηρούνται από τους αερομεταφορείς. Περιλαμβάνουν πληροφορίες όπως το ονοματεπώνυμο του επιβάτη, τις ημερομηνίες ταξιδιού, τη διαδρομή, τον αριθμό θέσης, τις αποσκευές, τα στοιχεία επικοινωνίας και το μέσον πληρωμής. Στόχος της πρότασης οδηγίας της Επιτροπής είναι να ρυθμιστούν η μεταβίβαση δεδομένων PNR στις αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η επεξεργασία τους από αυτές, με σκοπό την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και άλλων σοβαρών εγκλημάτων.

Οι οργανωμένες εγκληματικές και τρομοκρατικές ενέργειες συνδέονται συχνά με διεθνείς μετακινήσεις. Δεδομένης της κατάργησης των ελέγχων στα εσωτερικά

σύνορα δυνάμει της Σύμβασης του Σένγκεν, η ΕΕ θέσπισε μέτρα για την ανταλλαγή προσωπικών δεδομένων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου. Σκοπός του συστήματος PNR είναι να συμπληρώσει τα υφιστάμενα μέσα αντιμετώπισης του διασυνοριακού εγκλήματος. Χάρη στην επεξεργασία δεδομένων PNR, οι αρχές επιβολής του νόμου θα μπορούν να ανακαλύπτουν πρόσωπα για τα οποία προηγουμένως δεν υπήρχαν υποψίες εμπλοκής σε εγκληματική ή τρομοκρατική δράση, προτού αυτό διαπιστωθεί με συγκεκριμένη ανάλυση των δεδομένων.

Στόχος του σχεδίου οδηγίας είναι να ρυθμίσει τη διαβίβαση δεδομένων PNR από τις αεροπορικές εταιρίες στις αρχές των κρατών μελών καθώς και την επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων από τις αρχές αυτές. Σύμφωνα με τη νέα οδηγία, οι αεροπορικές εταιρίες θα υποχρεούνται να παρέχουν δεδομένα για πτήσεις από και προς την ΕΕ. Επίσης, τα κράτη μέλη θα μπορούν —αλλά δεν θα υποχρεούνται— να συλλέγουν δεδομένα επιλεγμένων πτήσεων εντός της ΕΕ.

Δυνάμει της οδηγίας, τα συλλεγόμενα δεδομένα PNR θα μπορούν υποβάλλονται σε επεξεργασία μόνο για τους σκοπούς της πρόληψης, ανίχνευσης, διερεύνησης και δίωξης τρομοκρατικών και άλλων σοβαρών εγκλημάτων.

Στο πλαίσιο των εν λόγω δραστηριοτήτων, τα δεδομένα μπορούν να χρησιμοποιούνται με διάφορους τρόπους:

- για την αξιολόγηση επιβατών πριν την άφιξη ή αναχώρησή τους βάσει καθορισμένων κριτηρίων εκτίμησης κινδύνου ή για την ταυτοποίηση συγκεκριμένων προσώπων
- για τον καθορισμό των κριτηρίων εκτίμησης κινδύνου
- για συγκεκριμένες έρευνες ή διώξεις

Προκειμένου να διαφυλαχθούν τα θεμελιώδη δικαιώματα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, της ιδιωτικής ζωής και της ίσης μεταχείρισης, η οδηγία προβλέπει ορισμένους περιορισμούς όσον αφορά τη διαβίβαση, την επεξεργασία και τη διατήρηση των δεδομένων PNR:

- σύμφωνα με την οδηγία, απαγορεύεται η συλλογή και χρήση ευαίσθητων δεδομένων
- τα δεδομένα PNR επιτρέπεται να διατηρούνται μόνο για 5 έτη και πρέπει να ανωνυμοποιούνται μετά την πάροδο 6 μηνών, ούτως ώστε το υποκείμενο των δεδομένων να μην είναι άμεσα αναγνωρίσιμο
- τα κράτη μέλη οφείλουν να συστήσουν μονάδα στοιχείων επιβατών που θα είναι αρμόδια για την επεξεργασία και την προστασία των δεδομένων και θα περιλαμβάνει έναν υπεύθυνο προστασίας δεδομένων
- τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίζουν την παροχή σαφούς ενημέρωσης στους επιβάτες όσον αφορά τη συλλογή δεδομένων PNR και τα δικαιώματά τους
- αποφάσεις που έχουν δυσμενείς νομικές συνέπειες ή θίγουν σοβαρά ένα πρόσωπο δεν επιτρέπεται να λαμβάνονται αποκλειστικά και μόνον βάσει της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας δεδομένων PNR
- η διαβίβαση δεδομένων PNR σε τρίτες χώρες δεν επιτρέπεται παρά υπό πολύ αυστηρές προϋποθέσεις και μόνο κατά περίπτωση

(<http://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/>)

5.11 Συμπεράσματα – Επίλογος

Ο τουρισμός αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο το οποίο συνεχώς γιγαντώνεται. Η ανάπτυξη του έχει ως βασική προϋπόθεση την ασφάλεια του διεθνούς περιβάλλοντος. Η τρομοκρατία από την άλλη πλευρά αποτελεί κυρίαρχο εχθρό της ασφάλειας και συνεπώς του τουρισμού. Σ' έναν ιδανικό κόσμο η ασφάλεια των πολιτών και των τουριστών θα μπορούσε να διασφαλιστεί και το φαινόμενο της τρομοκρατίας να σταματήσει να υφίσταται. Επειδή όμως κάτι τέτοιο είναι πρακτικά αδύνατον, οι πολίτες ως ξεχωριστές οντότητες, οι χώρες ως μονάδες, η Ευρώπη ως ήπειρος αλλά και όλος ο κόσμος μπορούν ο καθένας από την σκοπιά του και με τα μέσα που διαθέτει να παλέψουν ενάντια στην τρομοκρατία.

Η μάχη ενάντια στην τρομοκρατία σίγουρα συνιστά πολύ δύσκολη και χρονοβόρα υπόθεση. Αποτελεί μια αέναη πάλη εναντίον ανθρώπων, θρησκειών και οργανώσεων που τα πιστεύω τους διαφέρουν παρασάγγας από αυτά των καθημερινών, φιλειρηνικών πολιτών. Ίσως αυτή η μάχη να μην κερδηθεί ποτέ ολοκληρωτικά, στόχος όμως για την Ευρώπη είναι να περιορίσει όσο το δυνατόν περισσότερο τη συχνότητα και την ένταση τέτοιων φαινομένων. Ο τρόπος που κάτι τέτοιο θα επιτευχθεί είναι πολύπλοκος και πολυδιάστατος, ωστόσο μερικές από τις μεθόδους και τους τρόπους αντιμετώπισης θα μπορούσαν να είναι αυτοί που προτάθηκαν νωρίτερα στο συγκεκριμένο κεφάλαιο. Οι τεχνικές αντιμετώπισης θα πρέπει να εφαρμόζονται συλλογικά και να τηρούνται κατά γράμμα, διότι κανένα λάθος ή παράλειψη δεν χωρά όταν το κόστος είναι αθώες ανθρώπινες ζωές.

Τέλος η Ευρώπη θα πρέπει να μαθαίνει από τα λάθη της και να μελετά συνεχώς τους τρόπους, τα μέσα και τις διαδικασίες που εφαρμόστηκαν σε παλαιότερες επιθέσεις. Με αυτό τον τρόπο οι πιθανότητες να επαναληφθεί ένα τρομοκρατικό χτύπημα, κάτω από τις ίδιες συνθήκες περιορίζονται. Επειδή όμως οι τρομοκράτες βρίσκουν συνεχώς νέους τρόπους να σπείρουν τον τρόμο, θα πρέπει και η Ευρώπη με τη σειρά της να ανανεώνει τις μεθόδους αντιμετώπισης και παρακολούθησης της τρομοκρατίας. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω νέων τεχνολογιών αλλά και εμπειρίας

κατάλληλα οργανωμένων Ευρωπαϊκών τμημάτων που θα ασχολούνται αποκλειστικά με τον τομέα πρόληψης της τρομοκρατίας.

5.12 Επιλεγμένη Βιβλιογραφία Κεφαλαίου

Μπαλωμένος Κ, (2017), Διεθνής Τρομοκρατία και Στρατηγική Επικοινωνία, εκδόσεις Ποιότητα

Glaesser D, (2006). Crisis Management in the Tourism Industry, Butterworth – Heinemann, Elsevier, London

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Έπειτα από την ενασχόληση μου με το φαινόμενο της τρομοκρατίας στην Ευρώπη εξήγαγα τα ακόλουθα συμπεράσματα:

Η τρομοκρατική απειλή, ανεξάρτητα από το μέρος το οποίο εκδηλώνεται, προκαλεί τρομακτικές συνέπειες στον τουρισμό. Αναμφίβολα, η θλιβερή αυτή εξάπλωση του φαινομένου της τρομοκρατίας προκαλεί αστάθεια όχι μόνο στο Ευρωπαϊκό περιβάλλον το οποίο αναφέρθηκε στην παρούσα εργασία αλλά και παγκόσμια. Η τρομοκρατία μπορεί εύλογα να χαρακτηριστεί ως ένας από τους κορυφαίους ανασταλτικούς παράγοντες τόσο της τουριστικής ανάπτυξης όσο και της οικονομίας και γενικότερα όλων των τομέων οι οποίοι είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με την μετακίνηση ανθρώπων τόσο για επαγγελματικούς όσο και για ψυχαγωγικούς λόγους.

Οι έννοιες λοιπόν του τουρισμού και της τρομοκρατίας δεν μπορούν να συνυπάρξουν καθώς η ζημία που φέρνει ένα τρομοκρατικό χτύπημα ακολουθεί για καιρό τον τόπο όπου έγινε αλλά και τα γειτονικά μέρη. Έτσι ολόκληροι ήπειροι, χώρες ή και περιοχές που έρχονται αντιμέτωπες με αυτό το θλιβερό φαινόμενο καλούνται να αντιμετωπίσουν ψύχραιμα αλλά και αποτελεσματικά τις όποιες συνέπειες ακολουθούν τα τρομοκρατικά χτυπήματα.

Η έξαρση της τρομοκρατικής απειλής στέκεται τροχοπέδη μπροστά στο "ανεμπόδιστο" της τουριστικής μετακίνησης που θεμελιώνουν η διακήρυξη της Μανίλας, οι διακηρύξεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου και η διάσκεψη του 1975 που προέβλεπε την ασφάλεια και την συνεργασία στην Ευρώπη.

Τέλος το σημαντικότερο στοιχείο που καθιστά επιτακτική όσο ποτέ την Ευρωπαϊκή αντίδραση και καταπολέμηση της τρομοκρατικής απειλής δεν είναι η επιδείνωση των τουριστικών εσόδων κάθε χώρας αλλά ο σεβασμός και η προστασία της ανθρώπινης ζωής.

ΠΗΓΕΣ

Βιβλιογραφία

- Βαρβαρέσος Σ, (2000), Τουρισμός: Οικονομικές προσεγγίσεις, εκδόσεις Προπομπός
- Βιτουλαδίτη Ουρανία, (2000), Τουριστικό Μάρκετινγκ Φορέων, Οργανώσεων και Επιχειρήσεων Μάρκετινγκ Φορέων, Οργανώσεων και Επιχειρήσεων, ΕΑΠ/1997-2000
- Γεωργόπουλος Νικόλαος, Στρατηγικό Μάνατζμεντ (2016), Σημειώσεις μαθήματος
- Γιαμπάνης Κ, (2003), Τρομοκρατία, εκδόσεις Προσκήνιο
- Γκούβας Χ, (2001), Βιολογικός και Χημικός Πόλεμος, εκδόσεις Κάκτος
- Ζούνη Γεωργία, Τουριστικό Μάρκετινγκ (2016), Σημειώσεις μαθήματος
- Ηγουμενάκης Γ, (2000), Τουρισμός και ανάπτυξη, εκδόσεις Interbooks
- Καφφές Γεώργιος, (2010), Κοινωνιολογία της Τρομοκρατίας, εκδόσεις Παπαζήσης
- Λαγός Δ, (2005), Τουριστική Οικονομική, εκδόσεις Κριτική
- Μοίρα Π & Μυλωνόπουλος Δ, (2004), Η παράμετρος της τρομοκρατίας στο διεθνές περιβάλλον του τουρισμού. Επιστημονική Επετηρίδα Εφαρμοσμένης Έρευνας
- Μπαλωμένος Κ, (2017), Διεθνής Τρομοκρατία και Στρατηγική Επικοινωνία, εκδόσεις Ποιότητα
- Μπόση Μαίρη, (2000), Περί του ορισμού της τρομοκρατίας, εκδόσεις π. Τραυλός
- Παπαδάτου Π, (1987), Η Τρομοκρατία, εκδόσεις Σάκκουλας

- Τσάρτας Π, (1996), Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό, εκδόσεις Εξάντας
- Τσόγκας Μάρκος, Έρευνα Μάρκετινγκ (2016), Σημειώσεις μαθήματος
- Fatal shootings and explosion reported in Paris – live. The Guardian, 13 November 2015
- Glaesser D, (2006), Crisis Management in the Tourism Industry, Butterworth – Heinemann, Elsevier, London
- Richardson Louis, (2008), Τι θέλουν οι τρομοκράτες, εκδόσεις Τόπος
- Tahar Ben Jelloun, (2017), Μιλώντας στα παιδιά μας για την Τρομοκρατία, εκδόσεις Πατάκη
- United Nations Conference on International Travel and Tourism, Rome 1963

Διαδικτυακές πηγές

- World Tourism Organization: <http://www.worldtourism.org/>, 2008
- United Nations Conference on International Travel and Tourism, Rome 1963
- Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ταξιδιών «Ευρωπαϊκός Τουρισμός (2017) - Τάσεις και Προοπτικές»).
- The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017 - World Economic Forum
- <https://aggelikikardara.wordpress.com/> 21/01/2013
- Global Terrorism Database
- <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/>
- <http://www.kathimerini.gr/839468/gallery/epikairothta/ereynes/perasma-tzixantistwn-h-ellada> 22/11/2015

- <https://www.thepressroom.gr/diethni/synagermos-stis-vryxelles-andras-epitethike-me> 25/08/2017
- <https://www.newsbomb.gr/kosmos/story/814589/tora-synagermos-sti-varkeloni-fortigo-epese-pano-se-plithos> 17/08/2017
- <http://www.naftemporiki.gr/story/1267902/barkeloni-18-diaforetikon-ethnikotiton-ta-thumata-tis-epithesis> 18/08/2017
- <https://www.newsbomb.gr/kosmos/story/794671/ekrxi-mantsester-aytos-einai-o-makelaris-poy-skorpise-to-thanato> 23/05/2017
- <http://www.cnn.gr/news/kosmos/story/73113/epithesi-sto-londino-live-tessera-ta-thymata-apo-to-tromokratiko-xtypima> 22 Μαρτίου 2017
- https://en.wikipedia.org/wiki/George_Medal 1/10/2017
- <http://www.protothema.gr/world/article/641696/konstadinoupoli-dumenos-ai-vasilis-anoixe-pur-se-klab-39-oi-nekroi/> 01/01/2017
- <http://www.protothema.gr/world/article/641773/matomeni-prototronia-stin-tourkia-39-nekroi-se-htupima-ala-batakian/> 01/01/2017
- <http://www.tanea.gr/news/world/article/5420456/kwnstantinoupolh-me-alloys-tesseri-synelhfthh-o-drasths-toy-reina/> 30/09/2017
- <https://www.voria.gr/index.php/article/gallia-taftopiithike-enas-apo-tous-epta-drastes-ton-epitheseon> 15/11/2015
- <http://newpost.gr/kosmos/523141/oi-xeirotres-tromokratikes-epitheseis-sthn-istoria> 32/03/2016
- <http://www.capital.gr/diethni/3234385/mustikes-upiresies-tzixantistes-sxediazoun-xtupimata-se-ekklisies-tis-europis> 23/08/2017
- <https://www.newsbomb.gr/kosmos/story/817702/vild-ektroxiasmoi-trenon-stin-eyropi-o-epomenos-stoxos-ton-tromokraton#ixzz4seH8QYO> 23/10/2018
- <http://newpost.gr/kosmos/584415/oi-pio-epikindynoi-taksidiwtikoi-proorismoi-sthn-eyrwph> 10/01/2017

- <http://www.kathimerini.com.cy/gr/kosmos/245430/?ctype=ar> 29/07/2016
- <http://www.goturkey.gr/el/content/page/75/synedriakos-toyrismos>
- <https://insuranceworld.gr/38735/eidiseis/oikonomia-politikoi/o-iatrikos-tourismos-afxithike-5-fores-stin-tourkia-stin-ellada-poso/> 01/03/2017
- <http://www.avgi.gr/article/10811/7511446/bia-kai-threskeutikos-phontamentalismos>) 05/10 2016
- <http://www.protothema.gr/epikairota/dolofonia-rosou-presvi/>
- <https://www.protothema.gr/tag/dolofonia-rosou-presvi/>
- <http://archive.philenews.com/el-gr/eidiseis-kosmos/47/345187/dolofonia-rosou-presvi-astynomikos-o-drastis-fonaze-gia-to-chalepi> 19/12/2016
- <http://www.tovima.gr/world/article/?aid=811415> 28/06/2016
- (<http://www.voria.gr/article/tourkia-i-tromokratikes-epithesis-prokalesan-katarrefsi-ton-esodon> 01/02/2017
- <http://omorfataxia.gr/gnomi-apopsi/skliro-karydi-o-tourkikos-tourismos-alla-gia-poso-akomi/> 04/01/2017
- <https://www.thelocal.fr/20160529/france-set-for-transport-strike-chaos> 30/05/2016
- <https://www.cnn.gr/news/kosmos/story/35055/gallia-se-katastasi-fysikis-katastrofis-800-koinotites-meta-tis-plimmyres> 08/06/2018
- <https://www.sansimera.gr/articles/1003>
- <https://etravelnews.gr/parisi-meiosi-10-tou-tourismou-meta-tis-tromokratikes-epitheseis/> 23/10/2018
- <http://www.enikonomia.gr/international/141630,to-parisi-ypodechthike-enamisi-ekatommyrio-ligoterous-touristes-t.html> 21/02/2017
- <https://etravelnews.gr/auxisi-10-se-touristes-kai-esoda> 23/10/2018

- <http://www.liberal.gr/arthro/39632/amyna--diplomatia/2016/oi-oikonomikes-sunepeies-tis-tromokratias-didagmata-gia-tin-ellada.html> 30/03/2016
- http://cvt.edu.gr/arxeia/metatraumatiki_diataraxi_tromokratia.pdf)Dr. Θωμάς Καλπάκογλου
- <http://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/>
12/10/2018
- http://www.drogalas.gr/uploads/lessons/TEI_Serron/Logistiki_Kostous1/3E.pdf